

MOTIVAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI DE APLICARE A ARESTĂRII PREVENTIVE / ARESTĂRII LA DOMICILIU ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN 2022 ȘI 2023

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

MOTIVAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI DE APLICARE A ARESTĂRII PREVENTIVE / ARESTĂRII LA DOMICILIU ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN 2022 ȘI 2023

Elaborat de:

Jeremy McBride și Vadim Vieru, în baza informațiilor și datelor colectate de către:

Ion Graur

Nicoleta Hriplivii

Alexandru Cebănaș

Vasile Cantarji

Ediția în limba engleză:
*The reasoning of court decisions imposing
preventive arrest/house arrest in the
Republic of Moldova in 2022 and 2023*

*Această lucrare a fost elaborată cu sprijinul financiar
al proiectului Consiliului Europei „Consolidarea
sistemului de justiție penală bazat pe respectarea
drepturilor omului în Republica Moldova faza II”,
care face parte din Planul de Acțiuni al Consiliului
Europei pentru Republica Moldova 2025-2028.*

*Opiniile exprimate în această lucrare
sunt responsabilitatea autorului(ilor) și nu reflectă
în mod necesar politica oficială a Consiliului Europei.*

Reproducerea extraselor (până la 500 de cuvinte)
este autorizată, cu excepția scopurilor comerciale,
atât timp cât este păstrată integritatea textului,
extrasul nu este utilizat în afara contextului, nu
oferă informații incomplete sau nu induce în eroare
cititorul în alt fel, cu privire la natura, domeniul de
aplicare sau conținutul textului. Textul sursă trebuie
să menționeze întotdeauna după cum urmează
„© Consiliul Europei, anul publicării”. Toate celelalte
cereri referitoare la reproducerea / traducerea integrală
sau parțială a documentului trebuie adresate Direcției
Publicații și Identitate Vizuală, Consiliul Europei
(F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Orice altă corespondență referitoare la
această publicație se va adresa Direcției I a
Departamentului pentru Drepturile Omului și Cooperare
în domeniul Justiției, Directoratul drepturile omului,
Directoratul general drepturile omului și supremația legii.
E-mail: dgi-coordination@coe.int

Prezenta publicație nu a fost supusă
procesului de redactare editorială de către
Unitatea Editorială a DPIV în vederea corectării
eventualelor erori tipografice și gramaticale.

Conceptul și ilustrația copertei:
ÎS Tipografia Centrală
str. Florilor 1, Chișinău
Republica Moldova
www.tipografiacentrala.md

Imagini copertă: © Shutterstock.com
Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>

© Consiliul Europei, iunie 2026

Cuprins

SINTEZĂ	5
A. INTRODUCERE	9
B. CERINȚE ÎN TEMEIUL CONVENȚIEI EUROPENE	11
C. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA	21
D. METODOLOGIE	31
E. DATE NAȚIONALE PRIVIND APLICAREA ARESTĂRII PREVENTIVE ȘI A ARESTĂRII LA DOMICILIU	35
F. ANALIZA REZULTATELOR CERCETĂRII	39
<i>Lista de verificare 1: Demersurile inițiale ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive</i>	39
<i>Lista de verificare 2: Încheierile inițiale ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive</i>	42
<i>Lista de verificare 3: Demersurile ulterioare ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive</i>	45
<i>Lista de verificare 4: Încheieri ulterioare ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive</i>	48
<i>Lista de verificare 5: Deciziile instanțelor de recurs privind aplicarea măsurilor preventive</i>	51
<i>Lista de verificare 6: Deciziile instanțelor de recurs privind prelungirea măsurilor preventive</i>	55
G. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	59
ANEXA I: LISTE DE VERIFICARE ALE CERCETĂRII	64
ANEXA II: REZULTATELE ANALIZEI LISTELOR DE VERIFICARE	80

SINTEZĂ

Acest Raport prezintă rezultatele cercetării privind modul în care instanțele judecătorești din Republica Moldova își motivează hotărârile pronunțate în soluționarea demersurilor procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive privative de libertate – arestare preventivă și arestare la domiciliu –, precum și în soluționarea recursurilor declarate împotriva încheierilor de admitere sau de respingere a unor asemenea măsuri.

În primul rând, Raportul examinează exigențele Articolului 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) referitoare la aplicarea măsurilor preventive care afectează dreptul persoanei la libertate și la siguranță, inclusiv cerințele de motivare la dispunerea acestor măsuri și la soluționarea recursurilor declarate împotriva acestora, așa cum au fost dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Ulterior, este prezentat cadrul normativ național aplicabil măsurilor preventive în Republica Moldova.

Raportul descrie apoi metodologia cercetării, perioada analizată, criteriile de selecție a cauzelor examinate și modalitatea de evaluare a hotărârilor. Ulterior, este expusă mai întâi o prezentare a datelor statistice naționale privind cele două forme de măsuri preventive privative de libertate – arestarea preventivă și arestarea la domiciliu –, urmată de analiza constatărilor din diferitele etape procedurale și de evidențierea aspectelor problematice identificate.

Raportul consemnează anumite progrese în asigurarea conformității cu standardele CtEDO în materie de măsuri preventive. Cu toate acestea, se constată o predilecție evidentă pentru aplicarea arestării preventive și a arestării la domiciliu ca măsuri preventive, fără diferențe substanțiale între abordarea procurorilor și cea a judecătorilor de instrucție în etapa examinării măsurilor preventive.

Nu se observă diferențe majore între procurori și judecători în măsura în care demersurile sau hotărârile lor:

- nu fac referire la probe care să susțină temeiurile invocate pentru aplicarea măsurilor preventive;*
- nu aplică elemente esențiale de aplicare a măsurilor preventive enunțate în jurisprudența CtEDO;*
- par să recurgă la fragmente copiate și lipite fără o adaptare individualizată („copy-paste”).*

Analiza demersurilor inițiale și ulterioare ale procurorilor în aceleași cauze evidențiază mai multe deficiențe în aplicarea măsurilor preventive privative de libertate:

- o anumită tendință de a invoca motive considerate nerelevante de CtEDO pentru aplicarea măsurilor preventive;*
- în anumite cazuri, evaluarea insuficientă a proporționalității măsurilor preventive privative de libertate, a relevanței situației personale a învinutului în solicitarea acestora și, în etapele procedurale ulterioare, a duratei privării de libertate deja executate; precum și*
- în anumite cazuri, referirea la Recomandarea Rec(80)11 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, deja înlocuită de Recomandarea Rec(2006)13.*

Judecătorii de instrucție, deși manifestă o deschidere mai mare decât procurorii față de măsurile preventive alternative și o anumită rezistență la demersurile procurorilor, prezintă deficiențe atât în motivarea respingerii argumentelor învinuiților sau ale apărătorilor, cât și în motivarea temeiurilor de aplicare a măsurilor preventive.

În etapele ulterioare, la judecătorii de instrucție s-au constatat deficiențe în:

- motivarea specifică a altor măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu aplicate anterior;
- evaluarea comportamentului actual al învinuitului sub incidența măsurilor preventive anterioare;
- evaluarea eficacității și adecvării actuale a măsurilor preventive aplicate anterior;
- demonstrarea faptului că s-a analizat adecvarea duratei privării de libertate a învinuitului și diligența în efectuarea urmăririi penale.

Mai mult decât atât, unii judecători de instrucție – similar procurorilor – au părut să nu fie la curent cu cea mai recentă Recomandare a Comitetului de Miniștri privind măsurile pe care urmau să le aplice, și nici cu jurisprudența CtEDO în materie.

Abordarea măsurilor urmând a fi aplicate s-a schimbat într-o oarecare măsură în etapa recursului, instanțele de recurs fiind mai reticente în a aplica măsuri preventive mai puțin severe decât arestarea preventivă.

Totuși, persistă deficiențele în gradul de fundamentare a deciziilor, în disponibilitatea de a solicita probe noi și de a aborda diferit raționamentul aflat la baza încheierilor. În plus, familiarizarea și disponibilitatea de a acționa în conformitate cu jurisprudența CtEDO nu sunt mereu evidente.

De asemenea, analiza adecvării măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale și a duratei privării de libertate deja executate este limitată. Invocarea Recomandării Rec(80)11 de către unele instanțe de recurs rămâne iarăși surprinzătoare. Deși în ansamblu demersurile și hotărârile judecătorești se prezintă deseori drept conforme cu jurisprudența CtEDO, acest lucru nu este valabil în toate cazurile.

Raportul concluzionează că problemele identificate nu par să decurgă din substanța prevederilor legale aplicabile, ci mai degrabă din abordarea adoptată de procurori și de judecători în gestionarea dosarelor. Acolo unde standardele clar stabilite de Curtea Europeană nu sunt respectate, motivul pare să fie parțial cunoașterea necorespunzătoare a standardelor europene, dar și înțelegerea insuficientă a modului în care aceste standarde ar trebui aplicate în situații concrete și, posibil, lipsa unei aderări reale la acestea. De asemenea, unul dintre factorii care influențează modul de pregătire a demersurilor și de adoptare a hotărârilor judecătorești ar putea fi volumul excesiv de muncă.

Desigur, există potențial pentru îmbunătățirea competențelor de motivare și raționament judiciar ale celor implicați, însă e nevoie și să fie dezrădăcinată problema generală a transunerii neindividualizate („copy-paste”), constatată în toate etapele procesuale.

Raportul recomandă:

- revizuirea formării inițiale a candidaților la funcțiile de judecător și procuror privind aplicarea măsurilor preventive pentru a o aduce în conformitate cu exigențele elaborate de CtEDO;
- consolidarea formării continue a judecătorilor și procurorilor cu privire la aceste exigențe;
- consolidarea formării judecătorilor și procurorilor prin orientări clare din partea instanțelor superioare și elaborarea unei liste de verificare a elementelor de motivare care trebuie luate în considerare la solicitarea sau dispunerea măsurilor preventive;
- formarea adecvată a avocaților actuali și viitori, nu doar privind exigențele relevante, ci și privind modul în care pot demonstra aplicabilitatea acestora în cauze concrete;
- integrarea dezvoltării competențelor de raționament judiciar în programele de studii universitare din domeniul dreptului;
- monitorizarea continuă a procesului decizional privind aplicarea măsurilor preventive;

- luarea în considerare a modului în care nerespectarea exigențelor legislației naționale, precum și a celor elaborate de CtEDO, ar putea fi reflectată în procedurile de avansare în carieră și, în cazuri extreme, acolo unde este cazul și proporțional, în procedurile disciplinare, cu mențiunea că doar nerespectările săvârșite cu intenție sau din neglijență gravă ar trebui să dea naștere unor acțiuni disciplinare.
- revizuirea limitei cumulative de 24 de luni pentru măsurile preventive neprivative de libertate prevăzute la articolul 176 alineatul (5) din Codul de procedură penală; și
- evaluarea eficacității măsurilor preventive neprivative de libertate în contracararea riscurilor care justifică aplicarea unor măsuri preventive și, după caz, adoptarea reformelor necesare pentru consolidarea utilizării acestora ca alternative credibile la arestarea preventivă și arestarea la domiciliu.

Anexa I stabilește listele de verificare utilizate pentru analiza cauzelor examinate, iar Anexa II oferă o analiză statistică a listelor de verificare completate.

A. INTRODUCERE

1. Prezentul raport expune rezultatele cercetării modului în care instanțele judecătorești din Republica Moldova își motivează hotărârile de soluționare a demersurilor procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive privative de libertate – arestarea preventivă și arestarea la domiciliu –, precum și căile de atac ale admiterii sau respingerii unor asemenea măsuri.
2. Necesitatea acestei cercetări a fost constatată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la data de 7 iunie 2023, în nota sa privind executarea grupului de cauze Șarban, în care s-a stabilit:

„În ceea ce privește motivarea hotărârilor judecătorești, din concluziile Studiului Consiliului Europei privind activitatea judecătorilor de instrucție din Republica Moldova în perioada 2017-2021 rezultă că de multe ori instanțele dispun arestarea preventivă chiar și atunci când argumentele procurorului nu ating nivelul necesar pentru a justifica o asemenea măsură. Aceasta, împreună cu faptul că noi cereri privind pretense încălcări ale Articolului 5 § 3 au continuat să fie comunicate de Curtea Europeană în 2022, indică faptul că problema persistă și că principiile jurisprudenței Curții respective nu sunt pe deplin aplicate la nivelul țării. Prin urmare, ar fi util ca Comitetul să primească informații cuprinzătoare în acest sens, investigând în detaliu cauzele de fond ale problemei, în baza unor date empirice privind practicile actuale de motivare a hotărârilor judecătorești și a demersurilor procurorilor privind aplicarea arestării preventive.”

3. Problema motivării adecvate a hotărârilor judecătorești privind aplicarea măsurilor preventive privative de libertate este una cronică, confirmată atât de numeroasele cereri adresate CtEDO prin care motivarea a fost contestată, cât și de un studiu anterior elaborat pentru Consiliul Europei¹.
4. Cu toate acestea, având în vedere recomandarea din nota Comitetului de Miniștri, s-a considerat oportună examinarea hotărârilor mai recente ale judecătorilor de instrucție și ale instanțelor de recurs, în scopul de a determina dacă și în ce măsură această problemă e una persistentă.
5. În prezentul raport, termenul „învinuit” este utilizat – din rațiuni de simplificare și indiferent de etapa procesuală – pentru a desemna toate persoanele față de care au fost aplicate măsuri preventive, cu excepția situațiilor în care se face referire expresă la legislația națională, la citate sau la listele de verificare utilizate în cadrul cercetării, raportate la legislația națională. De asemenea, deși termenii cel mai frecvent utilizați în legătură cu privarea de libertate în temeiul Articolului 5 § 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului sunt „detenție preventivă” și „arest în faza de instrucție”, în listele de verificare este utilizată noțiunea de „arestare preventivă”, în conformitate cu terminologia Codului de procedură penală al Republicii Moldova („Codul de procedură penală”).
6. Raportul examinează, în primul rând, exigențele prevăzute de CEDO pentru aplicarea măsurilor preventive care restrâng dreptul persoanei la libertate și la siguranță, în temeiul Articolului 5, în cadrul procedurii penale, cu accent pe obligația instanțelor judecătorești de a motiva dispunerea unor asemenea măsuri și soluționarea recursurilor declarate împotriva acestora, așa cum au fost dezvoltate în jurisprudența CtEDO. Ulterior, raportul prezintă cadrul legislativ de aplicare a măsurilor preventive în Republica Moldova.

¹ Erik Svanidze, *Raport asupra cercetării privind aplicarea arestării preventive în Republica Moldova*, Consiliul Europei, 2020.

7. În continuare, sunt expuse metodologia cercetării, perioada vizată, criteriile de selecție a cauzelor examinate, precum și modalitatea de analiză a hotărârilor judecătorești. Această parte este urmată de o prezentare a unor date statistice naționale privind aplicarea arestării preventive și a arestării la domiciliu, precum și de analiza constatărilor aferente diferitelor etape procesuale în cauzele selectate, inclusiv a aspectelor problematice care impun remediere.
8. Raportul se încheie cu o evaluare generală a motivării utilizate atât de procurori în demersurile de solicitare a aplicării măsurilor preventive privative de libertate, cât și de judecătorii de instrucție și instanțele de recurs în încheierile și deciziile pronunțate în privința acestora, și include recomandări referitoare la modalitățile adecvate de soluționare a problemelor identificate. Anexa I cuprinde listele de verificare utilizate pentru analiza cauzelor examinate, iar Anexa II conține analiza statistică aferentă listelor de verificare completate.
9. Raportul a fost elaborat de Jeremy McBride², în colaborare cu Vadim Vieru³, la solicitarea Consiliului Europei, în cadrul proiectului [„Consolidarea sistemului de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova faza II”](#).

² Avocat pledant, Monckton Chambers, Londra.

³ Avocat, Asociația Promo-LEX, Chișinău.

B. CERINȚE ÎN TEMEIUL CONVENȚIEI EUROPENE⁴

10. În aplicarea Articolului 5 alineatul (3) din CEDO, CtEDO a stabilit că instanța competentă trebuie întotdeauna să se asigure mai întâi de existența unei bănuieli rezonabile că persoana aflată în fața sa a săvârșit infracțiunea imputată⁵.
11. În această privință, este esențial ca instanțele competente – precum și procurorii care înaintează demersuri către acestea – să își fundamenteze aprecierea asupra existenței unei bănuieli rezonabile raportându-se la următoarele aspecte dezvoltate de CtEDO:

317. De regulă, problemele referitoare la „caracterul rezonabil al bănuielii” apar la nivelul faptelor. Întrebarea care se pune este dacă arestarea și ținerea în stare de arest s-au întemeiat pe suficiente elemente obiective care să justifice existența unei „bănuieli rezonabile” că faptele în cauză s-au produs efectiv (a se vedea *Włoch*, citat mai sus, §§ 108-109). Pe lângă componenta factuală, existența unei „bănuieli rezonabile” în sensul Articolului 5 alin. (1) lit. c) presupune ca faptele invocate să poată fi considerate, în mod rezonabil, ca intrând sub incidența uneia dintre prevederile legale referitoare la comportamentul infracțional. În mod evident, nu poate exista o „bănuială rezonabilă” dacă actele sau faptele imputate unei persoane reținute nu constituiau infracțiuni la momentul comiterii lor (a se vedea *Kandzhov împotriva Bulgariei*, nr. 68294/01, § 57, 6 noiembrie 2008; *Mammadli împotriva Azerbaidjanului*, nr. 47145/14, § 52, 19 aprilie 2018; *Aliyev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 68762/14 și 71200/14, § 152, 20 septembrie 2018; și *Kavala împotriva Turciei*, nr. 28749/18, § 128, 10 decembrie 2019).

318. În plus, nu trebuie să rezulte că presupusele infracțiuni în sine au fost legate de exercitarea drepturilor reclamantului în temeiul Convenției (a se vedea *Kavala*, citat mai sus, § 129).

319. Așa cum s-a statuat constant, atunci când apreciază „caracterul rezonabil” al unei bănuieli, Curtea trebuie să poată constata dacă esența garanției conferite de Articolul 5 alin. (1) lit. c) a fost respectată. Prin urmare, guvernul pârât este obligat să prezinte cel puțin unele fapte sau informații care să permită Curții să se convingă că persoana arestată era suspectată în mod rezonabil că a comis infracțiunea imputată (a se vedea *Fox, Campbell și Hartley*, citate mai sus, § 34 *in fine*; *O'Hara*, citat mai sus, § 35; *Ilgar Mammadov*, citat mai sus, § 89; și *Alparslan Altan*, citat mai sus, § 129)⁶.

12. În plus, jurisprudența CtEDO stabilește clar că, chiar dacă o astfel de bănuială este stabilită, arestarea preventivă sau orice altă măsură preventivă poate fi dispusă numai dacă instanța este convinsă că aceasta este necesară pentru a înlătura unul sau mai multe dintre următoarele riscuri:
 - a) riscul de fugă (sau de sustragere);

⁴ Alte standarde relevante sunt: articolul 9 alineatul (3) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, astfel cum a fost interpretat și aplicat de Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite; Recomandarea Rec(80)11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind detenția preventivă; și Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind utilizarea arestării în faza de instrucție, condițiile în care are loc și furnizarea de garanții împotriva abuzurilor, care a înlocuit Recomandarea nr. R (80)11.

⁵ „Deși bănuiala rezonabilă trebuie să existe în momentul reținerii și al arestării preventive, trebuie să se demonstreze, de asemenea, în cazurile de arestare prelungită, că bănuiala a persistat și a rămas „rezonabilă” pe toată durata ținerii în stare de arest”; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei* (nr. 2) [GC], nr. 14305/17, 22 decembrie 2020, la punctul 320.

⁶ *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei* (nr. 2) [GC], nr. 14305/17, 22 decembrie 2020.

- b) riscul pentru buna administrare a justiției, cum ar fi coluziunea, manipularea probelor sau exercitarea presiunilor asupra martorilor;
- c) riscul de săvârșire a unor noi infracțiuni; și
- d) amenințarea la adresa ordinii publice și necesitatea de protecție a învinutului⁷.

13. După cum a subliniat CtEDO:

Obligația magistratului de a indica motive relevante și suficiente pentru detenție – pe lângă existența unei bănuieli rezonabile – se aplică deja la momentul primei hotărâri judecătorești prin care se dispune arestarea preventivă, și anume „cu promptitudine” după arestare⁸.

- 14. În lipsa unor asemenea motive, nicio arestare preventivă sau aplicare a unei alte măsuri preventive nu poate fi considerată justificată.
- 15. Cu toate acestea, chiar și în cazul în care există astfel de motive – adică atunci când unul dintre cele patru riscuri relevante a fost motivat – CtEDO a precizat, de asemenea, că nu este adecvat să se pornească de la prezumția că privarea de libertate este necesară.
- 16. Dimpotrivă, instanța ar trebui să analizeze mai întâi dacă un anumit risc ar putea fi atenuat în mod satisfăcător prin aplicarea uneia sau mai multor măsuri preventive neprivative de libertate⁹.
- 17. Totodată, de fiecare dată când părțile solicită prelungirea, încetarea sau modificarea unei măsuri preventive privative de libertate, instanța trebuie să verifice nu doar existența motivelor relevante și suficiente pentru aceasta, ci și posibilitatea înlocuirii arestării preventive cu o măsură preventivă mai puțin restrictivă, luând în considerare factori precum:
 - disponibilitatea unor informații suplimentare referitoare la învinuit¹⁰;
 - modificări ale situației personale a învinutului¹¹; sau
 - dispariția ori reducerea semnificativă a riscului inițial¹².
- 18. Prin urmare, instanța trebuie să ia în considerare oportunitatea recurgerii la alternative mai puțin severe decât privarea de libertate în toate cazurile când aplicarea unei măsuri preventive este considerată justificată¹³.
- 19. Astfel, pentru conformitate cu Articolul 5 alineatul (3) din CEDO, instanța – dacă constată existența unuia sau mai multor riscuri relevante – trebuie să stabilească ce măsură preventivă este necesară pentru a atenua aceste riscuri și, în special, dacă măsurile neprivative de libertate sunt suficiente în acest scop. Privarea de libertate se va dispune numai dacă instanța constată că nicio măsură neprivativă de libertate nu poate atenua riscurile constatate¹⁴.
- 20. CtEDO, precum și Comitetul de Miniștri, în Anexa la Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind aplicarea arestării preventive, condițiile în care are loc aceasta și furnizarea de garanții împotriva abuzurilor („Recomandarea Rec(2006)13”)¹⁵ – recunosc că restricțiile mai puțin severe asupra drepturilor, inclusiv asupra libertății de circulație, pot fi justificate ca mijloc de atenuare a riscurilor de fugă sau de interferență în administrarea justiției.

⁷ A se vedea, de exemplu, *Aleksandr Makarov împotriva Rusiei*, nr. 15217/07, 12 martie 2009 și *Merabishvili împotriva Georgiei* [GC], nr. 72508/13, 28 noiembrie 2017.

⁸ *Buzadji împotriva Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016, la par. 102.

⁹ A se vedea *Khayredinov împotriva Ucrainei*, nr. 38717/04, 14 octombrie 2010.

¹⁰ De exemplu, *Kuc împotriva Slovaciei*, nr. 37498/14, 25 iulie 2017.

¹¹ De exemplu, *Hodorkovski împotriva Rusiei*, nr. 5829/04, 31 mai 2011.

¹² *Ibidem*.

¹³ A se vedea *Piruzyan împotriva Armeniei*, nr. 33376/07, 26 iunie 2012.

¹⁴ A se vedea *Piroth împotriva Germaniei* (dec.), nr. 3737/17, 21 septembrie 2021.

¹⁵ La alineatele (2) și (7c). Aceasta a înlocuit *Recomandarea RecR(80)11* privind arestarea preventivă („Recomandarea RecR(80)11”).

21. Recomandarea Rec(2006)13 stabilește o listă neexhaustivă de măsuri preventive alternative, neprivative de libertate, și anume:

obligăția de a se prezenta în fața unei autorități judiciare potrivit modalităților cerute, de a nu împiedica buna derulare a justiției și de a nu se angaja într-o anumită conduită, inclusiv legată de o profesie sau de un anumit post (obligarea de a se prezenta);
obligăția de prezentare zilnică sau regulată în fața unei autorități judiciare, a poliției sau a altei autorități;
obligăția de acceptare a supravegherii din partea unei entități desemnate de autoritatea judiciară (liberarea provizorie sub control judiciar);
obligăția de supunere la supraveghere electronică;
obligăția de reședință la o adresă specificată, cu sau fără condiția privind numărul de ore petrecute acolo (arestarea la domiciliu / obligarea de a nu părăsi localitatea);
interdicția de a părăsi sau de a intra în anumite locuri sau regiuni specifice fără autorizare;
interdicția de a vedea anumite persoane fără autorizare;
obligăția de predare a pașaportului sau a altor acte de identitate¹⁶.

22. Multe dintre aceste măsuri preventive alternative au fost examinate în jurisprudența CtEDO, în special:

- liberarea provizorie pe cauciune¹⁷;
- obligarea de a nu părăsi localitatea (ordonanțele de reședință obligatorie)¹⁸;
- supravegherea parentală (transmiterea sub supraveghere a minorului)¹⁹;
- supravegherea poliției printr-o obligare de raportare²⁰;
- restricțiile privind mersul la baruri, asocierea cu anumite persoane sau participarea la întâlniri publice²¹;
- restricțiile de părăsire a locuinței în anumite perioade ale zilei sau ale nopții²²; și
- restricțiile de călătorie (obligarea de a nu părăsi țara)²³.

23. De asemenea, CtEDO a consemnat, cu aprobare implicită, utilizarea brățărilor electronice ca alternativă la deținerea în arest²⁴.

24. Aplicarea majorității acestor măsuri nu a fost detaliată pe larg de CtEDO, însă au fost clarificate anumite aspecte esențiale.

25. În primul rând, aplicarea oricărei măsuri preventive trebuie să se bazeze pe un temei legal. Aceasta nu este doar o condiție formală, întrucât se impune întotdeauna susținerea testului de previzibilitate (foreseeability test) pentru a aprecia admisibilitatea oricărei restricții legale asupra unui drept sau unei libertăți garantate de CEDO.

26. Respectiv, în aplicarea acestui test, CtEDO a reținut că obligațiile de genul „a duce o viață onestă și respectuoasă cu legea” sau „a nu da motive de bănuieli” sunt problematice în această privință, căci sunt „formulate în termeni foarte generali, iar conținutul lor este extrem de vag și imprecis”, nefiind suficient delimitate prin interpretarea instanței constituționale italiene. Drept rezultat, s-a

¹⁶ Alineatul (2).

¹⁷ De exemplu, *Mangouras împotriva Spaniei*, nr. 12050/04, 28 septembrie 2010.

¹⁸ De exemplu, *Ciancimino împotriva Italiei*, (dec.), nr. 12541/86, 27 mai 1991.

¹⁹ De exemplu, *Nikolov împotriva Bulgariei*, nr. 38884/97, 30 ianuarie 2003.

²⁰ De exemplu, *Poninski împotriva Poloniei*, (dec.), nr. 28046/95, 10 februarie 2000.

²¹ De exemplu, *Labita împotriva Italiei* [GC], nr. 26772/95, 6 aprilie 2000.

²² De exemplu, *Gatt împotriva Maltei*, nr. 28221/08, 27 iulie 2010.

²³ De exemplu, *Schmid împotriva Austriei*, (dec.), nr. 10670/83, 9 iulie 1985.

²⁴ În *Federația Națională a Asociațiilor și Sindicatelor Sportivilor (FNASS) și alții împotriva Franței*, nr. 48151/11, 18 ianuarie 2018. Acest lucru s-a întâmplat în contextul restricțiilor privind circulația sportivilor în scopul testării antidrog, mai degrabă decât ca alternativă la arestare preventivă. Utilizarea acestei măsuri este, de asemenea, subiectul Recomandării CM/Rec(2014)4 a Comitetului de Miniștri, adresat statelor membre privind monitorizarea electronică („Recomandarea CM/Rec(2014)4”).

concluzionat că partea relevantă a normei legale nu era formulată clar și nu definea în mod precis conținutul măsurilor preventive ce puteau fi aplicate asupra unei persoane²⁵.

27. În al doilea rând, condițiile impuse nu trebuie să afecteze nejustificat exercitarea drepturilor fundamentale precum libertatea de exprimare, de asociere și de întrunire pașnică. În această privință, CtEDO a constatat, de exemplu, că o prevedere legală care permite aplicarea unei interdicții absolute de a participa la ședințe publice, adică fără delimitare temporală sau spațială și fără nicio limitare a puterii discreționare a judecătorului, contravine testului de previzibilitate, fiind lipsită de garanții împotriva abuzurilor²⁶.
28. În mod similar, aplicarea asupra unei jurnaliste acreditate învinuite de hărțuire a restricției de a nu publica nicio informație referitoare la presupusa victimă, fie prin inferență, fie prin referință directă, s-a considerat că nu a realizat o ponderare între libertatea ei de exprimare și, pe de altă parte, dreptul presupusei victime la viață privată și reputație, ori necesitatea de a preveni dezordinea sau infracțiunea²⁷.
29. Mai mult decât atât, restricțiile de circulație, internă sau internațională, trebuie să respecte întotdeauna principiul proporționalității, căci în caz contrar se încalcă Articolul 2 din Protocolul nr. 4 la CEDO²⁸. Lipsa proporționalității poate fi ilustrată printr-o situație în care învinuitul a fost nevoit să rămână peste cinci ani într-o țară străină, în așteptarea unei hotărâri în primă instanță pronunțate într-un proces împotriva sa²⁹.
30. În al treilea rând, interdicerea absolută de părăsire a unui anumit spațiu, spre deosebire de obligarea de a rămâne într-un anumit spațiu în anumite intervale orare zilnice³⁰, va fi considerată de CtEDO drept privare de libertate în sensul Articolului 5 din CEDO.
31. Astfel, cerințele prevăzute de Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) privind utilizarea privării de libertate ca măsură preventivă sunt aplicabile în mod similar ori de câte ori se dispune arestarea la domiciliu, atunci când aceasta echivalează cu o interdicere completă de a părăsi un anumit spațiu, având în vedere gradul și intensitatea acesteia³¹. În acest

²⁵ *De Tommaso împotriva Italiei* [GC], nr. 43395/09, 23 februarie 2017. În ceea ce privește interpretarea Curții Constituționale, Curtea Europeană a observat: „În primul rând, „obligția persoanei în cauză de a-și adapta propriul comportament la un mod de viață care respectă toate cerințele menționate mai sus” este la fel de nedeterminată ca și „obligția de a duce o viață cinstită și respectuoasă cu legea”, deoarece Curtea Constituțională se referă pur și simplu la secțiunea 5 însăși. În opinia Curții, această interpretare nu oferă indicații suficiente pentru persoanele în cauză. În al doilea rând, „datoria persoanei în cauză de a respecta toate normele prescriptive care îi impun să se comporte sau să nu se comporte într-un anumit mod; prin urmare, nu numai legile penale, ci orice dispoziție a cărei nerespectare ar fi un indiciu suplimentar al pericolului pentru societate care a fost deja stabilit” este o trimitere deschisă la întregul sistem juridic italian și nu oferă nicio clarificare suplimentară cu privire la normele specifice a căror nerespectare ar fi un indiciu suplimentar al pericolului prezentat de persoană pentru societate” (paragraful 122).

²⁶ *Ibidem*, la punctul 123.

²⁷ *Pal împotriva Regatului Unit*, nr. 44261/19, 30 noiembrie 2021.

²⁸ Deși impactul asupra vieții de familie – în special atunci când acuzatul întâmpină dificultăți în a-și întreține familia, are copii mici și e vorba de o perioadă lungă de timp – poate fi un factor care să conducă la concluzia că restricțiile privind călătoriile în străinătate sunt neproporționale, deoarece îl împiedică să viziteze țara în care e stabilită familia sa, Curtea Europeană le va evalua din perspectiva Articolului 2 din Protocolul nr. 4, mai degrabă decât a Articolului 8, cu excepția cazului în care statul în cauză nu a ratificat Protocolul nr. 4 (așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în *cazul İletmiş împotriva Turciei*, nr. 29871/96, 6 decembrie 2005).

²⁹ Ca și în cauza *Miażdżyk împotriva Poloniei*, nr. 23592/07, 24 ianuarie 2012. A se vedea, de asemenea, *Pfeifer împotriva Bulgariei*, nr. 24733/04, 17 februarie 2011, în care s-a concluzionat că factorii care militează în favoarea ridicării interdicției de a părăsi țara includ perioada de timp care s-a scurs de la aplicarea acesteia, ritmul nerezonabil de lent al procedurii, prezența punctuală a reclamantului la toate ședințele, faptul că a călătorit de două ori în Germania și s-a întors la timp pentru audieri, perturbarea din ce în ce mai gravă a vieții sale de familie din cauza absenței sale și faptul că nu și-a putut întreține în mod adecvat familia din Bulgaria și a avut un copil mic, factori dintre care niciunul nu a părut să fi fost abordat în mod adecvat de instanțele care s-au ocupat de cererile sale de ridicare a interdicției.

³⁰ Cum ar fi cerința de a nu părăsi casa noaptea (adică între 10 seara și 6 dimineața), văzut în *De Tommaso împotriva Italiei* [GC], nr. 43395/09, 23 februarie 2017. În acest caz, s-a pus un accent deosebit pe faptul că nu existau restricții asupra libertății reclamantului de a părăsi casa în timpul zilei și că acesta putea avea o viață socială și menține relații cu lumea exterioară.

³¹ *Buzadjî împotriva Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016 și reafirmată în *De Tommaso împotriva Italiei* [GC], nr. 43395/09, 23 februarie 2017, la punctul 87.

context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a subliniat că condițiile de detenție și nivelul de (dis)confort resimțit de un învinuit supus unei astfel de măsuri nu sunt relevante pentru a determina dacă protecția Articolului 5 este aplicabilă³².

32. În cele din urmă, în prezent există deja o jurisprudență consistentă referitoare la utilizarea cauțiunii, în sensul solicitării unor garanții financiare ca o condiție pentru punerea în libertate a învinuitului din arestare preventivă³³. În special, suma stabilită cu titlu de cauțiune trebuie să fie determinată în funcție de capacitatea persoanei vizate de a o achita și în raport cu măsura în care perspectiva pierderii acesteia va constitui un factor suficient de descurajare pentru a înlătura riscul identificat³⁴. Aceasta nu înseamnă că: (a) învinuiții nu pot fi obligați să furnizeze informații privind bunurile și veniturile lor³⁵; (b) o sumă mare nu poate fi justificată în anumite cazuri³⁶; sau (c) nu poate fi luat în considerare mediul profesional al învinuitului³⁷. Cu toate acestea, suma solicitată nu trebuie să fie imposibil de achitat pentru persoana în cauză³⁸.
33. De asemenea, garanția financiară nu ar trebui, de regulă, stabilită prin raportare la cuantumul prejudiciului cauzat prin infracțiunea pretins comisă³⁹. Mai mult, o condiționare potrivit căreia numai numerarul poate fi utilizat pentru constituirea cauțiunii este puțin probabil să fie considerată adecvată de către CtEDO⁴⁰. Totodată, garanția financiară nu trebuie să provină neapărat de la învinuit⁴¹.
34. În plus, faptul că învinuitul rămâne o perioadă îndelungată în arest după stabilirea cuantumului cauțiunii va fi interpretat drept un indiciu puternic că instanța nu a manifestat diligență rezonabilă în fixarea unei sume corespunzătoare⁴². Într-adevăr, CtEDO a subliniat că:
- Având în vedere că miza este dreptul fundamental la libertate garantat de Articolul 5, autoritățile trebuie să manifeste aceeași grijă în stabilirea cuantumului cauțiunii ca și în aprecierea caracterului indispensabil al ținerii în arest⁴³.
35. În toate cazurile, este necesar să se asigure că există mecanismele necesare pentru ca suma stabilită să poată fi achitată⁴⁴.
36. Cu toate acestea, arestarea preventivă nu va fi contrară Articolului 5 § 3 în situațiile în care: (a) suma nu a fost încă achitată⁴⁵; (b) învinuitul nu a întreprins nimic pentru a achita suma respectivă⁴⁶; sau (c) acesta refuză să o achite⁴⁷.

³² *Hotărârea Buzadji împotriva Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016, la punctul 113.

³³ Textul Articolului 5 alineatul (3) se referă doar la faptul că „Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere” și, prin urmare, nu ar trebui să se presupună că o garanție financiară este singura modalitate de a asigura angajamentele în ceea ce privește comportamentul acuzatului.

³⁴ A se vedea, de exemplu, *Piotr Osuch împotriva Poloniei*, nr. 30028/06, 3 noiembrie 2009, *Gafà împotriva Maltei*, nr. 54335/14, 22 mai 2018 și *Bluks Savickis împotriva Letoniei*, nr. 44570/19, 13 iunie 2024.

³⁵ A se vedea, de exemplu, *Mikalauskas împotriva Maltei*, nr. 4458/10, 23 iulie 2013 și *Alperin împotriva Ucrainei*, nr. 41028/20, 10 octombrie 2024.

³⁶ A se vedea, de exemplu, *Istomina împotriva Ucrainei*, nr. 23312/15, 12 ianuarie 2022.

³⁷ De exemplu, în cauza *Mangouras împotriva Spaniei* [GC], nr. 12050/04, 28 septembrie 2010.

³⁸ Ca și în *Toshev împotriva Bulgariei*, nr. 56308/00, 10 august 2006.

³⁹ A se vedea *Neumeister împotriva Austriei*, nr. 1936/63, 27 iunie 1968. Cu toate acestea, acest lucru părea să fie considerat relevant în *Hotărârea Mangouras împotriva Spaniei* [GC], nr. 12050/04, 28 septembrie 2010.

⁴⁰ A se vedea, de exemplu, *Iwańczuk împotriva Poloniei*, nr. 25196/94, 15 noiembrie 2001.

⁴¹ A se vedea, de exemplu, *Fedorenko împotriva Rusiei*, nr. 39602/05, 20 septembrie 2011.

⁴² A se vedea, de exemplu, *Mikalauskas împotriva Maltei*, nr. 4458/10, 23 iulie 2013 și *Kolakovic împotriva Maltei*, nr. 76392/12, 19 martie 2015.

⁴³ *Bluks Savickis v. Letonia*, nr. 44570/19, 13 iunie 2024, la punctul 37.

⁴⁴ Așa cum nu a fost situația în *Kolesin împotriva Rusiei*, nr. 72885/10, 28 noiembrie 2017.

⁴⁵ La fel ca și în cazul *Nikolishen împotriva Ucrainei*, nr. 65544/11, 15 aprilie 2021.

⁴⁶ A se vedea *Kudla împotriva Poloniei* [GC], nr. 30210/96, 26 octombrie 2000, punctul 109.

⁴⁷ Ca și în *Melia împotriva Georgiei*, nr. 13668/21, 7 septembrie 2023.

37. Cerința de constituire a unei garanții financiare nu va fi considerată o ingerință nejustificată în dreptul de proprietate prevăzut de Articolul 1 al Protocolului nr. 1⁴⁸. De asemenea, confiscarea sumelor depuse cu titlu de cauțiune, atunci când au fost încălcate condițiile stabilite, nu va fi, în mod necesar, contrară acestei prevederi⁴⁹, cu condiția ca procedura respectivă să respecte cerințele Articolului 6 al CEDO⁵⁰ și ca aceste sume să fie restituite atunci când nu s-a constatat nicio încălcare, odată ce obligația de constituire a cauțiunii a încetat să mai fie aplicabilă⁵¹.
38. Mai mult, se impune prudență în aplicarea pedepsei cu închisoare ca mijloc de asigurare a plății unei garanții financiare în cazul încălcării anumitor condiții ale cauțiunii, atunci când aceste condiții nu aveau legătură cu asigurarea prezenței învinutului la proces, iar consecința a fost o privare prelungită de libertate a învinutului⁵².
39. Pentru a dispune aplicarea unor măsuri preventive, în special a celor privative de libertate, nu este suficient ca hotărârile privind aplicarea măsurilor preventive să ia în considerare toate elementele necesare. Hotărârea însăși trebuie să demonstreze în mod explicit că aceste elemente au fost analizate. Existența unei motivări suficiente în acest sens constituie un element esențial în jurisprudența CtEDO privind aplicarea Articolul 5 alineatul (3) al CEDO.
40. Astfel, nu se poate pretinde Curții Europene să constate o motivare suficientă acolo unde aceasta nu a fost expusă în cuprinsul hotărârii relevante, de exemplu, așa cum i s-a sugerat în cauza *Bykov împotriva Rusiei*⁵³, când Guvernul a susținut că circumstanțele cauzei și personalitatea reclamantului erau evidente în sine pentru a justifica arestarea preventivă.
41. Este nevoie să se demonstreze că argumentele indicate de procurori în favoarea aplicării (sau prelungirii) măsurilor preventive au fost supuse unei examinări riguroase, în acest scop înlăturându-se orice admitere automată a acestora, precum și orice impresie că ar fi fost admise automat.
42. În mod cert, în cauza *Magnitskiy și alții împotriva Rusiei*⁵⁴, CtEDO a reținut impresia unei admiteri automate a argumentelor acuzării din faptul că instanțele nu au explicat de ce riscurile de sustragere și de influențare a martorilor nu puteau fi înlăturate prin alte mijloace decât prin detenție.

⁴⁸ După cum s-a clarificat în *Jedamski împotriva Poloniei* (dec.), nr. 29691/96, 4 martie 1998.

⁴⁹ A se vedea, de exemplu, *Lavrechov împotriva Republicii Ceha*, nr. 57404/08, 20 iunie 2013; „52. Curtea observă că cauțiunea în prezenta cauză nu a fost reținută din cauza imposibilității de a preda un singur document reclamantului. Înalta Curte a concluzionat că reclamantul a evitat urmărirea penală rămânând în afara țării timp de câțiva ani. Curtea consideră că, deși inițial reclamantul ar fi putut avea motive obiective pentru a nu participa la ședințe, acest lucru nu se poate spune despre perioada de după obținerea unui nou pașaport. 53. Reclamantului i s-a oferit amplu posibilitatea de a se prezenta la proces. Audierile au fost reprogramate de mai multe ori. Reclamantul a primit pașaportul, potrivit versiunii sale a faptelor, în aprilie 2003, iar decizia de a desfășura procesul în lipsă a fost luată abia în decembrie 2005. Astfel, acesta avea la dispoziție cel puțin doi ani și opt luni pentru a intra în contact cu Tribunalul Regional pentru ca acesta să poată stabili o dată pentru o ședință la care să se poată deplasa în Republica Cehă. În aceste circumstanțe, constatarea Înaltei Curți potrivit căreia propriul comportament al reclamantului a arătat că acesta a evitat urmărirea penală nu pare nerezonabilă. 54. În aceste condiții, și anume în cazul în care reclamantul trebuie să fi avut cunoștință de faptul că și-a încălcat condițiile de eliberare pe cauțiune pentru o perioadă considerabilă de timp, acestuia îi revenea obligația de a informa Tribunalul Regional în mod clar și neechivoc cu privire la adresa sa din Rusia și de a rămâne în contact regulat cu aceasta pentru a contrabalansa dificultățile legate de livrarea documentelor oficiale în Rusia, care trebuiau luate în considerare în cadrul Convenției europene privind asistența judiciară reciprocă în materie penală. Reclamantul nu a făcut acest lucru. Scrisoarea avocatului reclamantei din 8 iulie 2002 nu poate fi considerată suficientă în aceste condiții. Scrisoarea menționa doar unde reclamantul își avea adresa oficială în Rusia, dar nu indica în niciun fel unde dorea să primească corespondența sa. În plus, la 2 septembrie 2004, reclamantul a informat instanța că nu a putut participa la o ședință de judecată din cauza problemelor de sănătate și a avocaților noi, dar iarăși nu a indicat o adresă pentru notificarea sau comunicarea în Rusia”. A se vedea, de asemenea, *Hotărârea Alperin împotriva Ucrainei*, nr. 41028/20, din 10 octombrie 2024, în care a fost considerată proporțională pierderea a jumătate din cuantumul cauțiunii pentru nerespectarea obligației de a preda toate documentele de călătorie internaționale care i-ar fi putut permite să treacă frontiera de stat.

⁵⁰ Așa cum s-a constatat în cauzele *Koval împotriva Ucrainei*, nr. 65550/01, 19 octombrie 2006 și *Alperin împotriva Ucrainei*, nr. 41028/20, 10 octombrie 2024.

⁵¹ A se vedea *Agontsev împotriva Bulgariei* (dec.), nr. 44448/07, 21 octombrie 2014, în care s-a constatat că nu există obstacole în această privință.

⁵² Ca și în *Gatt împotriva Maltei*, nr. 28221/08, 27 iulie 2010. În acel caz, condiția încălcată a fost o interdicție, iar privarea de libertate rezultată a durat mai mult de cinci ani și jumătate.

⁵³ [GC], 4378/02, 10 martie 2009, punctul 66.

⁵⁴ nr. 32631/09, 27 august 2019, la punctul 219.

43. În consecință, este necesar ca instanța să fie gata să respingă argumentele acuzării dacă acestea nu sunt susținute prin probe convingătoare, sau nu răspund în mod substanțial argumentelor apărării, iar orice asemenea respingere să fie consemnată explicit în dispozitivul hotărârii.
44. Mai mult, în examinarea argumentelor invocate de apărare, trebuie luate în considerare limitările cu care aceasta se poate confrunta în prezentarea de probe, din cauza accesului incomplet la dosarul de urmărire penală, iar analiza efectuată trebuie să se regăsească în textul hotărârii.
45. Astfel, apreciind atât argumentele acuzării, cât și ale apărării, instanța trebuie:
- a) să utilizeze o motivare concretă și detaliată, a cărei lipsă a fost constatată de CtEDO în cauza *Janiashvili împotriva Georgiei*⁵⁵ (când, de exemplu, instanța nu a explicat de ce efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice era incompatibilă cu aplicarea unei măsuri preventive neprivative de libertate);
 - și
 - b) să răspundă în mod clar și substanțial la argumentele invocate de învinuit sau în numele acestuia, așa cum CtEDO a constatat că nu s-a întâmplat în cauza *Kuc împotriva Slovaciei*⁵⁶ (unde un nou raport de expertiză, care contrazicea concluziile anterioare privind starea psihică a reclamantului, impunea un răspuns la susținerea acestuia privind lipsa temeiurilor pentru detenția sa).
46. CtEDO nu va considera niciodată că e suficient ca, în acest scop:
- a) să se citeze doar prevederile legale relevante și eventualele riscuri, fără nicio fundamentare, așa cum s-a observat în cauza *Boicenco împotriva Republicii Moldova*⁵⁷;
 - b) să se recurgă la motivări stereotipe, așa cum s-a observat în cauza *Mamedova împotriva Rusiei*⁵⁸ (de exemplu, justificarea detenției pe motiv că era „obiectiv justificată” datorită complexității cauzei, gravității învinuirii și riscului de sustragere sau de interferență în stabilirea adevărului);
 - c) să se completeze doar un formular tipizat cu motivări pretipărite, așa cum a constatat CtEDO în cauza *Saghinadze și alții împotriva Georgiei*⁵⁹ (în care nu exista nicio referire la existența unor fapte concrete care să justifice prelungirea arestării preventive și nicio analiză a măsurilor alternative neprivative de libertate);
 - d) să se adopte dispoziții practic identice (nu doar ca fond, cu excepția datelor, numelor judecătorilor și părților și duratei detenției, dar și ca aspect formal, inclusiv tipul de font, așezarea în pagină și spațierea), așa cum s-a observat în hotărârea pronunțată în cauza *Svipsta împotriva Letoniei*⁶⁰.
47. De asemenea, este important să se recunoască faptul că un motiv invocat inițial pentru justificarea aplicării unei măsuri preventive, în special a unei măsuri privative de libertate, își poate pierde relevanța pe măsura trecerii timpului, aspect subliniat de CtEDO în cauza *Kudla împotriva Poloniei*⁶¹ cu privire la arestarea preventivă prelungită pe motivul pretinsului risc de sustragere.
48. Deși motivarea controlului judiciar care duce la aplicarea inițială a arestării preventive nu e nevoie să fie excesiv de elaborată – fiind suficient să se indice motivele pentru aplicarea acesteia, elementele factuale care le susțin și să se explice de ce măsurile alternative, mai puțin intruzive, nu sunt suficiente – la verificările ulterioare ale necesității menținerii măsurii motivarea trebuie să fie mai amplă, întrucât trecerea timpului poate slăbi forța argumentelor inițial considerate drept convingătoare și poate genera circumstanțe noi care trebuie luate în considerare.

⁵⁵ nr. 35887/05, 27 noiembrie 2012, la punctul 86.

⁵⁶ nr. 37498/14, 25 iulie 2017, punctul 56.

⁵⁷ nr. 41088/05, 11 iulie 2006, la punctele 143-145.

⁵⁸ nr. 7064/05, 1 iunie 2006, punctele 27 și 80.

⁵⁹ nr. 18768/05, 27 mai 2010, punctele 139-140.

⁶⁰ nr. 66820/01, 9 martie 2006, la punctul 131.

⁶¹ GC, nr. 30210/96, 26 octombrie 2000, punctele 113-114.

49. Toate considerațiile de mai sus vizează insuficiența motivării în orice hotărâre privind aplicarea, prelungirea sau modificarea măsurilor preventive.
50. Totuși, este la fel de important ca aceste hotărâri să nu se întemeieze pe motive nelegitime, adică (a) nu iau în considerare circumstanțe care exclud aplicarea măsurii preventive în cauza respectivă sau (b) invocă motive inadmisibile în sine.
51. La formularea de către procuror a unui demers privind aplicarea unei măsuri preventive sau la pronunțarea de către judecător a unei încheieri în acest sens (faza inițială a procedurii), trebuie examinate pe rând următoarele aspecte, ținând cont de problemele menționate mai sus:
- Există o bănuială rezonabilă?
 - Există temeiuri relevante și suficiente care justifică aplicarea unei măsuri preventive?
 - Ar fi suficientă o măsură preventivă neprivativă de libertate?
52. Numai dacă se poate răspunde afirmativ la primele două întrebări, va fi oportun să se solicite sau să se dispună aplicarea unei măsuri preventive. Pe de altă parte, numai dacă la a treia întrebare răspunsul este negativ, va fi oportun să se solicite sau să se dispună aplicarea unei măsuri preventive privative de libertate.
53. În cazul în care o măsură preventivă a fost deja aplicată, la formularea unui demers (în calitate de procuror) de prelungire a unei măsuri preventive sau la întocmirea încheierii (în calitate de judecător) de a prelungi o măsură preventivă (de exemplu, la o etapă de reexaminare în cadrul procedurii relevante), ținând seama de problemele menționate mai sus, mai întâi trebuie abordate următoarele aspecte, rând pe rând:
- Există în continuare o bănuială rezonabilă?
 - Există în continuare temeiuri relevante și suficiente de aplicare a unei măsuri preventive?
 - Ar fi suficientă o altă măsură preventivă decât cea aplicată în prezent sau (dacă nu) prelungirea unei măsuri preventive privative de libertate este în continuare rezonabilă?
54. Numai dacă se poate răspunde afirmativ la primele două întrebări, va fi oportun să se propună sau să se dispună prelungirea unei măsuri preventive. Pe de altă parte, numai dacă se poate da un răspuns negativ la întrebările finale, va fi oportun să se solicite prelungirea sau să se dispună prelungirea unei măsuri preventive privative de libertate.
55. Respectiv, în redactarea unei încheieri prin care se dispune o măsură preventivă privativă de libertate, instanța trebuie să demonstreze că:
- a respectat cerințele materiale și procedurale prevăzute de lege;
 - a examinat circumstanțele concrete ale cauzei și probele administrate în dosar;
 - a luat în considerare circumstanțele individuale ale învinutului (vârsta, starea sănătății, dizabilitățile, orientarea sexuală, alte motive de vulnerabilitate ale învinutului);
 - a răspuns concret și detaliat la argumentele apărării, inclusiv la cele privind lipsa necesității arestării preventive și la propunerile de alternative;
 - a verificat motivarea argumentelor procurorului privind temeiurile de aplicare a măsurilor preventive privative de libertate; și
 - a analizat eventualele schimbări de circumstanțe față de orice dispoziții anterioare.
56. Pe lângă aceasta, hotărârea trebuie să demonstreze că aplicarea sau prelungirea măsurii preventive privative de libertate:
- nu este ilegală;
 - nu este neproportională;
 - este întemeiată; și

d) nu este neadecvată, având în vedere insuficiența măsurilor neprivative de libertate.

57. În cele din urmă, în cazul unei hotărâri de prelungire a arestării, instanța trebuie să explice de ce durata totală a privării de libertate rămâne rezonabilă în raport cu circumstanțele individuale ale cauzei.

58. Din păcate, lipsa unei motivări corespunzătoare a aplicării arestării preventive ori a arestării la domiciliu a condus, în numeroase cauze, la constatarea încălcării Articolul 5 alineatul (3) din CEDO de către Republica Moldova.

59. Astfel, în cauza *Șarban împotriva Republicii Moldova*⁶², CtEDO a reținut că:

100. Curtea constată că reclamantul a prezentat în fața instanțelor naționale argumente substanțiale care pun sub semnul întrebării fiecare dintre temeiurile ținerii sale în stare de arest. El s-a referit, de exemplu, la faptul că, de la emiterea primului mandat de arestare, nu a obstrucționat în niciun fel ancheta și s-a prezentat în fața autorităților competente ori de câte ori a fost citat. Comportamentul său în ceea ce privește ancheta a fost întotdeauna ireproșabil. Avea o familie, avea proprietăți în Moldova și niciuna în străinătate, iar mai multe ziare erau pregătite să ofere garanții pentru punerea sa în libertate în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. Reclamantul era de asemenea dispus să-și predea pașaportul ca garanție că nu va părăsi țara (a se vedea punctul 12 de mai sus).

101. Curtea observă, de asemenea, că instanțele naționale nu au luat în considerare niciunul dintre aceste argumente în hotărârile lor relevante, considerându-le aparent nerelevante pentru problema legalității ținerii reclamantului în arestare preventivă, deși erau obligate să ia în considerare astfel de elemente în temeiul articolului 176 alineatul 3 din Codul de procedură penală (a se vedea punctul 52 de mai sus). Acest lucru este surprinzător, având în vedere faptul că, la 18 noiembrie 2004, Curtea de Apel a constatat că o serie dintre acești factori militau împotriva ținerii în arest a reclamantului. Celelalte instanțe fie nu au înregistrat argumentele invocate de reclamant, fie le-au consemnat pe scurt și nu le-au analizat. Ele s-au limitat la a repeta în hotărârile lor într-un mod abstract și stereotip temeiurile formale de ținere în stare de arest prevăzute de lege. Aceste temeiuri au fost citate fără nicio încercare de a arăta modul în care se aplică în cazul reclamantului.

60. Constatări similare au fost făcute ulterior de CtEDO într-un număr considerabil de cauze împotriva Republicii Moldova⁶³.

61. De asemenea, au fost identificate cauze în care aplicarea unei măsuri preventive privative de libertate a prezentat următoarele deficiențe:

- nu au fost luate în considerare argumentele reclamanților vizați⁶⁴;
- instanțele nu au motivat de ce anumite riscuri invocate, care ar fi putut, în principiu, să justifice aplicarea unor măsuri preventive, erau întemeiate⁶⁵;
- nu doar motivele inițiale pentru privarea de libertate erau insuficiente, iar orice motive noi formulate ulterior lipseau, dar nici posibilitatea aplicării unor măsuri alternative, precum arestarea la domiciliu, nu a fost examinată, deși acest lucru a fost solicitat⁶⁶;

⁶² nr. 3456/05, 4 octombrie 2005.

⁶³ *Istrati împotriva Republicii Moldova*, nr. 8721/05, 27 martie 2007; *Castravet împotriva Republicii Moldova*, nr. 23393/05, 13 martie 2007; *Modarca împotriva Republicii Moldova*, nr. 14437/05, 10 mai 2007; *Stici împotriva Republicii Moldova*, nr. 35324/04, 23 octombrie 2007; *Mușuc împotriva Republicii Moldova*, nr. 42440/06, 6 noiembrie 2007; *Ursu împotriva Republicii Moldova*, nr. 3817/05; *Rimschi împotriva Republicii Moldova*, nr. 1649/12, 13 ianuarie 2015; *Balakin împotriva Republicii Moldova*, nr. 5947/11, 26 ianuarie 2016; *Buzadji împotriva Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016; *Moscalciuc împotriva Republicii Moldova*, nr. 42921/10, 1 octombrie 2019; *Cașu împotriva Republicii Moldova*, nr. 75524/13, 1 octombrie 2019; *Muradu împotriva Republicii Moldova*, nr. 2694/09, 19 ianuarie 2021; *Gilanov împotriva Republicii Moldova*, nr. 44719/10, 13 septembrie 2022; și *Malai împotriva Republicii Moldova*, nr. 24179/18, 19 noiembrie 2024.

⁶⁴ *Becciev împotriva Republicii Moldova*, nr. 9190/03, 4 octombrie 2005; *Ninescu împotriva Republicii Moldova*, nr. 47306/07, 15 iulie 2014; și *Ceaicovschi împotriva Republicii Moldova*, nr. 37725/15, 5 iunie 2018.

⁶⁵ *Boicenco împotriva Republicii Moldova*, nr. 41088/05, 11 iulie 2006; *Popovici împotriva Republicii Moldova*, nr. 289/04, 27 noiembrie 2007; *Oprea împotriva Republicii Moldova*, nr. 38055/06, 21 decembrie 2010; *Ignatenco împotriva Republicii Moldova*, nr. 36988/07, 8 februarie 2011; *Cotet împotriva Republicii Moldova*, nr. 72238/14, 23 octombrie 2018; *Cosovan împotriva Republicii Moldova*, nr. 13472/18, 22 martie 2022; și *Eșanu împotriva Republicii Moldova*, nr. 15230/18, 31 ianuarie 2023.

⁶⁶ *Țurcan și Țurcan împotriva Republicii Moldova*, nr. 39835/05, 23 octombrie 2007.

- nu s-a demonstrat necesitatea privării de libertate⁶⁷;
- dispunerea privării de libertate a persoanei s-a bazat exclusiv pe demersul acuzării, fără ca acesta să fie susținut prin probe sau materiale⁶⁸;
- a fost aplicată o prelungire „colectivă” a arestării preventive pentru învinuit și co-învinuitul său, fără a se lua în considerare circumstanțele individuale ale fiecărei persoane aflate în arest⁶⁹;
- dispunerea măsurii s-a bazat pe un motiv care nu era relevant pentru cauza respectivă⁷⁰;
- s-a declarat că arestarea preventivă are scopul de a pedepsi și a descuraja comportamentul antisocial, iar manifestările nejustificate de clemență ar putea încuraja astfel de comportamente și afecta încrederea publicului în organele de aplicare a legii⁷¹; și
- motivele dispunerii privării de libertate au rămas neclare⁷².

62. Aceste hotărâri judecătorești subliniază existența unei probleme sistemice privind motivarea adecvată a aplicării și prelungirii măsurilor preventive privative de libertate.

⁶⁷ *Canuda împotriva Republicii Moldova*, nr. 4670/16, 17 mai 2022.

⁶⁸ *Feraru împotriva Republicii Moldova*, nr. 55792/08, 24 ianuarie 2012.

⁶⁹ *Caracet împotriva Republicii Moldova*, nr. 16031/10, 16 februarie 2016.

⁷⁰ *Secieru împotriva Republicii Moldova*, nr. 20546/16, 23 octombrie 2018.

⁷¹ *Sirencu împotriva Republicii Moldova*, nr. 52053/15, 15 ianuarie 2019.

⁷² *Alimpiev împotriva Republicii Moldova și Rusiei*, nr. 48802/08, 27 aprilie 2021.

C. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA

63. Măsurile preventive, astfel cum sunt definite la articolul 175 alineatul (1) din Codul de procedură penală, reprezintă măsurile cu caracter de constrângere îndreptate împotriva bănușilor, învinuișilor sau inculpașilor.
64. Aceste măsuri au ca scop prevenirea acșunilor negative asupra procesului penal, securității și ordinii publice sau asupra executării sentinșei. Ele constituie instrumente esenșiale pentru asigurarea bunei administrări a justișiei, prin înlăturarea riscurilor precum sustragerea de la urmărirea penală, interferenșă cu dovezile sau martorii (nimicirea sau deteriorarea mijloacelor de probă) și tulburarea ordinii publice.
65. Clasificarea măsurilor preventive include:
- Obligarea de a nu părăsi localitatea;
 - Obligarea de a nu părăsi țara;
 - Garanșia personală;
 - Garanșia unei organizașii;
 - Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;
 - Înlăturarea de la conducerea mijlocului de transport;
 - Transmiterea sub supraveghere a militarului;
 - Transmiterea sub supraveghere a minorului;
 - Liberarea provizorie sub control judiciar⁷³;
 - Liberarea provizorie pe caușiune;
 - Arestarea la domiciliu; și
 - Arestarea preventivă⁷⁴.
66. Din perspectiva standardelor Consiliului Europei, aceste măsuri sunt în deplin acord cu principiul proporșionalității, care impune ca restricșiiile asupra libertășilor individuale să corespundă obiectivelor legitime urmărite.
67. Cu toate acestea, aplicarea unor asemenea măsuri, în special a arestării preventive, necesită o examinare atentă pentru a garanta că aceasta rămâne o măsură excepșională. Prevederi specifice precum restrângerea arestării preventive la persoanele învinuite de infracșiuni pentru care se aplică pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 3 ani, reflectă aderarea la acest principiu. Cu toate acestea, ele nu reprezintă în sine o garanșie suficientă că principiul proporșionalității va fi respectat efectiv la solicitarea sau aplicarea măsurilor preventive.

⁷³ Aceasta este însoșită de anumite obligașii, cum ar fi să nu părăsească localitatea, să nu meargă în locuri anume stabilite sau să nu intre în legătură cu anumite persoane.

⁷⁴ Articolul 175 alineatul (3) din Codul de procedură penală.

68. Mecanismele de liberare provizorie, inclusiv controlul judiciar și cauțiunea, reprezintă alternative la ținerea în arest, aliniindu-se la normele europene în materie de drepturi ale omului, care pledează pentru o recurgere minimă la privarea de libertate. Cu toate acestea, eficacitatea unor asemenea măsuri depinde de aplicarea lor consecventă și echitabilă în toate cauzele.
69. Temeiurile legale de aplicare a măsurilor preventive au fost delimitate cu atenție în vederea asigurării necesității și proporționalității acestora.
70. Astfel, aceste măsuri pot fi aplicate doar atunci când există temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că învinuitul ar putea:
- să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță;
 - să exercite presiune asupra martorilor;
 - să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă; sau
 - să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului;
 - să săvârșască alte infracțiuni; ori
 - punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică⁷⁵.
71. Instanțele și procurorii sunt obligați să evalueze minuțios dacă o măsură preventivă este întemeiată pe baza circumstanțelor concrete ale cauzei. Această evaluare include aprecierea gravității infracțiunii, a circumstanțelor individuale și materiale ale bănuیتului, învinuitului sau inculpatului, precum și a riscurilor potențiale la adresa ordinii publice⁷⁶. Cerința de a justifica proporționalitatea fiecărei măsuri se aliniază standardelor Consiliului Europei, care subliniază că orice restrângere a libertății trebuie să fie necesară într-o societate democratică.
72. Limita cumulativă de 24 de luni pentru măsurile preventive neprivative de libertate, prevăzută la articolul 176 alineatul (5) din Codul de procedură penală⁷⁷, merită o examinare suplimentară din perspectiva standardelor europene. Deși aceasta protejează aparent împotriva utilizării excesive a unor asemenea măsuri, pot apărea temeri că aplicarea prelungită a restricțiilor conduce, în fapt, la rezultate punitive pentru persoanele încă necondamnate. Aceasta deoarece un cadru legal care permite ca restricțiile să dureze – continuu sau intermitent – până la 24 de luni generează pericolul ca măsura să depășească riscul pe care a fost concepută să-l înlăture. În acel moment, ea ar înceta să fie *preventivă* și ar deveni *de facto punitivă*, contrar prezumției de nevinovăție și jurisprudenței Curții Europene⁷⁸.
73. Standardele europene impun un control judiciar periodic și riguros; o justificare convingătoare și adaptată circumstanțelor individuale ale cauzei pentru fiecare prelungire; și obligația autorităților de a revoca sau modifica măsura odată ce o alternativă mai puțin severă poate atenua adecvat

⁷⁵ Articolul 176 alineatul (1) din Codul de procedură penală.

⁷⁶ Astfel, articolul 176 alineatul (3) prevede că: „La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, procurorul și instanța de judecată vor aprecia și vor motiva, în mod obligatoriu, dacă măsura preventivă este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, inclusiv luând în considerare: 1) caracterul rezonabil al bănuیتului, gravitatea și gradul prejudiciabil al faptei incriminate, apreciate în fiecare caz individual, însă fără a se pronunța asupra vinovăției; 2) personalitatea și caracterizarea bănuیتului, învinuitului, inculpatului, inclusiv la momentul de comitere a faptelor incriminate; 3) vârsta și starea sănătății sale; 4) ocupația sa; 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute; 6) starea sa materială, veniturile, posesia bunurilor imobile sau a altor proprietăți; 7) deținerea unui loc permanent de trai, deținerea unui loc permanent ori temporar de muncă; 8) alte circumstanțe esențiale prezentate de bănuیت, învinuit, inculpat sau de către procuror, organul de urmărire penală”. De asemenea, articolul 177 prevede că: „(1) Referitor la aplicarea măsurii preventive procurorul care conduce sau efectuează urmărirea penală emite, din oficiu sau la demersul organului de urmărire penală, o ordonanță motivată. În ordonanța procurorului se indică fapta care face obiectul bănuیتului, învinuitului, prevederile legale în care aceasta se încadrează și pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta săvârșită, necesitatea aplicării măsurii preventive potrivit condițiilor și criteriilor stabilite la art. 176, precum și faptul dacă bănuیتului, învinuitului, inculpatului i s-au explicat consecințele încălcării măsurii preventive. (1') Instanța de judecată emite o încheiere motivată în care se indică: infracțiunea de care este bănuیت, învinuit, inculpată persoana; temeiul de alegere a măsurii preventive respective, cu menționarea datelor și circumstanțelor concrete ale cauzei care au determinat luarea acestei măsuri; necesitatea aplicării măsurii preventive potrivit condițiilor și criteriilor stabilite la art. 176, precum și faptul dacă bănuیتului, învinuitului, inculpatului i s-au explicat consecințele încălcării măsurii preventive; argumentele procurorului și ale reprezentantului, avocatului, bănuیتului, învinuitului, inculpatului, motivându-se admiterea sau neadmiterea lor la stabilirea măsurii”.

⁷⁷ „Măsurile preventive neprivative de libertate pot fi dispuse pe un termen de cel mult 24 de luni cumulativ”.

⁷⁸ A se vedea *Buzadji împotriva Moldovei* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016, punctele 84-91.

riscul menționat mai sus, înlăturat cel puțin în drept prin: prevederea privind verificarea periodică obligatorie⁷⁹; obligația de a oferi o motivare determinată de circumstanțele concrete ale cauzei pentru fiecare prelungire⁸⁰; și obligația de a înlocui sau revoca măsura odată ce o alternativă mai ușoară este suficientă⁸¹. Cu toate acestea, în absența unei aplicări riguroase a acestor garanții, chiar și o perioadă limitată formal la 24 de luni ar putea transforma o restricție preventivă în „pedeapsă deghizată”, intrând astfel sub incidența articolelor 5 și 2 din Protocolul nr. 4.

74. În sfârșit, opțiunea de a recurge la alte măsuri procesuale de constrângere, conform articolului 197 alineatul (1) din Codul de procedură penală, oferă flexibilitate în abordarea cauzelor în care măsurile preventive pot fi inutile⁸². Această abordare susține accentul pus de Consiliul Europei pe promovarea alternativelor mai puțin intruzive ori de câte ori este posibil.
75. Articolul 177 din Codul de procedură penală oferă un cadru procedural structurat pentru aplicarea măsurilor preventive în Republica Moldova, subliniind principiile legalității, proporționalității și transparenței⁸³. Acest articol impune ca procurorii și instanțele să își justifice hotărârile prin dispoziții motivate, conforme cu standardele Consiliului Europei, în special cu cele consacrate la Articolul 5 din CEDO.
76. Cerința unui demers motivat al procurorului ar trebui să asigure că măsurile preventive sunt întemeiate pe bănueli sau învinuiri concrete, definite de prevederile legale aplicabile infracțiunii. Aceasta include motivarea necesității măsurii în conformitate cu articolul 176 din Codul de procedură penală și demonstrarea că persoana a fost informată cu privire la consecințele încălcării acesteia⁸⁴. Această rigoare procedurală reflectă insistența Consiliului Europei ca aceste măsuri să fie aplicate transparent și doar atunci când sunt strict necesare.
77. Rolul sistemului judiciar este definit în mod similar, instanțele fiind obligate să emită hotărâri motivate care detaliază infracțiunea, justificarea măsurii preventive și proporționalitatea acesteia cu circumstanțele cauzei. Prin cerința ca instanța să ia în considerare argumentele tuturor părților implicate, inclusiv ale acuzării, ale apărării și ale persoanei învinuite, prevederea ar trebui să asigure o abordare echilibrată. Această cerință reflectă standardele Convenției Europene, care subliniază importanța controlului judiciar și dreptul la un proces echitabil.
78. Arestarea preventivă, arestarea la domiciliu și mecanismele de liberare provizorie sunt strict reglementate, necesitând încheierea instanței judecătorești, pe baza demersului procurorului. Prioritatea acordată măsurilor alternative, precum cauțiunea sau liberarea provizorie sub control judiciar, subliniază principiul că privarea de libertate ar trebui să fie o măsură de ultim resort. Această abordare e conformă cu orientarea Consiliului Europei de a reduce la minimum restrângerea libertății, protejând în același timp echitatea procedurală.
79. Un alt aspect crucial al articolului 177 este obligația de a-i furniza persoanei vizate o copie a încheierii și de a-i comunica motivele acesteia într-o limbă pe care o înțelege. Această prevedere asigură respectarea drepturilor la informare și la recurs legal ale individului. Explicația procedurii și termenului pentru contestarea măsurii consolidează accesul la justiție, un element fundamental al cadrului drepturilor omului al Consiliului Europei.

⁷⁹ La articolul 178 alineatul (3), la articolul 191 alineatul (3¹) și la articolul 192 alineatul (2²) din Codul de procedură penală.

⁸⁰ La articolul 176 alineatul (3), articolul 177 alineatul (1¹) și articolul 191 alineatul (3¹) din Codul de procedură penală.

⁸¹ La articolul 195 din Codul de procedură penală.

⁸² Astfel, acesta prevede că: „În scopul asigurării ordinii stabilite de prezentul cod privind urmărirea penală, judecarea cauzei și executarea sentinței, organul de urmărire penală, procurorul, judecătorul de instrucție sau instanța, conform competenței, sunt în drept să aplice față de bănuț, învinuit, inculpat alte măsuri procesuale de constrângere, cum ar fi: 1) obligarea de a se prezenta; 2) aducerea silită; 3) suspendarea provizorie din funcție; 4) măsuri asiguratorii în vederea reparării prejudiciului cauzat de infracțiune; 5) măsuri asiguratorii în vederea garantării executării pedepsei amenzii”.

⁸³ A se vedea nota de subsol 76.

⁸⁴ Articolul 177 alineatul (1) din Codul de procedură penală.

80. Articolul 185 din Codul de procedură penală reglementează arestarea preventivă, conturând scopul acesteia, condițiile de aplicare și limitările asociate. În contextul standardelor Consiliului Europei, în special al celor stabilite de Convenția Europeană și de jurisprudența Curții Europene, pot fi făcute câteva observații⁸⁵.
81. Arestarea preventivă este definită ca fiind deținerea învinutului sau a inculpatului în stare de arest în locurile și în condițiile prevăzute de lege. Prevederea subliniază caracterul excepțional al măsurii, stipulând că privarea de libertate ar trebui dispusă doar atunci când se demonstrează că alte măsuri preventive sunt insuficiente pentru a înlătura riscurile pe care se întemeiază aplicarea arestării preventive. Prevederea e conformă cu Articolul 5 din Convenția Europeană, care impune ca privarea de libertate să fie legală, necesară și proporțională.
82. Prevederea din Codul de procedură penală al Republicii Moldova impune explicit controlul judiciar pentru a asigura că arestarea preventivă este justificată de temeiuri rezonabile. Legea obligă instanțele să acorde prioritate măsurilor neprivative de libertate și alternativelor la arest. Prevederea reflectă poziția Curții Europene potrivit căreia privarea de libertate ar trebui să fie o ultimă soluție și că autoritățile trebuie să evalueze cu diligență dacă riscurile precum sustragerea, recidiva sau interferența cu mijloacele de probă pot fi atenuate prin măsuri mai puțin restrictive.
83. În plus, articolul 185 alineatul (2) din Codul de procedură penală enumeră circumstanțe specifice care justifică arestarea preventivă, cum ar fi lipsa unui loc permanent de trai, încălcarea altor măsuri preventive sau probe ale unui risc iminent pentru securitatea și ordinea publică. Cerința de probe substanțiale se aliniază principiului conform căruia orice restricție asupra libertății trebuie să fie susținută de o justificare clară și convingătoare.
84. Articolul 185 alineatul (3) din Codul de procedură penală impune sistemului judiciar obligația de a examina prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri preventive și de a respinge demersurile privind aplicarea arestării preventive dacă argumentele prezentate nu sunt motivate suficient sau nu sunt susținute prin probe⁸⁶. Aceasta reflectă insistența Curții Europene asupra unui control judiciar riguros al hotărârilor privind privarea de libertate pentru a asigura conformitatea cu Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană, care garantează dreptul la control judiciar și protecția împotriva detenției arbitrare.
85. Prevederea de la articolul 185 alineatul (3)¹ care permite liberarea pe caução pentru anumite infracțiuni introduce o garanție împotriva privării de libertate excesive sau prelungite⁸⁷. Acest

⁸⁵ Astfel, aceasta prevede că: „(1) Arestarea preventivă constă în deținerea învinutului, inculpatului în stare de arest în locurile și în condițiile prevăzute de lege. Arestarea preventivă constituie o măsură excepțională și se dispune doar atunci când se demonstrează că alte măsuri nu sunt suficiente pentru a înlătura riscurile care justifică aplicarea arestării. (2) Arestarea preventivă poate fi aplicată în cazurile și în condițiile prevăzute în art. 176, luând în considerare și dacă: 1) învinutul, inculpatul nu are loc permanent de trai pe teritoriul Republicii Moldova; ... 3) învinutul, inculpatul a încălcat condițiile altor măsuri preventive aplicate în privința sa ori a încălcat ordonanța de protecție în cazul violenței în familie; 4) există probe suficiente asupra faptului că învinutul, inculpatul, aflându-se în libertate, prezintă un risc iminent pentru securitatea și ordinea publică. (2') Motivul prevăzut la alin. (2) pct. 1) se ia în considerare în cazul în care învinutul, inculpatul a refuzat să comunice locul permanent de trai. (3) La soluționarea chestiunii privind arestarea preventivă, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are obligația să examineze în mod prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri preventive, neprivative de libertate, apoi a celor alternative arestării preventive, și să respingă demersul privind aplicarea arestării preventive atunci când acesta nu este motivat suficient sau dacă motivele invocate nu sunt susținute prin probe care confirmă temeiurile rezonabile de aplicare. Judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are dreptul să dispună orice altă măsură preventivă prevăzută la art. 175. (4) În încheierea privind arestarea preventivă se vor indica motivele care justifică insuficiența altor măsuri preventive pentru înlăturarea riscurilor ce au servit ca temei pentru aplicarea arestării preventive. Încheierea privind arestarea preventivă poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară”.

⁸⁶ Astfel, acesta prevede: „La soluționarea chestiunii privind arestarea preventivă, judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are obligația să examineze în mod prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri preventive, neprivative de libertate, apoi a celor alternative arestării preventive, și să respingă demersul privind aplicarea arestării preventive atunci când acesta nu este motivat suficient sau dacă motivele invocate nu sunt susținute prin probe care confirmă temeiurile rezonabile de aplicare. Judecătorul de instrucție sau instanța de judecată are dreptul să dispună orice altă măsură preventivă prevăzută la articolul 175”.

⁸⁷ Astfel, acesta prevede: „Arestarea preventivă nu se aplică, iar persoana față de care s-a aplicat arestare preventivă se eliberează din arest, cu sau fără aplicarea unei alte măsuri preventive, în cazul depunerii cauțiunii stabilite de instanța de judecată, la cererea învinutului, inculpatului, în cazul comiterii infracțiunilor prevăzute la art. 190 alin. (1) și (2), art. 191 alin. (1) și (2), art. 223, 224, 225, 226, 227, art. 228 lit. a) și b), art. 241, 242, 244, 244¹, 246, 246¹, 250, 257, 258, 262, 263 din Codul penal”.

mecanism este conform cu standardele Consiliului Europei care promovează utilizarea cauțiunii ca o alternativă la detenție în cazurile adecvate, cu condiția ca suma stabilită să nu fie prohibitiv de mare, ceea ce ar echivala, în fapt, cu detenția.

86. Cerința enunțată la articolul 185 alineatul (4) din Codul de procedură penală, conform căreia încheierile privind aplicarea arestării preventive trebuie să indice motivele care justifică insuficiența măsurilor preventive neprivative de libertate, subliniază importanța transparenței și a responsabilității în hotărârile privind detenția. Prevederea este în concordanță cu jurisprudența Curții Europene, care impune ca orice privare de libertate să fie însoțită de o motivare adecvată, facilitând astfel recursul și reexaminarea efectivă.
87. Legislația Republicii Moldova garantează, de asemenea, dreptul de a ataca hotărârile privind aplicarea arestării preventive la o instanță superioară. Această garanție procedurală constituie un element fundamental al cadrului drepturilor omului al Consiliului Europei, asigurând accesul la remedii eficiente și protejând indivizii împotriva potențialelor abuzuri de autoritate.
88. Articolul 186 din Codul de procedură penală reglementează termenul arestării preventive și condițiile de prelungire a acestuia. Această prevedere trebuie examinată în lumina standardelor Consiliului Europei, în special a Articolului 5 din Convenția Europeană și a jurisprudenței Curții Europene.
89. Astfel, articolul 186 stabilește că termenul ținerii persoanei în stare de arest curge de la momentul privării persoanei de libertate și subliniază principiul proporționalității. Prevederea reflectă cerința Curții Europene ca orice privare de libertate să fie justificată prin motive imperative și să nu depășească o durată rezonabilă. Potrivit standardelor Consiliului Europei, statele membre sunt obligate să se asigure că detenția nu este arbitrară și să o supună reexaminărilor periodice.
90. Alineatul (2) al articolului 186 subliniază că perioada de ținere în arest nu poate depăși un termen rezonabil, stabilit în funcție de complexitatea investigațiilor necesare și obligația de celeritate în procedurile penale. Aceasta se aliniază interpretării Curții Europene în cauze precum *Kalashnikov împotriva Rusiei*⁸⁸ și *Idalov împotriva Rusiei*⁸⁹, care accentuează necesitatea unor proceduri diligente pentru a preveni detenția excesivă.
91. Termenul maxim al arestării inițiale este fixat la alineatul (3) la 30 de zile, iar orice prelungire trebuie justificată prin demonstrarea insuficienței măsurilor preventive neprivative de libertate. Această prevedere reflectă poziția Curții Europene conform căreia menținerea stării de arest trebuie să se bazeze pe temeiuri valide și specifice precum prevenirea sustragerii, recidivei sau obstrucționării probelor, așa cum a fost subliniat în *Buzadji împotriva Republicii Moldova*⁹⁰.
92. Articolul 186 impune un termen maxim cumulativ al arestării – 12 luni pentru adulți și 8 luni pentru minori⁹¹ – înainte de pronunțarea sentinței de către instanța de fond. Aceasta este în concordanță cu principiul Curții Europene potrivit căruia detenția prelungită trebuie să fie excepțională și supusă unei examinări stricte. Limita aplicabilă minorilor reflectă protecția sporită acordată copiilor de către Consiliul Europei, în temeiul instrumentelor precum Regulile Europene privind infractorii minori.
93. Cerința prevăzută la articolul 186 alineatul (9), conform căreia judecătorii trebuie să reevalueze necesitatea arestării la examinarea prelungirilor⁹², reflectă exigența Curții Europene privind o

⁸⁸ [GC], nr. 47095/99, 15 iulie 2002, punctul 114.

⁸⁹ [GC], nr. 5826/03, 22 mai 2012, punctele 139-141.

⁹⁰ [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016.

⁹¹ Prin punctele 6 și, respectiv, 7.

⁹² Astfel, se prevede că: „Prelungirea termenului de arestare preventivă se dispune cu respectarea condițiilor stabilite de prezentul cod pentru aplicarea inițială a măsurii de arestare preventivă. Suplimentar, la soluționarea demersului privind prelungirea termenului de arestare preventivă, judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată are obligația să examineze dacă, pentru înlăturarea riscurilor ce au determinat aplicarea măsurii de arestare preventivă, este suficientă aplicarea altor măsuri preventive neprivative de libertate și dacă există sau nu temeiuri relevante și suficiente pentru prelungirea măsurii de arestare preventivă”.

supraveghere judiciară robustă. Instanțele sunt obligate să verifice dacă temeiurile inițiale de aplicare a măsurii privative de libertate rămân valide și dacă alternativele pot atenua riscurile încă existente, așa cum a fost evidențiat în *Mooren împotriva Germaniei*⁹³.

94. Alineatul (12) al articolului 186 prevede că urmărirea penală implicând învinuții arestați preventiv trebuie să se desfășoare de urgență și în mod preferențial. Aceasta reflectă standardele Consiliului Europei prevăzute în Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană, care obligă statele să justifice orice întârzieri procedurale și să asigure că detenția nu rezultă din ineficiențe sistemice.
95. Garanțiile procedurale prevăzute la articolul 186 alineatul (10¹), care impun încuviințarea în scris a procurorului ierarhic superior pentru prelungiri peste anumite termene⁹⁴, reprezintă un strat suplimentar de responsabilitate. Aceste mecanisme vizează prevenirea abuzurilor în materie de detenție și reflectă orientările Curții Europene în cauze precum *Lelièvre împotriva Belgiei*⁹⁵, care subliniază necesitatea verificărilor procedurale pentru a apăra dreptul la libertate.
96. Articolul 188 din Codul de procedură penală reglementează arestarea la domiciliu, o altă formă de măsură preventivă. Articolul oferă un cadru structurat pentru aplicarea, verificarea executării și revocarea măsurii respective. Analizat în contextul standardelor Consiliului Europei, inclusiv Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene, arestarea la domiciliu este concepută pentru a echilibra drepturile individuale cu imperativele administrării justiției penale.
97. Cu toate acestea, arestarea la domiciliu, așa cum este definită la articolul 188 alineatul (1), implică izolarea învinuitului sau inculpatului în locuința acestuia, cu stabilirea unor restricții detaliate privind deplasarea, comunicarea și contactele. În cauza *Buzadji împotriva Republicii Moldova*⁹⁶, așa cum s-a menționat anterior, Curtea Europeană a statuat că forma de arestare la domiciliu practică în Republica Moldova – o interdicție completă de părăsire a locuinței, supravegheată de poliție – constituie o privare de libertate în sensul Articolului 5 din Convenția Europeană, și nu o măsură mai puțin restrictivă.
98. Prin urmare, arestarea la domiciliu trebuie tratată ca o măsură excepțională și privativă de libertate, de ultim resort, justificată de cele patru riscuri admisibile (sustragere, deteriorare a mijloacelor de probă, recidivă sau amenințare la adresa ordinii publice) și supusă aceluiași teste stricte de necesitate, proporționalitate și control judiciar periodic ca și arestarea preventivă. Deși măsura poate atenua unele privațiuni comparativ cu detenția în penitenciar, aceasta nu scutește autoritățile de obligația de a examina în mod real alternative mai puțin intruzive, neprivative de libertate, precum cauțiunea.
99. Alineatul (2) al articolului 188 specifică condițiile de aplicare a arestării la domiciliu, inclusiv situațiile în care izolarea totală nu este considerată rațională în legătură cu vârsta, starea sănătății, starea familială sau alte împrejurări. Aceasta reflectă exigența proporționalității din standardele Consiliului Europei, subliniind că măsurile de restrângere a libertății trebuie adaptate la circumstanțele individuale și ale cauzei. În cauze precum *Buzadji împotriva Republicii Moldova*⁹⁷ și *Svipsta împotriva Letoniei*⁹⁸, Curtea Europeană a accentuat necesitatea luării în considerare a măsurilor mai puțin restrictive pentru a atenua riscurile care justifică arestarea preventivă.

⁹³ [GC], nr. 11364/03, 9 iulie 2009.

⁹⁴ „(10) Prolungirea duratei de arestare preventivă se decide de către judecătorul de instrucție din circumscripția în raza teritorială a căreia se efectuează urmărirea penală sau de către instanța de judecată care examinează cauza, în baza demersului procurorului. În cazul în care, din motive întemeiate, instanța de judecată, în procedura căreia se află cauza penală, este în imposibilitate să soluționeze demersul privind prelungirea arestării preventive, acesta se distribuie, în ordinea stabilită, unui alt judecător. (11) Hotărârea judecătorească de prelungire a duratei de arestare preventivă poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară. Atacarea hotărârii nu suspendă examinarea cauzei penale”.

⁹⁵ Nr. 11287/03, 8 noiembrie 2007.

⁹⁶ [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016.

⁹⁷ *Ibidem*.

⁹⁸ Nr. 66820/01, 9 martie 2006.

100. Alineatul (3) detaliază restricțiile asociate arestării la domiciliu, inclusiv interzicerea de a ieși din locuință, limitarea comunicărilor și restrângerea contactelor cu anumite persoane. Aceste condiții sunt compatibile cu recunoașterea de către Curtea Europeană a marjei de apreciere a statelor în elaborarea măsurilor destinate să asigure respectarea hotărârilor judecătorești, cu condiția ca acestea să respecte drepturile fundamentale și să fie proporționale cu riscurile invocate.
101. Alineatul (4) introduce obligații precum menținerea în stare de funcționare și purtarea mijloacelor electronice de control sau răspunsul la semnalele de control. Astfel de măsuri se aliniază orientării Consiliului Europei privind asigurarea executării măsurilor neprivative de libertate, fără a impune însă sarcini nejustificate asupra persoanei vizate.
102. Alineatul (6) stipulează că termenul și modul de aplicare, de prelungire și de atac al arestării la domiciliu sunt similare celor aplicate la arestarea preventivă. Această paritate procedurală subliniază necesitatea controlului judiciar și garantează protecția drepturilor persoanelor supuse arestării la domiciliu, în conformitate cu principiul remediilor eficiente al Consiliului Europei, consacrat prin Articolul 13 din Convenția Europeană.
103. Alineatul (7) prevede că nerespectarea condițiilor arestării la domiciliu poate conduce la înlocuirea acestora cu arestarea preventivă. Prevederea se aliniază abordării Curții Europene, care recunoaște că încălcarea condițiilor poate justifica o măsură mai severă, cu condiția ca decizia să fie proporțională și întemeiată pe circumstanțe noi.
104. Articolul 191 din Codul de procedură penală reglementează liberarea provizorie sub control judiciar, stabilind condițiile, termenul și obligațiile aferente. Analiza acestei prevederi în contextul standardelor Consiliului Europei, inclusiv Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene, evidențiază compatibilitatea sa cu principiile libertății și securității enunțate la Articolul 5 din Convenția Europeană.
105. Liberarea provizorie sub control judiciar funcționează ca o măsură preventivă neprivativă de libertate, menită să echilibreze dreptul la libertate al învinutului/înculpatului cu necesitatea protejării integrității procedurilor penale. Conform Curții Europene, aceste măsuri trebuie să respecte principiul proporționalității, asigurând că restricțiile impuse sunt necesare și adecvate pentru atingerea unor obiective legitime precum prevenirea evadării sau a obstrucționării probelor.
106. Durata inițială a liberării provizorii sub control judiciar, limitată la 60 de zile, reflectă cerința măsurilor specifice și cu durată determinată. Controlul judiciar periodic prevăzut la alineatul (3¹), care asigură evaluarea necesității menținerii măsurii cel puțin o dată la 60 de zile, se aliniază orientării Consiliului Europei privind garanțiile procedurale împotriva arbitrarului. Curtea Europeană, în cauze precum *Svipsta împotriva Letoniei*⁹⁹, a subliniat importanța unui control judiciar regulat și substanțial pentru a asigura că măsurile care restrâng libertatea rămân justificate.
107. Articolul 191 alineatul (3) subliniază obligațiile asociate liberării provizorii sub control judiciar, inclusiv restricțiile privind deplasările, comunicările și contactele cu anumite persoane, precum și predarea pașaportului. Aceste condiții sunt conforme cu recunoașterea de către Curtea Europeană a faptului că statele pot impune restricții rezonabile pentru a asigura respectarea hotărârilor judecătorești. Cu toate acestea, restricțiile nu trebuie să echivaleze cu o privare de libertate de facto, așa cum s-a constatat în *Guzzardi împotriva Italiei*¹⁰⁰, unde condițiile excesiv de stricte au fost asimilate detenției.
108. Articolul 191 alineatul (3²) stabilește termenele cumulative maxime pentru liberarea provizorie sub control judiciar, diferențiate în funcție de gravitatea infracțiunii. Această prevedere răspunde preocupărilor Curții Europene în legătură cu aplicarea pe un termen nedefinit a unor astfel de

⁹⁹ Nr. 66820/01, 9 martie 2006.

¹⁰⁰ [P], nr. 7367/76, 6 noiembrie 1980.

măsuri, așa cum a fost evidențiat în *Mooren împotriva Germaniei*¹⁰¹. Prin fixarea limitelor de timp, legislația asigură respectarea principiului că măsurile preventive nu devin punitive și nu depășesc limitele rezonabile.

109. Rolul organelor de poliție, evidențiat la articolul 191 alineatul (4), în verificarea respectării obligațiilor și sesizarea încălcărilor, asigură aplicabilitatea practică a măsurii. Cu toate acestea, Curtea Europeană a subliniat că mecanismele de supraveghere nu trebuie să interfereze nejustificat cu viața privată, protejată de Articolul 8 din Convenția Europeană, decât dacă acestea sunt proporționale și necesare.
110. Posibilitatea de a ridica sau de a modifica măsurile de control judiciar, prevăzută la articolul 191 alineatul (5), oferă o garanție esențială, permițând instanțelor să răspundă la evoluția circumstanțelor cauzei. Aceasta reflectă principiul Curții Europene conform căruia măsurile preventive trebuie să fie flexibile și supuse adaptării judiciare în funcție de nevoile în continuă schimbare ale justiției.
111. Articolul 192 din Codul de procedură penală stabilește cadrul legal pentru liberarea provizorie pe cauțiune, asigurând un echilibru între drepturile învinutului/inculpatului și interesele justiției penale. Analizată în contextul standardelor Consiliului Europei, inclusiv Articolul 5 din Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene, această prevedere se aliniază principiilor proporționalității, necesității și supravegherii judiciare eficiente.
112. Liberarea provizorie pe cauțiune servește ca măsură preventivă destinată să asigure respectarea obligațiilor judiciare de către învinut/inculpat, evitând arestarea preventivă. Conform standardelor Consiliului Europei, utilizarea cauțiunii este încurajată ca alternativă mai puțin restrictivă la detenție, cu condiția atingerii obiectivelor urmărite fără a încălca inutil libertatea individuală.
113. Prevederea de la alineatul (1) permite acordarea cauțiunii în cazul aplicării măsurii asiguratorii pentru repararea prejudiciilor cauzate de infracțiune sau la cererea învinutului sau a inculpatului aflat în detenție. Prin aceasta se asigură că măsura cauțiunii e practică și accesibilă. Curtea Europeană a subliniat în cauze precum *Mangouras împotriva Spaniei*¹⁰² că suma cauțiunii trebuie stabilită proporțional cu circumstanțele învinutului/inculpatului, luând în considerare situația financiară a acestuia și riscurile prezentate.
114. Alineatul (2¹) stabilește că judecătorii trebuie să considere cauțiunea drept o alternativă atunci când resping demersurile de arestare preventivă sau de arestare la domiciliu. Aceasta reflectă principiul Curții Europene, enunțat în *Buzadji împotriva Republicii Moldova*¹⁰³, că detenția reprezintă o ultimă soluție, iar fixarea sumei și termenului de plată adaugă transparență și responsabilitate procesului decizional judiciar.
115. Cerința verificării periodice prevăzută la alineatul (2²) asigură evaluarea necesității de menținere a cauțiunii cel puțin o dată la 60 de zile. Aceasta se aliniază cu accentul pus de Consiliul Europei pe prevenirea restrângerii arbitrare sau prelungite a libertății. Controlul judiciar regulat permite ajustări în funcție de circumstanțe, așa cum a fost evidențiat în *Todorov împotriva Ucrainei*¹⁰⁴.
116. Alineatul (2³) impune termene cumulative pentru liberarea pe cauțiune, în funcție de gravitatea infracțiunii, contribuind la prevenirea aplicării pe un termen nedeterminat a măsurilor restrictive. Această prevedere se aliniază principiului Curții Europene potrivit căruia măsurile preventive trebuie să fie limitate în timp și proporționale cu gravitatea învinuirilor, așa cum a fost subliniat în *Mooren împotriva Germaniei*¹⁰⁵.

¹⁰¹ [GC], nr. 11364/03, 9 iulie 2009.

¹⁰² [GC], nr. 12050/04, 28 septembrie 2010.

¹⁰³ [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016.

¹⁰⁴ Nr. 16717/05, 12 ianuarie 2012.

¹⁰⁵ [GC], nr. 11364/03, 9 iulie 2009.

117. Alineatul (3) subliniază obligațiile persoanelor liberate pe cauțiune, inclusiv prezentarea la citarea autorităților și comunicarea schimbărilor de domiciliu. Pot fi aplicate obligații suplimentare, prevăzute de articolul 191 alineatul (3), pentru a atenua riscurile de sustragere sau imixtiune în justiție. Aceste obligații sunt compatibile cu recunoașterea de către Consiliul Europei a faptului că măsurile pot fi adaptate pentru a gestiona riscurile în mod eficient, respectând în același timp libertățile individuale.
118. Alineatul (4) prevede că nedepunerea cauțiunii în termenul specificat duce la înlocuirea măsurii cu arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu. Deși oferă flexibilitate, jurisprudența Curții Europene subliniază că instanțele trebuie să examineze circumstanțele individuale precum dificultățile financiare, înainte de revocarea cauțiunii.
119. Articolul 195 din Codul de procedură penală detaliază procedurile de înlocuire, revocare sau încetare de drept a măsurilor preventive. Această prevedere se aliniază strâns principiilor Consiliului Europei, enunțate prin Convenția Europeană și Curtea Europeană, în special privind protecția libertății individuale și asigurarea proporționalității, legalității și controlului judiciar în aplicarea măsurilor restrictive.
120. Posibilitatea de a înlocui o măsură preventivă cu una mai aspră sau una mai ușoară, prevăzută la articolul 195 alineatul (1), reflectă principiul proporționalității din Articolul 5 al Convenției Europene. Curtea Europeană a subliniat că măsurile preventive trebuie adaptate circumstanțelor individuale și ajustate pe măsură ce apar informații noi. Această prevedere oferă flexibilitate, impunând totodată susținerea prin probe a oricărei măsuri mai severe, reducând astfel la minimum restrângerile inutile ale libertății.
121. Alineatul (2) prevede revocarea unei măsuri preventive în cazul în care au dispărut temeiurile pentru aplicarea acesteia. Aceasta se aliniază standardelor Consiliului Europei, conform cărora detenția sau restricțiile nu pot fi menținute fără justificare validă, așa cum a fost evidențiat în *Mooren împotriva Germaniei*¹⁰⁶.
122. Referirea specifică în alineatul (3) la competența instanței judiciare și a procurorului în revocarea sau înlocuirea măsurilor preventive introduce garanții împotriva detenției arbitrare. Aceasta subliniază responsabilitatea procurorilor și judecătorilor de a reevalua necesitatea măsurilor. Curtea Europeană a accentuat, în cauze precum *Svipsta împotriva Letoniei*¹⁰⁷, că revizuirea periodică este esențială pentru protejarea drepturilor individuale și prevenirea abuzurilor.
123. Alineatul (3)¹ se referă specific la liberarea persoanelor cu boli grave, pe baza evaluărilor medicale. Această prevedere asigură respectarea principiilor drepturilor omului care interzic tratamentele inumane sau degradante conform Articolului 3 din Convenția Europeană. Termenul obligatoriu de trei zile pentru dispunerea liberării reflectă accentul Consiliului Europei asupra răspunsurilor judiciare prompte în cazurile ce implică riscuri pentru sănătate, așa cum a fost ilustrat în *Babar Ahmad și alții împotriva Regatului Unit*¹⁰⁸.
124. Încetarea de drept a măsurilor preventive, detaliată la alineatul (5), subliniază principiul legalității. Măsurile încetează de drept la expirarea termenelor, la încetarea procedurii sau la punerea în executare a sentinței. Aceasta se aliniază insistenței Curții Europene că orice privare de libertate trebuie să aibă un temei legal clar și o durată limitată, așa cum a fost stabilit în *Baranowski împotriva Poloniei*¹⁰⁹.
125. Alineatele (6)–(8) stabilesc garanții procedurale pentru asigurarea eliberării imediate la încetarea de drept sau revocarea măsurilor. Obligația autorităților de a notifica prompt unitățile de detenție și de a efectua eliberarea se aliniază principiului remediilor eficiente din Articolul 13 al Convenției

¹⁰⁶ [GC], nr. 11364/03, 9 iulie 2009.

¹⁰⁷ Nr. 66820/01, 9 martie 2006.

¹⁰⁸ Nr. 24027/07, 10 aprilie 2012.

¹⁰⁹ Nr. 28358/95, 28 martie 2000.

Europene. În *Assanidze împotriva Georgiei*¹¹⁰, Curtea Europeană a subliniat importanța executării imediate a ordinelor de eliberare pentru a preveni privarea ilegală de libertate.

126. Articolul 196 din Codul de procedură penală reglementează dreptul de a ataca hotărârile privind măsurile preventive, oferind mecanisme de control judiciar și ierarhic asupra ordonanțelor procurorilor și hotărârilor instanțelor. Analiza acestei prevederi în contextul standardelor Consiliului Europei, inclusiv Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene, demonstrează alinierea acestora la drepturile fundamentale la libertate, remedii eficiente și un proces echitabil.
127. Alineatul (1) permite persoanelor afectate de o ordonanță a procurorului privind aplicarea, prelungirea sau înlocuirea unei măsuri preventive să o atace cu plângere la judecătorul de instrucție. Aceasta reflectă principiul din Articolul 13 al Convenției Europene, care impune disponibilitatea remediilor eficiente pentru contestarea hotărârilor potențial violatoare ale drepturilor. Curtea Europeană, în cauze precum *De Wilde, Ooms și Versyp împotriva Belgiei*¹¹¹, a subliniat necesitatea unor mecanisme accesibile și imparțiale de control al acțiunilor procurorului.
128. Capacitatea bănuțului, învinutului, a apărătorului său sau a reprezentanților legali de a depune plângeri asigură respectarea drepturilor procedurale ale părților. Această garanție se aliniază Articolului 6 din Convenția Europeană, care garantează accesul la un proces echitabil și egalitatea armelor în cursul procedurii.
129. Alineatul (2) reglementează atacarea cu recurs a hotărârilor judecătorești privind măsurile preventive, permițând controlul ierarhic de către o instanță superioară. Aceasta este în concordanță cu Articolul 5 alineatul (4) din Convenția Europeană, care consacră dreptul la o examinare promptă a legalității detenției de către o instanță competentă. Curtea Europeană a reiterat în cauze precum *Hutchison Reid împotriva Regatului Unit Nr. 50272/99, 20 February 2003*¹¹² că controlul judiciar efectiv trebuie să implice o analiză minuțioasă a legalității și a necesității măsurii.
130. Prevederea vizează și recursurile în fața Curții Supreme de Justiție, specificând examinarea recursului de un complet diferit de judecători. Această regulă procedurală asigură imparțialitatea și respectarea standardelor Consiliului Europei privind independența și echitatea justiției, așa cum a fost subliniat în *Piersack împotriva Belgiei*¹¹³, oferind un control final împotriva arbitrariului în aplicarea sau prelungirea măsurilor preventive.
131. În ansamblu, prevederile legale care reglementează aplicarea măsurilor preventive în Republica Moldova și, în special, cerința ca măsurile privative de libertate să fie motivate și să nu constituie o opțiune automată, pot fi considerate conforme cu exigențele jurisprudenței Curții Europene. Cu toate acestea, există motive de preocupare privind limita cumulativă de 24 de luni pentru măsurile preventive și caracterul inevitabil privativ de libertate al arestării la domiciliu.
132. În plus, după cum indică motivele care au stat la baza cercetării pentru acest raport, există temeuri de îngrijorare cu privire la faptul dacă prevederile Codului de procedură penală exercită, în fapt, o influență adecvată asupra procesului decizional privind aplicarea măsurilor preventive și, în special, asupra garantării faptului că se recurge la măsurile privative de libertate numai atunci când un anumit risc nu poate fi soluționat satisfăcător prin aplicarea uneia sau mai multor măsuri neprivative de libertate.

¹¹⁰ [GC], nr. 71503/01, 8 aprilie 2004.

¹¹¹ [P], nr. 2832/66 18 noiembrie 1970.

¹¹² Nr. 50272/99, 20 February 2003.

¹¹³ Nr. 8692/79, 1 octombrie 1982.

D. METODOLOGIE

133. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei fiind îngrijorat de situația actuală, s-a considerat oportună limitarea analizei la hotărârile judecătorești pronunțate pe parcursul ultimilor doi ani, în cazul dat, 2022 și 2023.
134. Deși Comitetul de Miniștri și-a exprimat preocuparea cu privire la motivarea hotărârilor judecătorești, examinarea exclusiv a acestora nu ar fi suficientă pentru a înțelege abordarea constatată în ele. Acest lucru se datorează faptului că hotărârile judecătorești pot fi influențate de argumentele și materialele prezentate de procurori în demersurile inițiale pentru aplicarea măsurilor preventive, precum și în eventualele căi de atac ale admiterii sau respingerii măsurilor privative de libertate.
135. În consecință, analiza a vizat atât demersurile și materialele prezentate de procurori, cât și încheierile judecătorilor de instrucție și, după caz, deciziile instanțelor de recurs în privința acestora.
136. Cercetarea s-a concentrat asupra aplicării măsurilor preventive asupra învinuiților, definiți conform articolului 65 alineatul (1) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova ca persoane „față de care s-a emis, în conformitate cu prevederile prezentului cod, o ordonanță de punere sub învinuire”.
137. Deși dispozițiile privind prelungirea arestării preventive după trimiterea cauzei în judecată pot fi tehnic considerate măsuri preventive în sensul Articolului 5 alineatul (3) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și pot genera încălcări ale acestuia din cauza motivării insuficiente, includerea lor în analiză nu a fost considerată necesară. Aceste hotărâri nu reprezintă obiectivul principal al preocupării Comitetului de Miniștri privind executarea hotărârilor judecătorești în Republica Moldova¹¹⁴.
138. De asemenea, cercetarea nu a vizat aplicarea măsurilor preventive asupra bănușilor, bănușul fiind definit la articolul 63 alineatul (1) din Codul de procedură penală ca persoana „față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire”. Aceasta se justifică prin faptul că articolul 175 alineatul (4) din Cod interzice aplicarea măsurilor preventive privative de libertate asupra acestei categorii de persoane.
139. În schimb, analiza a inclus aplicarea arestării la domiciliu, așa cum aceasta este definită la articolul 188 alineatul (1) din Codul de procedură penală¹¹⁵. În conformitate cu hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) în cauza *Buzadji împotriva Republicii Moldova*¹¹⁶, această măsură preventivă, așa cum este aplicată în Republica Moldova, echivalează cu o privare de libertate și, prin urmare, este supusă cerințelor Articolului 5 alineatul (3) din CEDO.

¹¹⁴ În conformitate cu articolul 65 alineatul (2) din Codul de procedură penală, o persoană pusă sub învinuire al cărei caz a ajuns în instanță este denumită „învinuit”.

¹¹⁵ „(1) Arestarea la domiciliu constă în izolarea învinuitului, inculpatului de societate în locuința acestuia, cu stabilirea anumitor restricții. (...) (3) Arestarea la domiciliu este însoțită de una sau mai multe din următoarele restricții: 1) interzicerea de a ieși din locuință; 2) limitarea convorbirilor telefonice, recepționării și expedierii trimitărilor poștale și utilizării altor mijloace de comunicare; 3) interzicerea comunicării cu anumite persoane și primirea pe cineva în locuința sa”.

¹¹⁶ [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016.

140. Având în vedere imposibilitatea practică de a examina toate demersurile procurorilor, toate încheierile judecătorilor de instrucție și toate deciziile instanțelor de recurs privind aplicarea măsurilor preventive din anii 2022 și 2023, a fost necesară o selecție a acestora.
141. Selecția a ținut cont de importanța asigurării unui eșantion reprezentativ și geografic echilibrat de dosare, vizând, de asemenea, instanțele din Chișinău și Bălți, considerate cele mai importante din țară și care par să fi înregistrat cele mai multe cazuri de aplicare a arestării preventive.
142. Totodată, selecția a recunoscut că e nevoie ca numărul de cauze analizate să fie suficient de mare pentru a obține o imagine rezonabil de exactă a practicilor curente din fiecare regiune vizată.
143. Pentru efectuarea selecției, s-a solicitat și s-a beneficiat de asistența Ministerului Justiției, a Consiliului Superior al Magistraturii și a Procuraturii Generale, precum și de expertiza statisticianului Vasile Cantarji¹¹⁷. Acesta a contribuit la identificarea regiunilor incluse, la determinarea dimensiunii eșantionului de dosare (demersurile procurorilor, încheierile judecătorilor de instrucție și deciziile instanțelor de recurs) pentru fiecare regiune, ajustată în funcție de dimensiunea acesteia, precum și la selecția aleatorie, dar suficient de reprezentativă, a dosarelor examinate, incluzând, pe cât posibil, toate etapele procesului decizional pentru fiecare cauză individuală.
144. Identificarea aleatorie a dosarelor și examinarea acestora au necesitat cooperarea Consiliului Superior al Magistraturii, a Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești și a Procuraturii Generale. Deși colectarea datelor a implicat identificarea denumirii cauzelor și a instanțelor, Raportul nu menționează aceste detalii, ci se limitează la descrierea obiectivă a practicilor constatate în perioada analizată.
145. Respectiv, au fost examinate dosare din 23 de instanțe, completându-se liste de verificare pentru 314 cauze. Acestea au inclus atât demersurile inițiale și ulterioare ale procurorilor, cât și încheierile inițiale și ulterioare ale judecătorilor de instrucție, precum și deciziile relevante ale instanțelor de recurs privind aplicarea și/sau prelungirea măsurilor preventive în aceste cauze¹¹⁸.
146. Instanțele vizate și ponderea dosarelor acestora în cele 314 cauze examinate au fost următoarele:

Instanța	Procentul de dosare
Judecătoria Anenii Noi	2,9 %
Judecătoria Anenii Noi (Sediul Bender (Varnița))	0,3 %
Judecătoria Bălți (Sediul Central)	7,3 %
Judecătoria Bălți (Sediul Fălești)	1,0 %
Judecătoria Bălți (Sediul Sângerei)	1,9 %
Judecătoria Cahul (Sediul Central)	3,2 %
Judecătoria Căușeni (Sediul Ștefan Vodă)	2,2 %
Judecătoria Chișinău (Sediul Ciocana)	42,4 %
Judecătoria Comrat (Sediul Central)	5,1 %
Judecătoria Drochia (Sediul Central)	2,9 %
Judecătoria Drochia (Sediul Râșcani)	1,0 %
Judecătoria Edineț (Sediul Central)	1,9 %

¹¹⁷ Centrul pentru Sondaje Sociale și Marketing „CBS-Research”.

¹¹⁸ Numărul total de dosare examinate s-a redus pe măsură ce cauzele au trecut prin diferitele etape ale procedurii cu privire la acestea.

Judecătoria Edineț (Sediul Dondușeni)	2,9 %
Judecătoria Edineț (Sediul Ocnița)	1,0 %
Judecătoria Hâncești (Sediul Central)	4,1 %
Judecătoria Hâncești (Sediul Ialoveni)	2,9 %
Judecătoria Orhei (Sediul Central)	6,7 %
Judecătoria Orhei (Sediul Rezina)	1,3 %
Judecătoria Soroca (Sediul Central)	1,0 %
Judecătoria Soroca (Sediul Florești)	1,6 %
Judecătoria Strășeni (Sediul Călărași)	2,2 %
Judecătoria Strășeni (Sediul Central)	2,2 %
Judecătoria Ungheni	2,2 %
Total	100,0 %

147. Analiza cauzelor a implicat identificarea abordării demersurilor și a procesului decizional în cauzele individuale, prin completarea unor liste de verificare specifice pentru diferite etape procedurale. Acestea au urmărit stabilirea următoarelor aspecte:
- Existența unui temei legal de aplicare a oricăror măsuri preventive, constând în bănuiala rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni și riscurile considerate admisibile de CtEDO privind aplicarea unor astfel de măsuri;
 - Prezentarea probelor în sprijinul aplicării măsurii preventive și conformitatea acestora cu jurisprudența CtEDO;
 - Analiza posibilității aplicării altei măsuri preventive decât arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu și motivarea respingerii acestei posibilități, în conformitate cu jurisprudența CtEDO;
 - Luarea în considerare a declarațiilor/argumentelor învinutului și/sau ale apărătorului (apărătorilor) acestuia;
 - Examinarea circumstanțelor individuale ale învinutului, a impactului arestării preventive sau la domiciliu asupra familiei sale și a proporționalității măsurii preventive;
 - Examinarea nevoilor specifice ale învinutului, în cazul cetățenilor străini.
148. Suplimentar, pentru contextualizarea analizei, s-a considerat relevant să se identifice, în cadrul listelor de verificare, gravitatea infracțiunii imputate, dacă învinutul a fost reprezentat legal și dacă demersurile sau hotărârile judecătorești au ținut cont de standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența CtEDO.
149. De asemenea, pentru a plasa analiza hotărârilor judecătorești și a procesului decizional în context, au fost extrase date din rapoartele anuale ale Procuraturii Generale pentru anii 2022 și 2023. Acestea includ informații la nivel național privind: aplicarea arestării preventive după reținere și arestare preventivă; recursurile declarate împotriva încheierii privind necesitatea arestării preventive în 2022 și 2023; persoanele anunțate în căutare internațională sau națională începând cu anul 2018; și aplicarea arestării la domiciliu în 2022 și 2023¹¹⁹.
150. Aceste date sunt prezentate în secțiunea următoare a Raportului.
151. Listele de verificare utilizate pentru a analiza demersurile și hotărârile judecătorești din dosar sunt incluse în Anexa I a Raportului.

¹¹⁹ Nu a fost posibil să se utilizeze datele furnizate de Agenția de Administrare a Instanțelor, deoarece acestea nu s-au dovedit a fi fiabile din cauza mai multor suprapuneri ale indicatorilor utilizați.

152. Deși o cauză individuală putea cuprinde mai multe seturi de demersuri ale procurorilor și soluții pronunțate de judecătorii de instrucție sau instanțele de recurs, s-au completat liste de verificare doar pentru primul și ultimul, acestea considerându-se suficiente pentru a stabili abordarea generală privind aplicarea măsurilor preventive în cauzele respective.
153. Majoritatea întrebărilor din listele de verificare au necesitat doar răspunsul „Da” sau „Nu”. Unele întrebări au solicitat informații suplimentare extrase din conținutul demersurilor sau hotărârilor judecătorești ori o evaluare a acestora în lumina cerințelor jurisprudenței CtEDO (marcate cu „De specificat”). În câteva cazuri, informațiile referitoare la aspectul vizat de o anumită întrebare fie lipseau din hotărârea judecătorească sau din demers, fie acestea erau atât de limitate încât nu se putea trage nicio concluzie din ele. În consecință, răspunsul la întrebarea respectivă a fost „nu există date disponibile”.
154. Analiza dosarelor a fost realizată de experții naționali ai Consiliului Europei Alexandru Cebănaș¹²⁰, Ion Graur¹²¹ și Nicoleta Hriplivii¹²², utilizându-se tablete programate cu listele de verificare de către Vasile Cantarji.
155. Vasile Cantarji a elaborat ulterior o analiză statistică pentru fiecare categorie de liste de verificare (demersurile procurorilor, încheierile judecătorilor de instrucție și deciziile instanțelor de recurs). Analiza a prezentat ponderea răspunsurilor la fiecare întrebare și subîntrebare¹²³, cu scopul de a evidenția gradul general de conformitate a motivării în fiecare etapă procesuală și de a identifica domeniile în care motivarea este deficitară în raport cu cerințele jurisprudenței CtEDO.

¹²⁰ Expert național al Consiliului Europei.

¹²¹ Expert național al Consiliului Europei.

¹²² Expert național al Consiliului Europei.

¹²³ Prevăzute în Anexa 2. Deși analiza a început cu 314 cauze, numărul acestora s-a redus pe măsură ce procedurile au avansat către etapele ulterioare sau mai puține cauze au fost relevante pentru unele întrebări suplimentare. Numărul exact este indicat în felul următor: „N=”.

E. DATE NAȚIONALE PRIVIND APLICAREA ARESTĂRII PREVENTIVE ȘI A ARESTĂRII LA DOMICILIU

156. Prezenta secțiune a Raportului examinează anumite date extrase din Rapoartele Procuraturii Generale a Republicii Moldova referitoare la aplicarea măsurilor de arestare preventivă și arestare la domiciliu, conform prevederilor Codului de procedură penală al Republicii Moldova (CPP RM), și formulează câteva observații cu privire la practicile constatate.
157. Datele se referă la următoarele aspecte: (i) persoanele anunțate în căutare internațională sau națională de la începutul anului 2018; (ii) utilizarea arestării preventive după reținere și arestarea preventivă în perioada 2017-2023; (iii) recursurile împotriva încheierii privind necesitatea arestării preventive în 2022 și 2023; și (iv) aplicarea arestării la domiciliu în 2022 și 2023.
158. Indicatorii statistici privind persoanele anunțate în căutare internațională sau națională, conform prevederilor legale aplicabile, sunt următorii:

A. Persoane anunțate în căutare (căutare internațională/națională)

Anul / Data	Persoane anunțate în căutare
Începutul anului 2018	6 873
Începutul anului 2019	7 699
Începutul anului 2020	8 283
Începutul anului 2021	8 913
Începutul anului 2022	9 101
01 ianuarie 2023	9 646

159. S-a constatat că numărul sesizărilor primite privind persoanele anunțate în căutare în străinătate a fost de 198 în 2022 și 183 în 2023, iar demersurile de extrădare inițiate au fost de 46 în 2022 (dintre care 33 admise, 12 respinse și 8 pendinte) și 38 în 2023 (dintre care 21 admise și 8 respinse).
160. Indicatorii privind reținerea și arestarea preventivă au fost următorii:

B. Rețineri și arestări preventive (2017-2023)

Indicator	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Persoane reținute	4 410	3 363	2 956	2 694	2 913	3 162	2 628
Persoane eliberate de procurori	1 980	1 771	1 356	1 293	1 484	1 570	1 405
Demersuri de arestare preventivă	2 843	1 936	1 600	1 401	1 429	1 592	1 223
Persoane plasate în arestare preventivă	2 430	1 592	1 403	1 174	1 207	1 292	1 084
% de plasați în arestare preventivă	55,1 %	47,3 %	47,5 %	43,5 %	41,4 %	40,8 %	41,2 %

161. Astfel, se constată că, din totalul de 3 162 de persoane reținute în anul 2022, 1 292 au fost plasate în arestare preventivă (aproximativ 40,8 %), iar în anul 2023, din 2 628 de persoane reținute, 1 084 au fost plasate în arestare preventivă (41,2 %), indicând o stabilitate relativă a proporției, dar o scădere absolută a numărului de cazuri.
162. Se înregistrează o tendință generală de scădere a demersurilor înaintate de procurori privind aplicarea arestării preventive în perioada 2017-2023, cu excepția creșterilor din 2021 (+28 de demersuri față de 2020) și 2022 (+163 de demersuri față de 2021, +10 %). În anul 2023, s-a constatat o scădere de 369 de demersuri față de 2022 (-23 %).
163. Se constată o creștere a numărului total de persoane reținute în anul 2022 față de 2021 (+249 de cazuri, +7,8 %), urmată de o scădere în 2023 față de 2022 (-534 de cazuri, -16,8 %). Respectiv, numărul persoanelor plasate în arestare preventivă a crescut în 2022 (+85 față de 2021, +6,5 %), dar a scăzut în 2023 (-208 față de 2022, -16 %).
164. Indicatorii relevă că, în anul 2022, judecătorii au respins 300 de demersuri înaintate de procurori privind aplicarea arestării preventive, acestea reprezentând 19,4 % din totalul demersurilor. În 2023, numărul demersurilor respinse a scăzut la 139, acestea reprezentând 11,3 % din totalul demersurilor, astfel constatându-se o reducere semnificativă a ratei de respingere.
165. Pe lângă datele din tabelul E privind persoanele plasate în arestare preventivă, față de un anumit număr de persoane măsura s-a dispus în lipsă, din cauza sustragerii acestora: 34 în 2022 și 33 în 2023.
166. Rezultatele recursurilor împotriva încheierii privind arestarea preventivă relevă inconsecvențe între anii 2022 și 2023:

C. Căi de atac (recursuri) împotriva încheierii privind arestarea preventivă în 2022/2023

Tipul de recurs	Numărul de recursuri în 2022/2023	Număr admis în 2022/2023	% admis în 2022/2023
Recursurile procurorilor (când judecătorii au respins demersul de aplicare a arestării)	98/66	21/5	21,4 %/7,5 %
Recursurile învinuiților (împotriva aplicării arestării preventive)	360/488	24/16	6,6 %/3,2 %

167. S-a constatat o scădere clară a ratei admiterii recursurilor procurorilor în 2023 față de 2022, concomitent cu o reducere a ratei admiterii recursurilor învinuiților, ceea ce poate indica faptul că motivarea hotărârilor inițiale era insuficientă, contrar art. 5 § 3 CEDO.
168. Rata de admitere a recursurilor învinuiților în 2023 (3,2 %) e cea mai mică din perioada 2017-2023, așa cum se constată din tabelul de mai jos:

D. Rata de admitere a recursului învinuitului

An	Rată
2017	5,4 %
2018	4,3 %
2019	7,7 %
2020	13,6 %
2021	8,6 %
2022	6,6 %
2023	3,2 %

169. Din numărul total al persoanelor față de care s-a dispus arestarea preventivă sau arestarea în lipsă în faza de urmărire penală – 1 326 (dintre care 1 292 în arestare preventivă și 34 în lipsă) în anul 2022 și 1 117 (dintre care 1 084 în arestare preventivă și 33 în lipsă) în anul 2023 –, în funcție de gravitatea infracțiunilor și de punerea sub învinuire în perioada privării de libertate, distribuția este următoarea:

E. Arestarea preventivă și arestarea în lipsă¹²⁴

Categoria de infracțiune	2022: Numărul de persoane supuse arestării preventive/puse sub învinuire în timpul arestării	2023: Numărul de persoane supuse arestării preventive/puse sub învinuire în timpul arestării
Infracțiuni excepțional de grave	121/94	118/86
Infracțiuni deosebit de grave	384/178	319/141
Infracțiuni grave	643/285	501/264
Alte categorii de infracțiuni	178/79	179/87

170. Aceste cifre nu permit să se stabilească dacă persoanele față de care s-a dispus arestarea preventivă au fost puse sub învinuire pentru infracțiuni mai puțin grave decât cele care au servit drept temei pentru măsurile preventive inițiale, dar, cel puțin în anumite cazuri, indică probabilitatea absenței în etapa finală a temeiurilor pentru urmărire penală, contrar cerinței de bănuială rezonabilă, chiar dacă inițial existau anumite argumente pentru aplicarea acestei măsuri preventive.

171. Indicatorii privind aplicarea arestării la domiciliu în 2022 și 2023 sunt următorii:

F. Arestarea la domiciliu

1. Plasarea și rezultatul general	2022 (Număr de persoane)	2023 (Număr de persoane)
Total persoane plasate în arestare la domiciliu	260	183
- La demersul unui procuror	61	61
- La decizia unei instanțe de recurs	12	6
Persoane puse sub învinuire în timpul arestării la domiciliu	88	73

2. Puși sub învinuire în timpul aflării în arest (defalcăt în funcție de gravitate)	2022 (Număr de persoane)	2023 (Număr de persoane)
Infracțiuni excepțional de grave	6	4
Infracțiuni deosebit de grave	28	14
Infracțiuni grave	45	51
Alte categorii de infracțiuni	9	4

172. Totodată, cel puțin în anumite cazuri, este probabil că temeiurile pentru începerea urmăririi penale nu au fost suficiente în etapa finală, deși aplicarea inițială a măsurii preventive a fost justificată.

173. Se înregistrează o scădere evidentă, în comparație cu începutul perioadei 2017-2023, a numărului demersurilor înaintate de procurori pentru aplicarea arestării preventive, precum și a numărului

¹²⁴ Tabelul E combină persoanele aflate în arestare preventivă cu cele arestate în lipsă, deoarece statisticile privind gravitatea infracțiunilor GPO (rapoartele anuale ale GPO 2022, pp. 65–67; 2023, pp. 54–57) sunt raportate numai în formă agregată. Tabelul B, în schimb, reflectă doar cifrele privind arestare preventivă (1 292 în 2022; 1 084 în 2023). Defalcarea dezagregată va fi introdusă atunci când datele subiacente vor deveni disponibile.

total de persoane supuse acestei măsuri și, în ultimii doi ani ai perioadei, a aplicării arestării la domiciliu.

174. Cu toate acestea, semnalele unei posibile îmbunătățiri a conformității cu cerințele Curții Europene a Drepturilor Omului privind aplicarea măsurilor preventive nu sunt pe deplin pozitive.
175. Indicatorii relevă că, în anul 2023, s-a constatat o reducere a ratei de respingere a demersurilor de aplicare a arestării preventive comparativ cu anul 2022. De asemenea, deși rata de admitere a recursurilor declarate de procurori împotriva încheierilor privind aplicarea măsurilor preventive a scăzut semnificativ în 2023 față de 2022, s-a înregistrat și o scădere a ratei de admitere a recursurilor declarate de învinuiți.
176. Cu toate acestea, astfel de variații anuale nu pot fi interpretate în mod izolat.
177. Datele statistice nu oferă informații privind profilul calitativ al cauzelor subiacente, cum ar fi gravitatea infracțiunilor presupuse, soliditatea probelor sau factorii de risc individuali invocați în temeiul art. 5 § 3 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. În absența acestor detalii contextuale, rămâne neclar dacă ratele din 2023 reflectă o schimbare substanțială a practicii judiciare, o compoziție diferită a cauzelor sau o variație statistică obișnuită. Prin urmare, formularea unor concluzii ferme privind tendințele de conformitate cu standardele necesită o analiză detaliată, de la caz la caz, mai curând decât o evaluare bazată exclusiv pe procente agregate. Cu toate acestea, analiza demersurilor procurorilor, a încheierilor judecătorilor de instrucție și a deciziilor instanțelor de recurs indică persistența unor deficiențe în aplicarea măsurilor preventive privative de libertate, ceea ce sugerează că privarea de libertate ar putea să nu fie întotdeauna întemeiată.

F. ANALIZA REZULTATELOR CERCETĂRII

178. Bazându-se pe analiza statistică, prezenta secțiune oferă o analiză narativă tematică a listelor de verificare completate pentru cauzele individuale, de la demersurile procurorilor la încheierile judecătorilor de instrucție și, acolo unde este cazul, la deciziile instanțelor de recurs.
179. Analiza urmărește să identifice eventualele evoluții, pozitive sau negative, în abordarea raționamentului juridic și să stabilească domeniile prioritare pentru măsurile corective necesare. Concluziile vor fi sintetizate în secțiunea finală a Raportului.
180. Distribuția procentuală conform gravității infracțiunilor implicate în cauzele pentru care au fost completate listele de verificare este următoarea:

Natura infracțiunii	Ponderea
Minoră	1,0 %
Mai puțin gravă	12,1 %
Gravă	51,6 %
Deosebit de gravă	25,5 %
Excepțional de gravă	9,9 %

181. Tabelul statistic consolidat al răspunsurilor la listele de verificare este inclus în Anexa I.

Lista de verificare 1: Demersurile inițiale ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive

182. S-a constatat că învinuitul a beneficiat de reprezentare legală în practic toate cauzele (99,7 %) în care procurorii au înaintat demersuri privind aplicarea măsurilor preventive.
183. În demersurile inițiale ale procurorilor pentru aplicarea măsurilor preventive, singurele măsuri considerate adecvate au fost măsurile privative de libertate, fie sub forma arestării preventive, fie a arestării la domiciliu. Astfel, în vasta majoritate a cauzelor (93,6 %), măsura solicitată a fost arestarea preventivă.
184. Doar în extrem de puține cauze (0,6 %), procurorii nu au abordat existența unei bănueli rezonabile privind comiterea infracțiunii de către învinuit. Cu toate acestea, s-a constatat că, într-un număr semnificativ de cauze (10,6 %), motivarea acestei bănueli nu a fost conformă jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Ambele deficiențe ar putea fi relevante pentru îndeplinirea corespunzătoare a obligației instanței de a stabili dacă aplicarea unei măsuri preventive privative de libertate e compatibilă cu cerințele Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană privind existența unei bănueli rezonabile înainte de a dispune o asemenea măsură¹²⁵.

¹²⁵ A se vedea punctele 10-11 de mai sus.

185. Cu toate acestea, în toate cauzele, demersurile procurorilor au invocat unul sau mai multe *temeiuri specifice*, conforme jurisprudenței CtEDO, pentru aplicarea măsurilor preventive, în majoritatea cauzelor indicându-se cel puțin două temeiuri. Cel mai frecvent invocate au fost riscul de sustragere de la urmărirea penală (98,7 %) și riscul de nimicire sau deteriorare a mijloacelor de probă (93 %). În 72,6 % din cauze s-a invocat riscul comiterii altor infracțiuni, în 50,3 % – riscul exercitării presiunii asupra martorilor, iar în 10,5 % – riscul cauzării dezordinii publice.
186. În afară de temeiurile recunoscute de CtEDO, au fost invocate și alte motive pentru a justifica aplicarea măsurilor preventive.
187. Astfel, gravitatea infracțiunii a fost invocată în 62,4 % din cauze, necesitatea continuării investigațiilor – în 28,3 %, iar soliditatea probelor – în 11,5 %. Mai puțin frecvent au fost invocate durata procedurii (5,1 %), refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția (3,2 %), asigurarea executării pedepsei (0,6 %), comiterea infracțiunii în perioada de probațiune (0,3 %) și dificultățile care ar putea surveni în stabilirea vinovăției sau în aplicarea pedepsei penale (0,3 %).
188. Aceste motive suplimentare nu sunt considerate justificate de CtEDO pentru aplicarea măsurilor privative de libertate, iar invocarea lor, în special accentul pe gravitatea infracțiunii, poate prejudicia drepturile învinuitului, mai ales în contextul deficiențelor probatorii menționate în continuare.
189. Astfel, în pofida diferitelor temeiuri invocate pentru aplicarea măsurilor preventive, în foarte multe cauze (63,7 %) nu s-a reușit prezentarea niciunei *probe care să le susțină*, faptul indicând o deficiență sistemică în respectarea cerințelor Articolul 5 alineatul (3) CEDO. Mai mult decât atât, în multe cauze (22,8 %), probele menționate nu au fost conforme jurisprudenței CtEDO.
190. Deși demersurile procurorilor au solicitat exclusiv privarea de libertate a învinuitului, în majoritatea covârșitoare a cauzelor (86 %) procurorii **nu au indicat** că și-au limitat analiza la aplicarea acestei măsuri ca modalitate de instrumentare a cauzei. Mai mult, chiar și atunci când s-a realizat o astfel de analiză, de regulă (95,6 %) s-au oferit motive specifice pentru a *nu aplica măsurile neprivative de libertate* (precum cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie).
191. Deși analizate, măsurile preventive neprivative de libertate au fost considerate insuficiente în marea majoritate a cauzelor din cauza riscului de sustragere (84,4 %), de nimicire sau deteriorare a probelor (79,3 %), ori de comitere a altor infracțiuni (64,1 %). În plus, în multe cauze a fost invocat riscul de exercitare a presiunii asupra martorilor (43,7 %) sau de cauzare a dezordinii publice (11,9 %). Cu toate acestea, în 45,6 % din totalul cauzelor nu s-a realizat nicio evaluare efectivă a riscurilor invocate. Mai mult decât atât, atunci când s-a făcut o evaluare, doar în 11,9 % din cazuri aceasta a fost motivată prin exemple concrete sau comportamente anterioare.
192. În majoritatea covârșitoare a cazurilor analizate (86,3 %), demersurile înaintate de procurori au abordat *proporționalitatea aplicării măsurilor de arestare preventivă sau arestare la domiciliu* față de gravitatea infracțiunii presupuse și de pedeapsa anticipată în cazul unei condamnări. Cu toate acestea, doar în 13,7 % dintre acestea, evaluarea proporționalității a fost conformă cu principiile stabilite de CtEDO.
193. În practic toate cauzele analizate, nu s-a consemnat nicio referire la *declarațiile/argumentele persoanei învinuite* (98,1 %) sau *ale apărătorilor acesteia* (99,7 %). Atunci când au existat astfel de referiri, acestea au fost de regulă calificate fie drept nerelevante (80 %), fie drept neîntemeiate (60 %). Pe lângă aceasta, de cele mai multe ori (66,6 %), nu a fost oferită nicio motivare care să

susțină calificarea acestor declarații sau argumente ca fiind nerelevante sau neîntemeiate, fapt ce putea afecta considerabil capacitatea judecătorului de instrucție de a le aprecia în vreun fel¹²⁶.

194. În multe cauze (51 %), s-au luat în considerare argumentele privind circumstanțele individuale ale învinutului (vârsta, starea sănătății, handicapul, orientarea sexuală) sau alte motive de vulnerabilitate, însă doar în 35 % dintre acestea s-au indicat motive care să susțină nerelevanța factorilor menționați pentru măsura preventivă solicitată. Din acestea, în 78,6 % din cazuri, motivele invocate au fost evaluate ca fiind neconforme jurisprudenței CtEDO.
195. Demersurile procurorilor nu au luat practic deloc în considerare impactul arestării preventive sau la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinutului (doar în 1,6 % din cauzele analizate). Totuși, acolo unde s-a făcut referire la impactul posibil al acestor măsuri, de fiecare dată s-a încercat justificarea măsurii, justificarea fiind conformă principiilor CtEDO în marea majoritate a cauzelor respective (80 %), însă – dat fiind că e vorba de numai 5 cauze – faptul nu e deosebit de relevant.
196. Învinuiții au fost cetățeni străini într-un procent foarte redus de cauze (2,5 %), însă în niciunul dintre demersurile inițiale respective nu s-a făcut referire la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice – respectiv, nu au fost formulate propuneri privind modalitatea de abordare a acestor problematici, în conformitate cu normele procesuale aplicabile.
197. În doar 7,3 % din cauze s-a făcut referire la *standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului*, altele decât CEDO sau jurisprudența CtEDO¹²⁷. Atunci când astfel de referiri au fost prezente, acestea s-au raportat în principal la Recomandarea Rec(80)11 (în 21 din 314 cauze) și, în mod excepțional, la Recomandarea Rec(2006)13, punctul 7 litera (a) (în doar două cauze).
198. În multe dintre cauze (63,1 %), evaluarea cercetătorilor a indicat că motivarea sau formulările utilizate în demersurile procurorilor au inclus fragmente reproduse identic (copy-paste).
199. Principalele *deficiențe* identificate de analiza demersurilor sunt următoarele:
 - nu se furnizează nicio motivare a elementelor fundamentale pentru dispunerea măsurilor preventive și anume existența unei bănueli rezonabile, temeiurile de aplicare a acestor măsuri și riscurile presupuse în cazul în care nu se vor aplica măsuri privative de libertate;
 - pentru aplicarea măsurilor preventive, pe alocuri se invocă motive care nu sunt considerate relevante conform standardelor Curții Europene a Drepturilor Omului;
 - în multe cazuri, proporționalitatea măsurilor preventive privative de libertate este evaluată eronat, iar în unele cazuri nici măcar nu este luată în considerare;
 - nu se ia în considerare relevanța circumstanțelor individuale ale învinutului în propunerea măsurilor preventive urmând a fi aplicate; și se invocă în continuare Recomandarea Rec (80)11 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, deși aceasta a fost înlocuită cu una mai recentă (Recomandarea Rec(2006)13).
200. Demersurile analizate au demonstrat o cunoaștere a cerințelor prevăzute de Codul de procedură penală și de CEDO privind aplicarea măsurilor preventive privative de libertate, însă abordarea acestora a fost adesea nejustificat de formalistă, fără a fi în măsură să ofere fundamentarea necesară pentru încheierile ce urmau a fi pronunțate de judecătorii de instrucție în cauzele respective. În plus, reproducerea identică a materialelor incluse în demersurile procurorilor accentuează percepția unei atenții insuficiente acordate circumstanțelor specifice ale cauzelor individuale.

¹²⁶ A se vedea observația Curții Europene în cauza *Șarban împotriva Republicii Moldova*, nr. 3456/05, 4 octombrie 2005, potrivit căreia „instanțele naționale nu au acordat nicio atenție niciunuia dintre aceste argumente în Hotărârile lor relevante, considerându-le aparent nerelevante pentru problema legalității ținerii reclamantului în arestare preventivă, chiar dacă au fost obligate să ia în considerare astfel de factori în temeiul articolului 176 § 3 din Codul de procedură penală” (la punctul 101).

¹²⁷ Vezi nota de subsol 4 de mai sus.

Lista de verificare 2: Încheierile inițiale ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive

201. Într-un număr semnificativ de cauze, judecătorii de instrucție **nu au admis** demersurile procurorilor privind necesitatea aplicării arestării preventive sau a arestării la domiciliu ca măsură preventivă. Astfel, aceștia au dispus arestarea la domiciliu în 16,3 % din cauze, comparativ cu 6,4 % din cauze în care măsura a fost solicitată de procurori, astfel încât, ținând cont de numărul redus de cauze în care s-a dispus liberarea provizorie sub control judiciar (1,9 %), aplicarea arestării preventive a fost pronunțată în 81,2 % din cauze, față de 93,6 % cauze în care a fost solicitată.
202. În 99,7 % din cauzele în care judecătorii de instrucție au examinat demersuri privind aplicarea măsurilor preventive, aceștia au verificat dacă învinuiții au beneficiat de reprezentare legală. Cu toate acestea, prezența sau absența reprezentării legale a fost considerată ca având importanță pentru soluția pronunțată doar în 1,3 % din cauze.
203. Încheierile judecătorilor de instrucție au făcut referire, în toate cazurile, la prevederile specifice ale Codului de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive.
204. Într-un număr considerabil de cauze (31,3 %), raționamentul aflat la baza încheierii s-a referit exclusiv la demersurile procurorilor. Atunci când au fost luate în considerare alte argumente, acestea au vizat de regulă argumentele invocate de apărare (99,5 % din cazurile respective).
205. În majoritatea covârșitoare a cauzelor (98,7 %), încheierile inițiale ale judecătorilor de instrucție au abordat existența unei bănuieli rezonabile privind comiterea infracțiunii de către învinuit, procent ușor inferior celui din demersurile inițiale ale procurorilor (99,4 %). Cu toate acestea, în 21,4 % din cauze, fundamentarea acestei bănuieli nu a fost conformă jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), dublu față de rata constatată pentru demersurile procurorilor (10,6 %), astfel deteriorându-se nivelul de respectare a cerințelor Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO).
206. Pe de altă parte, spre deosebire de procurori, judecătorii de instrucție **nu au constatat** în toate cauzele aplicabilitatea unor *temeiuri specifice* conforme jurisprudenței CtEDO pentru aplicarea măsurilor preventive. Numărul mic de cauze în care acestea nu au fost constatate (5,1 %) nu se explică, totuși, prin dispunerea liberării provizorii, ci prin admiterea de către instanță, în anumite cauze, a aplicării arestării preventive sau la domiciliu în baza altor motive decât cele recunoscute de CtEDO.
207. În majoritatea covârșitoare a cauzelor (94,9 %), încheierile judecătorilor de instrucție au stabilit unul sau mai multe temeiuri specifice de aplicare a măsurilor preventive conforme jurisprudenței CtEDO, procentul fiind totuși inferior celui de 100 %, constatat în demersurile procurorilor.
208. Frecvența invocării temeiurilor specifice de către judecătorii de instrucție a fost chiar mai scăzută decât în demersurile procurorilor, diferența nefiind totuși semnificativă:

Temei relevant	Demersurile procurorilor	Încheierile judecătorilor de instrucție
Ascunderea de organul de urmărire penală sau de instanță	98,7 %	92,3 %
Nimicirea/deteriorarea probelor	93 %	91,9 %
Comiterea altor infracțiuni	72,6 %	61,6 %
Exercitarea presiunii asupra martorilor	50,3 %	47,1 %
Punerea în libertate va cauza dezordine publică	10,5 %	9,1 %

209. În general, a existat și o variație descendentă în raport cu demersurile procurorilor în ceea ce privește indicarea de către judecătorii de instrucție în încheierile lor a altor motive decât cele recunoscute de Curtea Europeană ca justificând aplicarea măsurilor preventive.
210. Excepțiile constatate au vizat invocarea necesității de a efectua investigații suplimentare (30 % din cauzele analizate, față de 28,3 %) și adoptarea aceleiași opinii ca a procurorilor în cauzele în care infracțiunea a fost săvârșită într-o perioadă de probațiune (0,3 % din cauze).
211. În rest, diferența dintre aprecierile judecătorilor de instrucție în privința altor motive care să justifice aplicarea măsurilor preventive și aprecierile ale procurorilor a fost următoarea:

Motiv	Încheierile judecătorilor de instrucție	Demersurile procurorilor
Gravitatea infracțiunii	57,9 %	62,4 %
Puterea probelor	3,0 %	11,5 %
Durata procedurii	4,4 %	5,1 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	30,0 %	28,3 %
Refuzul de a-și recunoaște vinovăția	1,0 %	3,2 %
Probleme legate de stabilirea vinovăției	0,0 %	0,3 %
Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune	0,3 %	0,3 %
Asigurarea executării pedepsei	0,3 %	0,6 %

212. Indiferent de temeiurile invocate pentru aplicarea măsurilor preventive, instanțele au manifestat o deficiență și mai accentuată decât procurorii în a le *motiva prin probe concrete* (în 75,7 % din cauze, comparativ cu 63,7 %). Cu toate acestea, în situațiile în care a fost oferită o motivare, proporția cazurilor în care aceasta nu a fost conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost ușor mai scăzută, respectiv 19,7 %, față de 22,8 % în demersurile procurorilor.
213. În încheierile judecătorilor de instrucție, procentul cauzelor în care s-a luat în considerare doar arestarea preventivă ca măsură preventivă a fost de 17,9 %, depășind nivelul înregistrat la procurori (14,0 %). În cele 82,1 % din cauze în care s-au luat în considerare și alte măsuri, încheierile au evaluat *posibilitatea aplicării altor măsuri preventive neprivative de libertate* (cauțiune, monitorizare electronică, restricții de călătorie) într-o rată ceva mai mare decât în demersurile procurorilor (98,1 %, comparativ cu 95,6 %).
214. Deși au fost luate în considerare alte măsuri, s-a constatat o diferență minimă între judecători și procurori în aprecierea măsurilor neprivative de libertate drept insuficiente în cauzele respective, judecătorii indicând motive specifice pentru aceasta în 98,1 % din cauze (față de 95,6 % în demersurile procurorilor).
215. Pe de altă parte, instanțele au fost ceva mai puțin convinse decât procurorii de existența riscurilor în cauzele respective, așa cum se poate vedea în tabel:

Risc	Încheierile judecătorilor de instrucție	Demersurile procurorilor
Sustragere	82,9 %	84,4 %
Comiterea altor infracțiuni	55,0 %	11,5 %
Presiune asupra martorilor	41,2 %	43,7 %
Tulburarea ordinii publice	8,8 %	11,9 %

Totuși, instanțele au considerat mai frecvent drept întemeiat unul dintre riscuri, cel de distrugere sau deteriorare a mijloacelor de probă (83,7 %, față de 79,3 %).

216. Evaluarea riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu a fost realizată în 56,4 % din cazuri, foarte similar cu demersurile procurorilor (54,4 %), deși acest risc a fost fundamentat mai frecvent de către judecători (13,6 %, față de 11,9 %). Cu toate acestea, niciuna dintre aceste motivări nu a fost în concordanță cu abordarea Curții Europene.
217. Încheierile judecătorilor de instrucție au abordat, în majoritatea covârșitoare a cauzelor, proporționalitatea aplicării arestării preventive sau a arestării la domiciliu în raport cu gravitatea infracțiunii presupuse și pedeapsa anticipată în cazul condamnării, însă într-o măsură ușor mai redusă decât demersurile procurorilor, proporțiile fiind respectiv de 80,21 % și de 86,3 %. Cu toate acestea, conformitatea evaluării proporționalității cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost ceva mai ridicată în încheierile judecătorilor, constatată în 17,9 % din încheieri, comparativ cu 13,7 % în demersurile procurorilor¹²⁸.
218. Comparativ cu demersurile procurorilor, în încheierile judecătorilor de instrucție s-a consemnat o creștere semnificativă a referirilor la declarațiile sau argumentele învinuitorilor, în 45,9 % din cazuri față de 1,9 %, și ale apărătorilor acestora, în 72,2 % din cazuri față de 0,3 %. Atunci când astfel de referiri au existat, proporția cauzelor în care acestea au fost considerate nerelevante a fost semnificativ mai scăzută decât în demersurile procurorilor, respectiv 1,8 % față de 20 %.
219. Dintre cauzele în care s-au luat în considerare argumentele apărării, deși proporția în care încheierile judecătorilor **nu au considerat** aceste declarații sau argumente ca nefiind relevante, a fost relativ apropiată de cea din demersurile procurorilor (70 % față de 80 %), în 28,2 % din cazuri nu au fost disponibile date. Pe de altă parte, ponderea cazurilor în care argumentele apărării au fost considerate neîntemeiate a fost mai mare în hotărârile judecătorești decât în demersurile procurorilor, 76 % față de 40 %, cu date indisponibile în 0,9 % din cazuri. Cu toate acestea, fundamentarea constatărilor din încheieri privind aceste argumente sau declarații a fost mai prezentă mai frecvent decât în demersuri, în 51,1 % față de 33,3 %, iar în 22,2 % din cazuri nu au fost disponibile date.
220. Încheierile judecătorilor de instrucție au luat mai rar în considerare decât demersurile procurorilor circumstanțele individuale ale învinutului, cum ar fi vârsta, starea sănătății, handicapul sau orientarea sexuală, ori alte motive de vulnerabilitate (35,1 % din cauze față de 51,0 %). Cu toate acestea, în 50,9 % din cazurile când aceste circumstanțe au fost analizate, față de 35,0 % în cazul demersurilor, s-a motivat că acestea erau nerelevante pentru măsura preventivă solicitată. Conformitatea motivelor oferite cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost constatată mai frecvent în cazul judecătorilor decât în cazul demersurilor (37,5 % față de 21,4 %).
221. Impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinutului a fost analizat în 3,8 % din cauze (față de 1,6 % la procurori). Fundamentarea acestei evaluări a fost prezentă în 66,7 % din cazurile respective (față de 100 %), iar conformitatea cu principiile Curții Europene a fost constatată în 75,0 % din cazurile în care s-a prezentat o fundamentare (față de 80,0 %).
222. Diferența dintre încheierile judecătorilor de instrucție și demersurile procurorilor care au constatat statutul de cetățean străin al învinutului a fost neglijabilă, 2,6 % față de 2,5 %. La fel ca în cazul procurorilor, nu s-a făcut nicio referire la aspecte precum accesul consular sau barierele lingvistice și nu au fost formulate propuneri pentru abordarea acestor problematice.
223. Referirile la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene¹²⁹, au fost ceva mai rare decât la procurori

¹²⁸ A se vedea, de exemplu, observația sa în *Buzadji împotriva Republicii Moldova* [GC], nr. 23755/07, 5 iulie 2016 că: „motivele invocate de instanțele naționale pentru dispunerea și prelungirea detenției reclamantului au fost stereotipe și abstracte. Hotărârile lor au citat motivele detenției fără nicio încercare de a arăta cum acestea se aplică concret circumstanțelor individuale ale cauzei reclamantului” (la paragraful 122).

¹²⁹ Vezi nota de subsol 4 de mai sus.

(5,4 % față de 7,3 %). Aceste referiri s-au făcut în 16 cauze (față de 21) la Recomandarea Rec(80)11 (21 %) și în 1 cauză (față de 2) la Recomandarea Rec(2006)13, punctul 7 litera (a).

224. Evaluarea cercetărilor indică o frecvență mai mare a utilizării fragmentelor copiate și lipite („copy-paste”) în motivarea/formularea încheierilor judecătorilor de instrucție: 70,6 %, față de 63,1 % la procurori.
225. Deși judecătorii de instrucție au fost mai dispuși decât procurorii să ia în considerare măsuri preventive alternative arestării preventive, au existat deficiențe semnificative în fundamentarea temeiurilor pentru aceste alternative și în evaluarea riscurilor asociate neaplicării unei măsuri privative de libertate. De asemenea, abordarea judecătorilor privind stabilirea existenței unei bănueli rezonabile și a temeiurilor care justifică o măsură preventivă privativă de libertate nu a fost întotdeauna conformă cu jurisprudența Curții Europene. Mai mult decât atât, practica frecventă a transunerii mecanice a constatărilor în hotărâri sugerează că s-a acordat o atenție insuficientă circumstanțelor individuale ale cauzelor.
226. Disponibilitatea mai mare a judecătorilor de a face referire la argumentele apărării și de a nu le considera nerelevante reprezintă o evoluție pozitivă. Totuși, acest aspect este contrabalansat de rata sporită a cauzelor în care aceste argumente au fost considerate neîntemeiate și de rata scăzută a luării în considerare a vulnerabilităților învinutului sau a impactului arestării asupra familiei ori persoanelor aflate la întreținerea acestuia. Nu este clar dacă aceste deficiențe se pot imputa avocaților apărării sau judecătorilor. Cel puțin unii dintre judecătorii de instrucție, la fel ca procurorii, par să nu fie familiarizați cu Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei și nu au aplicat în mod constant abordarea Curții Europene în materie.

Lista de verificare 3: Demersurile ulterioare ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive

227. S-a constatat o *diversitate mai mare în abordarea* propusă în demersurile ulterioare ale procurorilor, comparativ cu demersurile inițiale privind aplicarea măsurilor preventive.
228. Indicatorii arată că s-a solicitat liberarea sub control judiciar a învinutului în 5,2 % din cauzele analizate, iar solicitarea de revocare a măsurii preventive anterioare s-a înregistrat în 0,7 % din cauze. În 0,4 % din cauze, cauza penală a fost încetată ca urmare a reconcilierii părților. De asemenea, s-a constatat o reducere a solicitărilor de arestare preventivă (64,9 % față de 93,6 %) și, respectiv, o creștere a solicitărilor de arestare la domiciliu (28,7 % față de 6,4 %).
229. Existența unei bănueli rezonabile privind săvârșirea infracțiunii a fost stabilită în toate demersurile ulterioare relevante (cu excepția cazurilor în care cauza a fost încetată prin reconciliere), comparativ cu o omisiune de 0,6 % de apreciere a acesteia în demersurile inițiale.
230. S-a constatat că fundamentarea existenței unei bănueli rezonabile nu a fost conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului într-un procent mai mare decât în demersurile inițiale, respectiv 11,2 % față de 10,6 %. Cu toate acestea, motivarea a fost prezentă în majoritatea covârșitoare a demersurilor ulterioare, deși într-o măsură ușor mai scăzută decât în demersurile inițiale, adică în 88,8 % față de 89,4 % din demersuri. De asemenea, acolo unde a fost prezentă o justificare, în 91,8 % din cazuri motivarea s-a bazat pe aceleași elemente de probă invocate în demersurile inițiale.
231. Spre deosebire de demersurile inițiale, demersurile ulterioare ale procurorilor **nu au indicat** în toate cazurile temeiuri specifice conforme cu jurisprudența Curții Europene pentru aplicarea măsurilor preventive, procentul fiind de 97,8 % față de 100 %.

232. În majoritatea cazurilor, s-au invocat două sau mai multe temeuri, cu modificări minore față de demersurile inițiale, conform tabelului de mai jos:

Temei relevant	Demersuri inițiale	Demersuri ulterioare
Sustragerea de la investigație	98,7 %	97,3 %
Distrugerea/deteriorarea probelor	93,0 %	90,8 %
Comiterea altor infracțiuni	72,6 %	72,0 %
Exercitarea presiunii asupra martorilor	50,3 %	49,0 %
Eliberarea ar putea provoca dezordine publică	10,5 %	10,0 %

233. La fel ca în demersurile inițiale, au fost invocate ca necesitând aplicarea măsurilor preventive și alte motive decât cele recunoscute de Curtea Europeană. Ca și pentru demersurile inițiale, acest lucru s-a observat doar în unele cazuri (9,1 % din demersurile ulterioare) cu următoarea distribuție a acestora:

Motiv	Demersuri inițiale	Demersuri ulterioare
Gravitatea infracțiunii	62,4 %	60,5 %
Puterea probelor	11,5 %	10,0 %
Preocupări cu privire la durata procedurii	5,1 %	3,1 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	28,3 %	30,7 %
Refuzul de a-și recunoaște vinovăția	3,2 %	1,9 %
Probleme legate de stabilirea vinovăției	0,3 %	0,0 %
Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune	0,3 %	0,4 %
Asigurarea executării pedepsei	0,6 %	0,0 %

234. Totuși, deși în demersurile ulterioare nu s-au făcut referiri la asigurarea executării pedepsei sau la problemele legate de stabilirea vinovăției ori aplicarea pedepsei penale, a fost invocat un motiv nou, și anume rezonanța cauzei penale și investigarea persoanei pentru alte infracțiuni grave (0,4 % din demersuri).

235. Fără deosebire de temeiurile invocate, fie conforme cu CEDO, fie alte motive, s-a înregistrat o omisiune chiar mai mare decât în demersurile inițiale în indicarea probelor care să justifice aceste temeuri (77,7 % față de 63,7 %), ceea ce contravine cerinței prevăzute la Articolul 5 alineatul (3) din Convenția Europeană.

236. Totuși, atunci când au fost incluse probe noi, acestea au fost diferite de cele din demersurile anterioare în 50,8 % din cazuri, deși s-au referit la temeiurile invocate inițial în 90 % din cazuri.

237. S-a constatat că în 84,5 % din demersurile în care s-a solicitat o măsură privativă de libertate, procurorii **nu au declarat** că și-au limitat analiza la arestarea preventivă/arestarea la domiciliu. Totuși, atunci când au fost luate în considerare și alte măsuri preventive, s-a furnizat un temei specific pentru neaplicarea măsurilor preventive neprivative de libertate (cum ar fi cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie) în 93,7 % din aceste cazuri, ușor mai puțin decât în demersurile inițiale (95,6 %), iar în 2,2 % din cazuri datele nu au fost disponibile.

238. Motivele invocate în demersurile ulterioare ale procurorilor pentru respingerea suficienței măsurilor preventive neprivative de libertate au fost, în majoritatea cazurilor, identice cu cele din demersurile inițiale (86,6 %), însă în unele cazuri datele nu au fost disponibile (6,9 %). În numeroase cazuri a fost realizată o evaluare a riscurilor asociate neaplicării arestării preventive sau arestării la domiciliu (68,5 %), dar în anumite cazuri datele referitoare la această evaluare nu au fost disponibile (9,7 %).

239. S-a constatat că evaluarea riscurilor, acolo unde a existat, nu a fost susținută prin exemple concrete în 67,9 % din cazuri, iar în 20,0 % din cazuri datele lipseau. Exemple concrete de comportament anterior au fost prezentate în 12,1 % din aceste cazuri; pentru alte 20,0 % datele nu au fost disponibile. Astfel, motivarea limitată a demersurilor nu le-a oferit instanțelor o bază suficientă pentru a-și fundamenta încheierile privind măsurile preventive neprivative de libertate.
240. Indicatorii arată că în 98,9 % dintre cauze nu au fost aplicate inițial măsuri alternative, astfel că demersurile ulterioare nu au luat în considerare necesitatea actuală de a aplica arestarea preventivă/arestarea la domiciliu. Totuși, în puținele cazuri în care inițial fuseseră aplicate alte măsuri (1,1 %), necesitatea actuală a unei măsuri privative de libertate nu a fost luată în considerare.
241. Demersurile procurorilor nu au făcut referire la noi declarații/argumente ale învinuitului în nicio cauză (comparativ cu 98,1 % de omitere a acestora în demersurile inițiale). S-a înregistrat o rată ușor mai mare de referire la declarațiile/argumentele apărătorilor (0,8 % față de 0,3 %), însă acestea au fost considerate nerelevante și/sau neîntemeiate în toate cazurile respective, spre deosebire de demersurile inițiale, unde în 20 % din cazuri acestea au fost considerate drept nerelevante și în 40 % – drept neîntemeiate. Totuși, în demersurile ulterioare, aprecierea respectivă a fost motivată mai frecvent (50 % față de 33,3 %).
242. În 67,9 % din cazuri, demersurile ulterioare nu au cuprins o apreciere actualizată a *acțiunilor întreprinse în cadrul urmăririi penale de la încheierea inițială a instanței* privind măsurile preventive. De asemenea, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, demersurile **nu au abordat** durata arestării preventive/arestării la domiciliu (94 %) și nici conformitatea acesteia cu legislația națională (95,8 %) sau cu jurisprudența Curții Europene (99,2 %). În 94,8 % din cazuri, nu a fost evaluat comportamentul învinuitului sub incidența măsurilor preventive; atunci când evaluarea s-a făcut, în 85,7 % din cazurile respective s-au furnizat exemple concrete de respectare sau nerespectare a măsurilor.
243. Doar în puține cazuri (2,3 %), demersurile au luat în considerare noile evoluții ale circumstanțelor individuale ale învinuitului, cum ar fi modificările situației familiale, ale ocupației sau ale stării sănătății, care puteau avea un impact asupra necesității sau adecvării arestării preventive/arestării la domiciliu. Totuși, atunci când a existat o astfel de apreciere, modificările au fost considerate semnificative pentru măsura solicitată în multe dintre cazurile respective (66,7 %).
244. Demersurile procurorilor **nu au inclus** o *evaluare actualizată a proporționalității* aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu, având în vedere durata acesteia, în majoritatea cazurilor (88,7 %). În plus, atunci când a existat o astfel de evaluare, aceasta a fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene în mai puțin de jumătate din cazurile respective (44,1 %). De asemenea, în majoritatea covârșitoare a cazurilor (96,2 %), demersurile procurorilor **nu au cuprins** informații cu privire la modificări ale gravității sau naturii infracțiunii presupuse.
245. Demersurile ulterioare **nu au luat în considerare**, în majoritatea covârșitoare a cazurilor (97,8 %), impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului. Cu toate acestea, în puținele cazuri în care a existat o astfel de apreciere, procurorii au încercat să motiveze acest impact în marea majoritate a acestora (83,3 %), iar această motivare a fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene în foarte multe dintre cazurile în care a existat o motivare (80,0 %).
246. Indicatorii arată că învinuitul a fost cetățean străin în doar 3 % din cauze; în niciuna dintre acestea demersurile ulterioare nu au făcut referiri la accesul consular sau la barierele lingvistice.
247. S-au înregistrat referiri la *standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului*, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene¹³⁰, în doar 6,7 % din cauze.

¹³⁰ Vezi nota de subsol 4 de mai sus.

248. S-a constatat că, în aceste cauze, referirea a vizat în principal Recomandarea Rec(80)11 (17 cauze) și Recomandarea Rec(2006)13 lit. (a) (1 cauză).
249. Pentru vasta majoritate a cauzelor (81,3 %), conform evaluării cercetătorilor, motivarea/formularea demersurilor ulterioare ale procurorilor a inclus fragmente copiate și lipite („copy-paste”), deși pentru 13,4 % din cauze nu s-a făcut vreo mențiune în acest sens.
250. Deși în demersurile ulterioare ale procurorilor s-a constatat o disponibilitate mai mare de a lua în considerare măsuri preventive mai puțin severe, a persistat problema motivării existenței unei bănueli rezonabile și a justificării aplicării măsurilor preventive. Problema vizează atât absența totală a motivării în multe cazuri, cât și motivarea într-o manieră neconformă cu jurisprudența Curții Europene. În plus, nici temeiurile invocate nu au fost întotdeauna conforme cu această jurisprudență.
251. Pe lângă aceasta, informarea instanței cu privire la măsurile întreprinse în cadrul urmăririi penale nu s-a făcut întotdeauna, iar durata privării de libertate deja suportate nu a fost luată în considerare.
252. Demersurile procurorilor au continuat să se bazeze pe o Recomandare învechită a Comitetului de Miniștri.
253. Frecvența utilizării fragmentelor copiate și lipite („copy-paste”) indică iarăși o atenție insuficientă acordată circumstanțelor individuale ale fiecărei cauze.
254. În general, se concluzionează că în numeroase cazuri demersurile procurorilor nu oferă o bază satisfăcătoare pentru formularea încheierilor de către judecătorii de instrucție.

Lista de verificare 4: Încheieri ulterioare ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive

255. Nu s-au constatat diferențe semnificative între numărul de cauze în care judecătorii de instrucție au dispus arestarea la domiciliu și situațiile în care această măsură a fost solicitată de procurori (27,8 % față de 28,7 % din cauze).
256. *Refuzul de a da curs demersurilor procurorilor* privind arestarea preventivă a fost totuși mai pronunțat: instanțele au dispus această măsură în 52,9 % din cauze, comparativ cu 64,9 % din cauze în care a fost solicitată. S-a înregistrat, de asemenea, o creștere a liberării provizorii sub control judiciar (17,9 %, față de 5,2 % din cauze în care aceasta a fost solicitată de procurori). În nicio cauză nu s-a dispus revocarea măsurii preventive sau încetarea procesului penal ca urmare a împăcării părților, însă în 0,4 % din cauze s-a dispus liberarea provizorie pe cauțiune.
257. Judecătorii de instrucție au verificat existența reprezentării legale a învinutului în toate cauzele, însă absența sau existența acesteia a fost importantă pentru soluția pronunțată doar într-un număr marginal de cauze (0,4 %).
258. Încheierile judecătorilor de instrucție au făcut referire la prevederile Codului de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive în aproape toate cauzele (99,2 %).
259. Într-un număr ușor mai redus de cazuri față de încheierile inițiale, judecătorii de instrucție s-au referit în raționamentul încheierilor doar la argumentele din demersurile procurorilor (27,4 % față de 31,3 %). Atunci când s-au referit și la alte argumente, acestea au fost preponderent argumentele invocate de apărare, însă într-o proporție mai mică decât în încheierile inițiale (96,3 % față de 99,5 %).

260. În 97,7 % din cauze, încheierile instanțelor au abordat *existența continuă a unei* bănuieli rezonabile privind săvârșirea infracțiunii. Această proporție a fost ușor mai mică decât în încheierile inițiale (98,7 %). În 16,7 % din cauze, baza constatării bănuielii rezonabile nu a respectat jurisprudența Curții Europene (față de 21,4 % în încheierile inițiale). Constatarea bănuielii rezonabile s-a bazat în 88,6 % din cauze pe aceleași probe ca în încheierile anterioare, iar în 16,3 % din cauze s-au utilizat probe noi pe lângă cele anterioare.
261. Judecătorii de instrucție au constatat aplicabilitatea unor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive conforme jurisprudenței Curții Europene în 86,3 % din cauze (față de 97,8 % în demersurile procurorilor). Totuși, cazurile în care această aplicabilitate nu a fost stabilită (13,7 %) nu se explică doar prin încheierea de aplicare a liberării provizorii (pronunțată în 18,3 % din cauze). Discrepanța rezultă din faptul că, deși au recunoscut un temei valabil în temeiul Convenției Europene în unele dintre aceste cazuri, instanțele au optat totuși pentru o măsură neprivativă de libertate, considerând că riscul putea fi înlăturat printr-o măsură preventivă mai ușoară.
262. Proporția cauzelor în care s-au constatat temeuri specifice conforme jurisprudenței a fost mai redusă decât în încheierile inițiale ale judecătorilor (86,3 % față de 94,9 %). Pe lângă aceasta, temeiurile specifice au fost întotdeauna invocate mai puțin frecvent decât în demersurile procurorilor, după cum se arată în tabelul următor:

Temei relevant	Încheierea inițială	Încheierea ulterioară
Ascunderea de organul de urmărire penală sau de instanță	92,3 %	87,7 %
Nimicirea/deteriorarea mijloacelor de probă	91,9 %	86,9 %
Comiterea altor infracțiuni	61,6 %	53,7 %
Exercitarea presiunii asupra martorilor	47,1 %	43,6 %
Cauzarea dezordinii publice	9,1 %	6,1 %

263. S-a observat o tendință generală descendentă față de încheierile inițiale în invocarea altor motive decât cele recunoscute de Curtea Europeană pentru aplicarea măsurilor preventive.
264. Excepțiile au inclus invocarea necesității de a efectua investigații suplimentare (30,8 % față de 30,0 %), soliditatea probelor (4,0 % față de 3,0 %) și asigurarea executării pedepsei (3,1 % față de 0,3 %). În privința altor motive, evaluarea a indicat următoarele:

Motiv	Încheieri inițiale	Încheieri ulterioare
Gravitatea infracțiunii	57,9 %	54,6 %
Durata procedurii	4,4 %	0,4 %
Refuzul de a-și recunoaște vinovăția	1,0 %	0,0 %
Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune	0,3 %	0,4 %

265. Nu au existat referiri la comiterea infracțiunii în perioada de probațiune, spre deosebire de încheierile inițiale.
266. Indiferent de temeiurile invocate, în încheierile ulterioare instanțele au eșuat chiar mai frecvent decât în încheierile inițiale în a le *fundamenta prin probe* (82,9 % față de 75,7 %). Atunci când a existat o motivare a acestora, neconcordanța cu jurisprudența Curții Europene a fost ușor mai redusă (22,2 % față de 19,7 %). Probele invocate au fost diferite față de cele din încheierile inițiale în 57,8 % din cazuri.
267. În cauzele în care a fost aplicată inițial arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu, încheierile **nu au analizat** doar *necesitatea prelungirii acestei măsuri* în 84,0 % din cazuri. Mai mult, instanțele au examinat posibilitatea aplicării actuale a altor măsuri preventive în 97,3 % din aceste cazuri și au oferit un motiv specific pentru neaplicarea acestora în 65,2 % din cazurile respective, motivul fiind același cu cel invocat inițial în 61,5 % din cauzele vizate.

268. În cauzele în care s-au aplicat inițial alte măsuri preventive, nu au fost identificate încheieri ulterioare prin care să se admită *necesitatea actuală a aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu*, datele fiind indisponibile pentru 97,9 % din cauze.
269. În marea majoritate a încheierilor judecătorilor de instrucție (86,3 %), nu au fost apreciate *comportamentul și conduita actuală a învinuitului* în timpul aplicării măsurilor preventive inițiale. Totuși, atunci când o astfel de apreciere a existat, aceasta a făcut referire la exemple concrete de respectare sau nerespectare a măsurilor în multe cazuri, însă într-o proporție mai mică decât în demersurile procurorilor (72,2 % față de 85,7 %). Pe de altă parte, s-a constatat o examinare mai extinsă a noilor evoluții în circumstanțele individuale ale învinuitului, cum ar fi modificările situației familiale, ocupației sau stării sănătății, care puteau influența necesitatea sau adecvarea prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu, însă acest lucru a fost realizat doar în unele cazuri (10,3 % față de 2,3 %). Aceste modificări au fost considerate relevante pentru soluția pronunțată în 66,6 % din cazurile vizate.
270. Numai în 19,0 % din cauze s-a analizat dacă s-au întreprins *măsuri suficiente în cadrul urmăririi penale* de la încheierea anterioară; atunci când analiza a fost realizată, măsurile au fost considerate adecvate în 66,7 % din cazurile respective.
271. Încheierile s-au referit rareori la *durata arestării preventive/arestării la domiciliu* (în 20,5 % din cauze, față de 6,0 % pentru demersurile procurorilor), la conformitatea acestei durate cu prevederile din Codul penal (15,6 % din cauze, față de 4,2 %) și la conformitatea cu jurisprudența Curții Europene (4,9 % din cauze, față de 0,8 %). În plus, nicio încheiere nu a făcut referire la impactul modificărilor în reprezentarea legală a învinuitului, precum schimbarea avocatului sau nivelul de asistență juridică.
272. Doar 21,7 % din încheierile ulterioare ale judecătorilor de instrucție au analizat eficacitatea și adecvarea măsurilor preventive inițiale. Atunci când a existat o asemenea analiză, în majoritatea covârșitoare a acestor cazuri (91,2 %), au fost invocate temeiuri specifice pentru menținerea sau modificarea lor.
273. *Proportionalitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu* în raport cu gravitatea infracțiunii și pedeapsa preconizată a fost luată în considerare în 74,9 % din încheierile ulterioare; însă doar în 24,4 % din aceste cazuri aprecierea a fost conformă principiilor Curții Europene.
274. Încheierile judecătorilor de instrucție au făcut uneori referire la noi declarații/argumente ale învinuiților (35,4 % din cauze) sau ale apărătorilor acestora (56,7 %). Atunci când au fost menționate, aceste argumente au fost considerate nerelevante în 3,1 % și neîntemeiate în 55,2 % din cazuri; instanțele și-au motivat opinia referitor la declarațiile/argumentele respective în multe dintre aceste cazuri (62,0 %).
275. Niciuna dintre încheierile ulterioare nu a abordat *prejudiciul asupra capacităților de apărare*, cauzat de arestare preventivă/arestare la domiciliu prelungită. Impactul duratei cumulative a arestării preventive/arestării la domiciliu asupra situației generale a învinuitului, inclusiv asupra aspectelor personale, familiale și profesionale, a fost luat în considerare doar în 3,0 % din încheieri. În cazurile în care situația personală a fost luată în considerare, impactul a fost considerat justificat în majoritatea acestora (62,5 %).
276. Similar demersurilor procurorilor, în doar câteva cazuri (2,3 % față de 2,2 %) încheierile judecătorilor de instrucție au luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului. Spre deosebire de demersurile procurorilor, încheierile judecătorilor au încercat să motiveze acest impact în toate cazurile respective (față de 83,3 % din cazuri, pentru demersurile procurorilor). Cu toate acestea, conformitatea motivărilor oferite cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost mai scăzută decât în cazul procurorilor (33,3 % față de 80,0 %).

277. Procentul cauzelor în care a fost implicat un cetățean străin a rămas identic cu cel vizat de demersurile procurorilor (3,0 %), însă încheierile judecătorilor de instrucție au făcut referire în mai mare măsură la aspecte precum accesul consular sau barierele lingvistice (12,5 % față de 0,0 %) și au inclus propuneri privind modul de abordare a acestor problematici în aceeași rată procentuală.
278. Referiri la *standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului*, altele decât CEDO sau jurisprudența Curții Europene¹³¹, au fost făcute în 7,6 % din încheierile ulterioare (20 de cauze) – față de 6,7 % din demersurile procurorilor (18 cauze). 17 referiri au vizat Recomandarea Rec (80)11 (21 %), 2 referiri – CM/Rec(2014)4, și o referire – Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzului sexual¹³².
279. Încheierile judecătorilor de instrucție au examinat *implicațiile arestării preventive/arestării la domiciliu prelungite asupra dreptului la libertate și la siguranță al persoanei și asupra prezumției de nevinovăție* numai în unele cazuri (16,0 % din cauze), iar această examinare a fost considerată ca având o influență asupra încheierii pronunțate în și mai puține cazuri (11,9 %).
280. În numeroase cazuri, dar într-o măsură ceva mai mică decât în demersurile procurorilor (70,7 % față de 81,3 % din demersuri), evaluarea cercetătorilor a indicat că motivarea/formularea încheierilor ulterioare ale judecătorilor de instrucție a inclus fragmente copiate și lipite (copy-paste). Totuși, această practică **nu a fost menționată** pentru 12,9 % din încheieri. Rata presupusei reproduceri mecanice nu a variat semnificativ între încheierile ulterioare și cele inițiale ale judecătorilor de instrucție (pentru care a fost indicată în 70,6 % din cazuri, fără a fi menționată pentru 10,9 % din acestea).
281. Judecătorii de instrucție au manifestat o disponibilitate mai mare în a se opune demersurilor procurorilor, însă au persistat probleme semnificative în fundamentarea anumitor aspecte ale încheierilor lor, în aprecierea circumstanțelor relevante și în conformitatea cu jurisprudența Curții Europene. De asemenea, adecvarea duratei privării de libertate suportate de învinuit în anumite cazuri și a măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale adesea nu au fost abordate. Nivelul ridicat al practicii de copiere și lipire a rămas, de asemenea, o problemă semnificativă.

Lista de verificare 5: Deciziile instanțelor de recurs privind aplicarea măsurilor preventive

282. În deciziile instanțelor de recurs în soluționarea recursurilor privind aplicarea măsurilor preventive, nu s-au înregistrat cazuri de liberare provizorie pe cauțiune sau de revocare a măsurilor preventive dispuse anterior. Doar în 1,4 % din cauze s-a dispus liberarea provizorie sub control judiciar. Rata aplicării arestării la domiciliu a fost mai scăzută decât în încheierile judecătorilor de instrucție (16,9 % față de 27,8 %), dar a fost mai ridicată decât cea a arestării preventive (81,7 % față de 52,9 %).
283. Instanțele de recurs au verificat în 99,5 % din cazuri dacă învinuiții au beneficiat de *reprezentare legală*, dar prezența sau absența acestuia a fost considerată importantă pentru decizia pronunțată doar în 1,0 % din cazuri.
284. Toate deciziile instanțelor de recurs au făcut referire la prevederile specifice ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova care reglementează aplicarea măsurilor preventive, însă fără a invoca și alte temeuri legale.

¹³¹ Vezi nota de subsol 4 de mai sus.

¹³² Convenția nu se referă în mod specific la utilizarea măsurilor preventive, dar impune ca anchetele și procedurile penale să se desfășoare în interesul superior și cu respectarea drepturilor copilului și să nu agraveze trauma experimentată de copil, precum și să solicite protecția victimelor, a familiilor și a martorilor lor în numele lor împotriva intimidării, represaliilor și victimizare repetată.

285. În 95,2 % din cazuri, deciziile **nu s-au limitat** la argumentele din demersurile procurorilor, iar în 99,5 % din aceste cazuri au fost luate în considerare și argumentele apărării.
286. În majoritatea cazurilor (58,9 % din decizii), instanțele de recurs au menținut încheierile judecătorilor de instrucție fără o motivare suplimentară.
287. Toate deciziile instanțelor de recurs au verificat existența unei bănueli rezonabile privind săvârșirea infracțiunii de către învinuit. În 86,5 % din cazuri, constatarea a fost conformă jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Această constatare s-a bazat în 89,9 % din cazuri pe aceleași elemente de probă ca cele din încheierea anterioară, în 2,4 % – pe probe noi, iar în 7,7 % – pe o combinație de probe anterioare și noi. Nu s-au înregistrat cazuri în care decizia s-a bazat pe un raționament diferit de cel al încheierii atacate cu recurs.
288. În toate cazurile, deciziile au constatat existența unuia sau mai multor temeiuri specifice, conforme jurisprudenței CtEDO, de aplicare a măsurilor preventive, procentul fiind mai mare decât în încheierile judecătorilor de instrucție (94,2 %, față de 86,3 %). Rata invocării fiecărui temei a variat, uneori fiind mai mare, alteori mai mică, fără diferențe semnificative:

Temei relevant	Încheierile judecătorului de instrucție	Deciziile instanțelor de recurs
Ascunderea de organul de urmărire penală sau de instanță	87,7 %	92,9 %
Nimicirea/deteriorarea mijloacelor de probă	86,9 %	92,9 %
Comiterea altor infracțiuni	53,7 %	51,5 %
Exercitarea presiunii asupra martorilor	43,6 %	42,3 %
Cauzarea dezordinii publice	6,1 %	8,2 %

289. S-au constatat variații, nu întotdeauna semnificative, între deciziile instanțelor de recurs și încheierile judecătorilor de instrucție în invocarea altor motive decât cele recunoscute de CtEDO, cu excepția refuzului învinuitului de a-și recunoaște vinovăția, care a rămas la 0,0 %.

290. Diferențele în invocarea altor motive au fost următoarele:

Motiv	Încheierile judecătorilor de instrucție	Deciziile instanțelor de recurs
Gravitatea infracțiunii	54,6 %	56,4 %
Soliditatea/Puterea probelor	4,0 %	1,5 %
Durata procedurii	0,4 %	1,5 %
Necesitatea continuării investigațiilor	30,8 %	22,1 %

291. Spre deosebire de încheierile judecătorilor de instrucție, deciziile instanțelor de recurs nu au invocat asigurarea executării pedepsei sau comiterea infracțiunii în perioada de probațiune (3,1 % și, respectiv, 0,4 % în încheierile judecătorilor de instrucție). În schimb, în 0,5 % din cazuri, instanțele de recurs au menționat că eliberarea ar afecta negativ percepția publică asupra combaterii traficului de droguri.
292. Indiferent de temeiurile invocate pentru dispunerea măsurilor preventive, deciziile instanțelor de recurs au evidențiat o deficiență mai pronunțată decât încheierile ulterioare ale instanțelor de instrucție în *motivarea acestora prin probe* (86,5 %, față de 82,9 % din cazuri). Cu toate acestea, în situațiile în care a existat o motivare, proporția cazurilor în care aceasta nu era conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost semnificativ mai redusă în deciziile de recurs (10,7 % față de 22,2 % din cazurile vizate). În majoritatea covârșitoare a cazurilor în care a fost oferită o motivare, probele invocate au fost identice cu cele din hotărârile judecătorești anterioare (92,6 %).

293. În cazurile în care arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu fusese dispusă anterior, deciziile instanțelor de recurs **nu au examinat** doar necesitatea prelungirii acestor măsuri în majoritatea covârșitoare a cazurilor (89,7 % din cazurile respective, în creștere față de 84 % în încheierile ulterioare ale instanțelor de instrucție). Mai mult, în aproape toate aceste cazuri (98,9 %) a fost analizată posibilitatea aplicării altor măsuri preventive, fiind invocat un temei specific pentru neaplicarea acestora în majoritatea cazurilor (79,1 %), ceea ce reprezintă o îmbunătățire față de proporțiile constatate pentru încheierile ulterioare ale instanțelor de instrucție (de 97,3 % și, respectiv, 65,2 %). Într-o măsură mai mare decât în încheierile ulterioare ale instanțelor de instrucție (73,3 % față de 61,5 %), temeiurile invocate au fost aceleași ca cele din încheierile anterioare ale instanței de instrucție, o dezvoltare a raționamentului judecătorilor de instrucție fiind constatată în doar 15,0 % din aceste cazuri.
294. În cauzele în care au fost dispuse anterior alte măsuri preventive, nu au fost identificate decizii ale instanțelor de recurs care să admită necesitatea aplicării arestării preventive sau a arestării la domiciliu, deși datele lipsesc pentru 72,0 % din cauze și doar în 28,0 % din cauze a fost consemnat un răspuns clar negativ la întrebarea privind admiterea unei astfel de necesități.
295. În majoritatea covârșitoare a deciziilor de recurs examinate (96,6 %), nu a fost realizată o *apreciere a comportamentului și conduitei actuale ale persoanei învinuite* în timpul aplicării măsurilor preventive. Cu toate acestea, atunci când o astfel de apreciere a fost efectuată, s-a făcut referire la exemple concrete de respectare sau nerespectare a măsurilor în numeroase cazuri, însă într-o proporție mai mică decât în încheierile instanțelor de instrucție (28,6 %, față de 72,2 %).
296. În mod similar, evaluarea noilor evoluții ale *circumstanțelor individuale ale învinuitului*, cum ar fi modificările situației familiale, ale ocupației sau ale stării sănătății, care ar putea influența necesitatea sau adecvarea prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu, a fost realizată doar în puține cazuri (5,8 % față de 10,3 %). Aceste modificări au fost considerate semnificative pentru soluția pronunțată în 50,0 % din cazurile respective, o proporție mai mică decât în încheierile instanțelor de instrucție (66,7 %).
297. Doar 6,3 % din deciziile instanțelor de recurs au luat în considerare dacă *măsurile întreprinse în cadrul urmăririi penale de la hotărârea anterioară au fost suficiente*, comparativ cu 19,0 % din încheierile instanțelor de instrucție. Cu toate acestea, atunci când au fost apreciate, măsurile întreprinse au fost considerate drept adecvate în majoritatea covârșitoare a cazurilor (92,3 % din cazurile respective, față de 66,7 % în instanțele de instrucție).
298. Deciziile instanțelor de recurs au abordat *durata arestării preventive/arestării la domiciliu al învinuitului* într-o măsură semnificativ mai mică decât încheierile instanțelor de instrucție (8,2 %, față de 20,5 % din încheieri), precum și conformitatea acestei durate cu legislația națională (5,3 %, față de 15,6 % din încheieri) sau cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (1,0 %, față de 4,9 % din încheieri). Cu toate acestea, doar în cazuri extrem de rare (0,5 % față de 0,0 % în instanțele de instrucție) deciziile au apreciat *impactul modificărilor în reprezentarea legală a învinuitului*, cum ar fi schimbarea avocatului sau nivelul de sprijin legal acordat. În singura cauză în care o astfel de apreciere a fost realizată, modificările au fost considerate semnificative pentru decizie.
299. *Eficacitatea și caracterul adecvat al măsurilor preventive aplicate anterior* au fost examinate în foarte puține cazuri (7,6 % față de 21,7 % în instanțele de instrucție). Atunci când acestea au fost examinate, s-au indicat temeiuri specifice pentru menținerea măsurii sau necesitatea modificării acesteia în majoritatea cazurilor (81,3 % din cazurile respective, față de 91,2 % în instanțele de instrucție).
300. Deciziile instanțelor de recurs au abordat proporționalitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu în raport cu gravitatea infracțiunii presupuse și pedeapsa preconizată în caz de condamnare în majoritatea covârșitoare a cazurilor (83,1 %, față de 74,9 % în instanțele de instrucție). Cu toate

acestea, conformitatea evaluării proporționalității cu principiile stabilite de Curtea Europeană a fost constatată doar în unele dintre aceste cazuri (11,6 %, față de 24,4 % în instanțele de instrucție).

301. Deciziile de recurs au făcut referire la noi declarații sau argumente ale învinuiților (35,3 %) și ale apărătorilor acestora (72,9 %), doar acestea din urmă având o rată semnificativ diferită față de cea din instanțele de instrucție (35,4 % și, respectiv, 56,7 %). Atunci când s-a făcut referire la noile argumente, în câteva cazuri acestea au fost considerate nerelevante (3,9 %), iar în numeroase cazuri au fost considerate neîntemeiate (61,8 %). Motivarea acestor opinii a fost inclusă în multe cazuri (49,3 %), procentul fiind totuși semnificativ mai mic decât în instanțele de instrucție (62,0 %).
302. La fel ca în cazul instanțelor de instrucție, nicio decizie de recurs nu a abordat problema *prejudiciului potențial adus capacităților de apărare ale învinuitului* din cauza arestării preventive sau a arestării la domiciliu prelungite. În plus, doar 1,4 % din decizii (față de 3,0 % din încheieri) au luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării preventive/arestării la domiciliu asupra *situației generale a învinuitului*, inclusiv asupra aspectelor personale, familiale și profesionale. Atunci când acest impact a fost analizat, el a fost considerat motivat în 33,3 % din cazuri, comparativ cu 62,5 % în instanțele de instrucție. Conformitatea motivării cu jurisprudența Curții Europene a fost constatată în 33,3 % din acest grup restrâns de cauze.
303. Similar cu încheierile instanțelor de instrucție, *impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului* a fost luat în considerare în doar câteva decizii de recurs (1,4 % față de 2,3 %). În timp ce instanțele de instrucție au pretins să justifice acest impact în toate cazurile respective, instanțele de recurs au făcut acest lucru doar în 33,3 % din cazuri. Rata de conformitate a motivării cu principiile Curții Europene a fost aceeași cu cea din instanțele de instrucție, respectiv în 33,3 % din cazurile vizate.
304. Procentul cauzelor în care a fost implicat un *cetățean străin* a fost ușor mai mare decât în instanțele de instrucție (3,4 % față de 3,0 %), dar s-au făcut mai frecvent referiri la aspecte precum accesul consular sau barierele lingvistice (14,3 % față de 12,5 %) și propuneri privind abordarea acestora în aceeași proporție (14,3 % față de 12,5 %).
305. Referiri la *standarde sau orientări internaționale*, altele decât CEDO sau jurisprudența CtEDO¹³³, au fost făcute în 12,1 % din cazuri (față de 7,6 %). Astfel, deciziile de recurs au inclus 25 de asemenea referiri (față de 20 în încheieri), dintre care 22 de referiri la Recomandarea Rec(80)11, 1 – la Recomandarea Rec(2006)13, 1 – la Declarația Universală a Drepturilor Omului și 1 – la Protocolul 4 al CEDO.
306. Deciziile de recurs au examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu asupra *dreptului la libertate și la siguranță al persoanei și asupra prezumției de nevinovăție* în mai multe cazuri decât instanțele de instrucție (28,0 % față de 16,0 %), dar această apreciere a fost evaluată drept semnificativă pentru decizie în mai puține cazuri (5,2 % față de 11,9 %).
307. În doar câteva cazuri (4,3 %) s-a constatat că deciziile instanțelor de recurs au identificat și au corectat omisiuni sau erori ale judecătorilor de instrucție. Astfel, au fost identificate cazuri izolate de omisiuni sau erori precum: argumente neplauzibile ale instanței de instrucție și care nu justifică arestarea preventivă; calcularea eronată a perioadei de arest; lipsa temeiurilor de aplicare a arestării preventive; prezentarea neadecvată a riscurilor/temeiurilor; aplicarea arestării preventive fără bază probatorie; și respingerea riscurilor ca nedovedite sau interpretate greșit.
308. În numeroase cazuri, comparabile cu cele din instanțele de instrucție (71,5 % față de 70,7 %), evaluarea cercetărilor a indicat că deciziile instanțelor de recurs au inclus fragmente copiate și lipite în motivarea sau formularea acestora. Totuși, această practică nu a fost menționată pentru 15,5 % din decizii, față de 12,9 % din încheierile instanțelor de instrucție.

¹³³ Vezi nota de subsol 4 de mai sus.

309. Instanțele de recurs au manifestat o reticență mai mare în aplicarea măsurilor preventive mai puțin severe decât arestarea preventivă. De asemenea, au utilizat rareori un raționament diferit de cel al instanțelor de instrucție în aprecierea existenței unei bănuieli rezonabile, chiar și în prezența unor probe noi. Mai mult, instanțele de recurs au prezentat o deficiență mai mare decât instanțele de instrucție în fundamentarea prin probe concrete a temeiurilor invocate pentru aplicarea măsurilor preventive privative de libertate.
310. Totodată, cunoașterea jurisprudenței Curții Europene sau disponibilitatea de a acționa în conformitate cu aceasta nu a fost întotdeauna evidentă. În plus, s-a constatat o analiză limitată a adecvării măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale, a duratei privării de libertate și a evoluției circumstanțelor individuale ale învinutului. De asemenea, a fost surprinzătoare invocarea Recomandării Rec(80)11 de către unele instanțe de recurs, precum și rata ridicată a practicii de copiere și lipire în motivarea/formularea deciziilor de recurs.

Lista de verificare 6: Deciziile instanțelor de recurs privind prelungirea măsurilor preventive

311. În deciziile instanțelor de recurs referitoare la prelungirea măsurilor preventive, liberarea provizorie pe cauțiune a fost dispusă în doar 0,8 % din cazuri, în timp ce liberarea provizorie sub control judiciar a fost aplicată în 16,4 % din cazuri. Rata aplicării arestării la domiciliu a fost semnificativ mai mare decât în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs (25,4 % față de 16,9 %), dar mai scăzută decât prelungirea arestării preventive (54,1 % față de 97,7 %). De asemenea, măsura preventivă dispusă anterior a fost revocată în 2,5 % din cazuri, iar în 2,5 % din cazuri s-a dispus obligarea de a nu părăsi localitatea.
312. Instanțele de recurs au verificat în toate cazurile dacă învinutul a beneficiat de *reprezentare legală*, însă prezența sau absența acesteia nu a fost evaluată drept semnificativă pentru decizia pronunțată în niciunul dintre cazuri.
313. Toate deciziile instanțelor de recurs au făcut referire la prevederile specifice ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova privind aplicarea măsurilor preventive, fără a invoca alte temeiuri legale.
314. În 94,3 % din cazuri (față de 95,2 % în deciziile anterioare de recurs), deciziile **nu s-au referit** doar la argumentele procurorilor, iar în 94,7 % din aceste cazuri (față de 99,5 %) au fost luate în considerare și argumentele apărării.
315. De cele mai multe ori (61,5 % din cazuri), *deciziile instanțelor de recurs au menținut încheierile judecătorilor de instrucție fără o motivare suplimentară*.
316. Toate deciziile instanțelor de recurs au constatat *existența continuă a unei bănuieli rezonabile* privind comiterea infracțiunii de către învinuit. În 80,3 % din cazuri, constatarea a fost conformă jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). Fundamentarea s-a bazat în 90,2 % din cazuri pe aceleași probe ca în decizia de recurs anterioară, în 4,1 % – pe probe noi, iar cazuri în care decizia s-a bazat pe un raționament diferit de cel din hotărârea atacată cu recurs nu s-au înregistrat.
317. În toate cazurile în care deciziile au constatat existența unuia sau mai multor temeiuri specifice de aplicare a măsurilor preventive, rata de conformitate a acestora cu jurisprudența CtEDO a fost mai mică decât pentru deciziile de recurs anterioare (85,2 %, față de 94,2 %).
318. A existat o variație a ratelor de invocare a fiecărui temei relevant, întotdeauna în scădere și, adesea, semnificativă:

Temei relevant	Deciziile instanței de recurs (aplicare)	Deciziile instanței de recurs (prelungire)
Sustragerea de la urmărirea penală	92,9 %	79,5 %
Nimicirea/deteriorarea mijloacelor de probă	92,9 %	73,8 %
Comiterea altor infracțiuni	51,5 %	36,9 %
Presiune asupra martorilor	42,3 %	41,0 %
Cauzarea dezordinii publice	8,2 %	4,1 %

319. Diferențele în invocarea altor motive decât cele recunoscute de CtEDO între deciziile de recurs de prelungire și cele de aplicare a măsurilor preventive au fost minore:

Motiv	Deciziile instanței de recurs (aplicare)	Deciziile instanței de recurs (prelungire)
Gravitatea infracțiunii	56,4 %	61,0 %
Soliditatea probelor	1,5 %	1,6 %
Durata procedurii	1,5 %	0,8 %
Necesitatea continuării investigațiilor	22,1 %	24,6 %
Refuzul de a-și recunoaște vinovăția	0,0 %	0,0 %

Totuși, nu s-a făcut referire la impactul eliberării asupra percepției publice privind combaterea traficului de droguri.

320. Indiferent de temeiurile invocate pentru dispunerea măsurilor preventive, deciziile instanțelor au manifestat o deficiență mai accentuată decât în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs în fundamentarea prin probe concrete care să susțină aceste măsuri (91,8 % din cazuri, comparativ cu 86,5 %). De asemenea, în cazurile în care a fost oferită o motivare, proporția cauzelor în care aceasta nu a fost conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost semnificativ mai ridicată decât în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs (20 %, față de 10,7 % din cauzele vizate). În situațiile în care a existat o motivare, elementele de probă invocate au fost identice cu cele din deciziile anterioare în 90 % din cauzele respective.

321. În cauzele în care prelungirea arestării preventive/arrestării la domiciliu fusese dispusă anterior, deciziile **nu au examinat** doar necesitatea prelungirii acestei măsuri în majoritatea covârșitoare a cazurilor (91,8 % din cazuri, cu o ușoară creștere față de rata de 89,7 % înregistrată în deciziile anterioare de recurs). Mai mult, în aproape toate cazurile (99,1 %) în care acest aspect a fost abordat, a fost analizată posibilitatea aplicării altor măsuri preventive, fiind furnizat un temei specific pentru insuficiența acestora în majoritatea cazurilor (69,8 %), ceea ce reprezintă o scădere față de procentul din deciziile anterioare ale instanțelor de recurs (79,1 %). Într-o proporție mai mare decât în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs, motivele invocate au fost aceleași ca cele din deciziile anterioare (77,0 %, față de 73,35 %), însă explicația raționamentului a fost puțin mai detaliată (17,1 % față de 15,0 % din cazurile vizate).

322. În cauzele în care fuseseră dispuse anterior măsuri alternative, au fost identificate puține cazuri (2,5 %) în care s-a admis *necesitatea actuală a aplicării arestării preventive/arrestării la domiciliu*. Cu toate acestea, deși s-a constatat că această necesitate nu a fost admisă în 23,8 % din cazuri, datele lipsesc pentru 73,8 % din cazuri. În plus, în situațiile în care necesitatea aplicării arestării preventive/arrestării la domiciliu a fost admisă, temeiurile indicate nu au fost conforme cu jurisprudența Curții Europene într-o treime dintre acestea (33,3 %), iar elemente de probă care să susțină temeiuri conforme cu jurisprudența respectivă nu au fost indicate.

323. În majoritatea covârșitoare a cazurilor, nu a fost realizată o apreciere a *comportamentului și conduitei actuale ale învinuitului* în timpul aplicării măsurilor preventive (91,0 %, față de 96,6 %

în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs). Cu toate acestea, în cazurile în care o astfel de apreciere a fost efectuată, s-a făcut referire la exemple concrete de respectare sau nerespectare a măsurilor în majoritatea cazurilor (90,9 %, față de 71,4 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs). Cu toate acestea, aprecierea noilor evoluții ale circumstanțelor individuale ale învinutului, cum ar fi modificările situației familiale, ale ocupației sau ale stării sănătății, care ar putea influența necesitatea sau oportunitatea prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu, a fost realizată doar în unele cazuri (10,7 %, comparativ cu 5,8 % în deciziile anterioare de recurs). Aceste modificări au fost considerate semnificative pentru decizie în mai puțin de jumătate din cazuri (46,2 % față de 50,0 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs).

324. Numai în unele cauze (13,1 %, față de 6,3 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs) s-a luat în considerare dacă în cadrul urmăririi penale în cauză *au fost întreprinse măsuri suficiente* de la hotărârea judecătorească anterioară. În cauzele în care această analiză a fost realizată, măsurile întreprinse au fost considerate neadecvate în majoritatea covârșitoare a cazurilor (86,9 %, față de 7,7 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs).
325. Deciziile au abordat într-o măsură limitată *durata arestării preventive/arestării la domiciliu al învinutului* (12,3 % față de 8,2 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs), la fel și temeiurile de conformitate ale acestei durate cu legislația națională (9,8 %, față de 5,3 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs) sau cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (2,5 % față de 1,0 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs). Cu toate acestea, aproape niciodată (0,8 %, față de 0,5 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs) nu a fost evaluat impactul modificărilor în reprezentarea legală a învinutului, cum ar fi schimbarea avocatului sau nivelul de sprijin legal oferit. În cazurile în care o astfel de evaluare a fost realizată, modificările au fost considerate semnificative pentru decizie.
326. În unele cauze (23,0 % față de 7,62 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs), au fost evaluate *eficacitatea și adecvarea actuală ale măsurilor preventive aplicate anterior*. În cazurile în care această evaluare a fost realizată, au fost prezentate temeiuri specifice pentru menținerea aplicării sau necesitatea modificării acestor măsuri în majoritatea covârșitoare a cazurilor (92,9 % față de 81,3 % în deciziile anterioare ale instanțelor de recurs).
327. Deciziile au abordat *proporționalitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu* în raport cu gravitatea infracțiunii presupuse și cu pedeapsa preconizată în caz de condamnare în majoritatea covârșitoare a cazurilor (83,6 %), rată marginal diferită față de 83,1 % în deciziile anterioare de recurs. Cu toate acestea, conformitatea evaluării proporționalității cu principiile stabilite de Curtea Europeană a fost constatată doar în unele cazuri (21,4 %, față de 11,6 % în deciziile anterioare de recurs).
328. Deciziile au făcut referire la *noi declarații sau argumente ale învinuților* în 29,5 % din cauze și *ale apărătorilor acestora* în 74,6 % din cauze, comparativ cu 35,3 % și, respectiv, 72,9 % în deciziile anterioare de recurs. În cauzele în care au existat astfel de referiri, acestea au fost considerate nerelevante în puține cazuri (4,1 % din cazuri) și neîntemeiate în multe cazuri (54,9 % din cazuri). Fundamentarea acestor opinii a fost prezentă în numeroase cazuri (48,4 %), ratele fiind similare cu cele din deciziile anterioare de recurs (3,9 %, 61,8 % și, respectiv, 49,3 %).
329. La fel ca în deciziile anterioare de recurs, nicio decizie nu a abordat problema *prejudiciului potențial adus capacităților de apărare ale învinutului* din cauza arestării preventive prelungite sau a arestării la domiciliu. În plus, doar în 1,6 % din cauze (față de 1,4 % în deciziile anterioare de recurs) s-a luat în considerare impactul cumulativ al duratei arestării preventive/arestării la domiciliu asupra situației generale a învinutului, inclusiv aspectele personale, familiale și profesionale. În cazurile în care acest impact a fost analizat, el a fost considerat justificabil doar în jumătate dintre cazuri, comparativ cu 100 % în deciziile anterioare de recurs.

330. Similar deciziilor anterioare de recurs, în nicio cauză nu a fost luat în considerare *impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului*.
331. Procentul cauzelor în care a fost implicat un *cetățean străin* a rămas scăzut (1,9 % față de 3,4 % în deciziile anterioare de recurs), dar fără referiri la aspecte precum accesul consular sau barierele lingvistice și, prin urmare, fără propuneri privind modul de abordare a acestora, comparativ cu 14,3 % pentru ambele aspecte în deciziile anterioare de recurs.
332. În 8,2 % din cauze (față de 12,1 % în deciziile anterioare de recurs) s-au făcut referiri la *standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului*¹³⁴, altele decât Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) sau jurisprudența CtEDO. Toate cele 10 referiri identificate au vizat Recomandarea Rec(80)11 a Consiliului Europei.
333. Examinarea implicațiilor prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu asupra *dreptului la libertate și la siguranță al persoanei și asupra prezumției de nevinovăție* nu a diferit semnificativ față de deciziile anterioare de recurs, fiind realizată în 27,9 % din cauze (față de 28,0 %). Această examinare a influențat decizia în 11,8 % din aceste cazuri, față de 5,2 % în deciziile anterioare de recurs.
334. În 6,6 % din cauze (față de 5,2 % în deciziile anterioare de recurs), s-a evaluat că instanțele de recurs au identificat și au corectat *erori sau omisiuni* din încheierile anterioare ale judecătorilor de instrucție. Astfel, în cauzele individuale au fost identificate și remediate următoarele erori sau omisiuni:
- lipsa oricărei aprecieri a probelor prezentate de acuzare;
 - evaluarea stării sănătății învinuitului;
 - nedovedirea învinuirilor invocate și a stării sănătății învinuitului;
 - motivarea parțial neîntemeiată a soluției inițiale;
 - lipsa probelor credibile care să susțină existența riscurilor invocate;
 - neexaminarea riscurilor invocate de acuzare;
 - nedovedirea riscurilor invocate;
 - lipsa temeiurilor de aplicare a arestării preventive;
 - prevenirea încălcării Articolului 5 din CEDO prin modificarea măsurii preventive.
335. În foarte multe cauze, deși într-o proporție ceva mai mică decât în deciziile anterioare de recurs (66,4 %, față de 71,5 %), evaluarea cercetărilor a indicat *utilizarea unor fragmente copiate și lipite (copy-paste)* în motivarea/formularea deciziilor. Totuși, într-un număr redus de cauze, această practică **nu a fost menționată** (12,3 %, față de 15,5 %).
336. Instanțele de recurs care au examinat prelungirea măsurilor preventive au manifestat o disponibilitate mai mare pentru aplicarea unor măsuri mai puțin restrictive decât arestarea preventivă și au făcut referire mai frecventă la argumentele apărării. Cu toate acestea, raționamentul **nu a fost diferit** de cel din deciziile anterioare, iar lipsa fundamentării probatorii a rămas o problemă semnificativă. De asemenea, s-a constatat o analiză insuficientă a comportamentului învinuiților aflați în stare de arest, a circumstanțelor lor individuale, a duratei arestării și a suficienței măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale. A existat o deficiență în susținerea constatărilor prin probe, iar unele instanțe au continuat să se bazeze pe Recomandarea învechită Rec(80)11 a Consiliului Europei. În același timp, anumite decizii de recurs au confirmat deficiențele identificate în deciziile anterioare.

¹³⁴ A se vedea nota de subsol 4 de mai sus.

G. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

337. Fără îndoială, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește respectarea cerințelor jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) referitoare la aplicarea măsurilor preventive.
338. Cu toate acestea, analiza cauzelor realizată pentru acest raport reflectă o situație mixtă, similară celei observate în statisticile naționale¹³⁵.
339. În ceea ce privește aplicarea măsurilor preventive, s-a constatat o preferință clară pentru arestarea preventivă și arestarea la domiciliu, fără diferențe semnificative între abordarea procurorilor și cea a judecătorilor de instrucție în stadiile procedurale analizate:

Măsura relevantă	Demersurile inițiale ale procurorului	Încheierile inițiale ale judecătorului de instrucție	Demersurile ulterioare ale procurorului	Încheierile ulterioare ale judecătorului de instrucție
Arestare preventivă	93,6 %	81,2 %	64,9 %	52,9 %
Arestare la domiciliu	6,4 %	16,3 %	28,7 %	27,8 %
Control judiciar	N/A	1,9 %	5,2 %	17,9 %

340. Nu s-au constatat diferențe majore între procurori și judecătorii de instrucție în ceea ce privește:

(a) lipsa susținerii prin probe a temeiurilor invocate pentru aplicarea măsurilor preventive:

Fundamentarea temeiului invocat	Demersurile inițiale ale procurorului	Încheierile inițiale ale judecătorului de instrucție	Demersurile ulterioare ale procurorului	Încheierile ulterioare ale judecătorului de instrucție
DA	36,3 %	24,3 %	22,3 %	17,1 %
NU	63,7 %	75,7 %	77,7 %	82,9 %

(b) conformitatea cu anumite elemente-cheie ale jurisprudenței CtEDO privind aplicarea măsurilor preventive:

¹³⁵ A se vedea punctele 160-177.

Element neconform cu jurisprudența CtEDO	Demersurile inițiale ale procurorului	Încheierile inițiale ale judecătorului de instrucție	Demersurile ulterioare ale procurorului	Încheierile ulterioare ale judecătorului de instrucție
Bănuiala rezonabilă	10,6 %	21,4 %	11,2 %	N/A ¹³⁶
Elemente de probă pentru temeiul invocat	22,8 %	19,7 %	N/A ¹³⁷	22,2 %
Evaluarea proporționalității	86,3 %	82,1 %	55,9 %	75,6 %
Evaluarea circumstanțelor individuale ale învinutului	78,6 %	62,5 %	N/A ¹³⁸	89,7 %
Impactul asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinutului	20 %	25 %	20 %	66,7 %

și (c) utilizarea formulărilor standardizate (copy-paste):

Existența formulărilor standardizate	Demersurile inițiale ale procurorului	Încheierile inițiale ale judecătorului de instrucție	Demersurile ulterioare ale procurorului	Încheierile ulterioare ale judecătorului de instrucție
DA	63,1 %	70,6 %	81,3 %	70,7 %

341. Analiza demersurilor inițiale și ulterioare ale procurorilor evidențiază mai multe deficiențe în motivarea aplicării măsurilor preventive privative de libertate. Aceste deficiențe au fost doar parțial atenuate în demersurile ulterioare printr-o disponibilitate mai mare de a lua în considerare măsuri preventive mai puțin severe.
342. În primul rând, s-a constatat o tendință de a invoca motive nerecunoscute de CtEDO pentru aplicarea măsurilor preventive, cum ar fi: gravitatea infracțiunii; necesitatea continuării investigațiilor; soliditatea probelor; durata procedurii; refuzul învinutului de a-și recunoaște vinovăția; și comiterea infracțiunii în perioada de probațiune.
343. În al doilea rând, în unele cazuri nu s-a analizat proporționalitatea aplicării măsurilor preventive privative de libertate, nici relevanța circumstanțelor individuale ale învinutului, în special atunci când acestea s-au schimbat de la încheierea inițială. În stadiile ulterioare ale procedurii, nu s-a luat în considerare durata privării de libertate deja suportate.
344. În al treilea rând, invocarea Recomandării Rec(80)11 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei în unele cazuri denotă o necunoaștere surprinzătoare a faptului că aceasta a fost înlocuită de Recomandarea Rec(2006)13, care reflectă mai bine jurisprudența CtEDO și subliniază prezumția de nevinovăție, prezumția în favoarea libertății și caracterul excepțional al arestării preventive pentru persoanele bănuite de infracțiuni.
345. Deși judecătorii de instrucție au manifestat o disponibilitate mai mare decât procurorii de a lua în considerare alte măsuri preventive decât arestarea preventivă, precum și de a se opune uneori demersurilor procurorilor¹³⁹, au persistat deficiențe în motivarea respingerii argumentelor învinuitorilor sau ale apărătorilor acestora (motivarea lipsind în 26,7 % din încheierile inițiale și în 38,5

¹³⁶ Problema existenței continue a unei bănuiele rezonabile a fost abordată în 97,7 % din cazuri, aceasta fiind constatată în 83,3 % dintre acestea, această constatare bazându-se pe aceleași elemente de probă ca și decizia anterioară în 88,6 % din cazuri.

¹³⁷ În 49,2 % din cazuri, probele au fost aceleași ca într-un demers anterior, dar problema conformității noilor probe cu jurisprudența Curții Europene nu a făcut obiectul unei întrebări în Lista de verificare 3.

¹³⁸ Această problemă nu a făcut obiectul unei întrebări în Lista de verificare 3.

¹³⁹ A se vedea tabelul de la punctul 336.

% din încheierile ulterioare) și, după cum s-a menționat deja¹⁴⁰, în motivarea temeiurilor de aplicare a măsurilor preventive.

346. Nu este clar dacă constatarea judecătorilor de instrucție că argumentele apărării sunt nerelevante sau neîntemeiate reflectă o deficiență din partea lor sau indică deficiențe ale argumentelor apărării.
347. În stadiul ulterior, judecătorii de instrucție nu au:
- indicat temeiuri specifice pentru aplicarea altor măsuri preventive decât arestarea preventivă sau la domiciliu dispusă anterior (34,8 % din cazuri);
 - evaluat comportamentul actual al învinutului în timpul măsurilor preventive dispuse anterior (86,3 % din cazuri);
 - evaluat eficacitatea și adecvarea măsurilor preventive anterioare (78,3 % din cazuri).
348. De asemenea, judecătorii de instrucție nu au analizat sau nu au demonstrat că au analizat adecvarea duratei privării de libertate în 79,5 % din cazuri și nici suficiența măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale în 33,3 % din cazuri.
349. În plus, cel puțin o parte dintre judecătorii de instrucție, la fel ca procurorii, au părut să nu cunoască Recomandarea Rec(2006)13 a Comitetului de Miniștri și să nu fie pe deplin familiarizați cu abordarea CtEDO în această materie¹⁴¹.
350. În *etapa de recurs*, s-a observat o schimbare în abordarea naturii măsurilor preventive, cu o reticență mai mare a instanțelor de recurs de a aplica măsuri mai puțin severe decât arestarea preventivă.
351. Cu toate acestea, în acest stadiu au persistat deficiențe în fundamentarea deciziilor, în disponibilitatea de a lua în considerare probe noi sau de a adopta un raționament diferit de cel al hotărârilor judecătorești anterioare.
352. De asemenea, nici la această etapă cunoașterea jurisprudenței CtEDO sau disponibilitatea de a acționa în acord cu aceasta nu a fost întotdeauna evidentă.
353. În plus, analiza adecvării măsurilor întreprinse în cadrul urmăririi penale și a duratei privării de libertate suportate a fost de asemenea limitată.
354. Invocarea Recomandării Rec(80)11 de către unele instanțe de recurs a fost, iarăși, surprinzătoare.
355. Deși multe demersuri ale procurorilor și hotărâri judecătorești au fost considerate conforme cu jurisprudența CtEDO, acest lucru nu a fost valabil în toate cazurile.
356. Problemele constatate nu par să decurgă din prevederile legale analizate în secțiunea C, ci mai degrabă din abordarea procurorilor și a judecătorilor în soluționarea cauzelor.
357. Neconformitatea cu standardele CtEDO pare să rezulte parțial din cunoașterea insuficientă a acestor standarde, din înțelegerea limitată a modului de aplicare a acestora în cauzele concrete și, posibil, din lipsa unui angajament real față de aceste standarde. De asemenea, volumul de muncă ar putea influența modul în care sunt elaborate demersurile și adoptate hotărârile.
358. Există loc de îmbunătățire a capacității de raționament juridic a tuturor părților implicate, însă este la fel de esențial să se dezhădăcineze practica generală de utilizare a fragmentelor copiate și lipite (copy-paste), observată în toate etapele procesului.
359. În primul rând, ar trebui revizuită adecvarea formării inițiale a judecătorilor și procurorilor cu privire la aplicarea măsurilor preventive în conformitate cu cerințele CtEDO.

¹⁴⁰ A se vedea tabelul de la punctul 337 lit. (a).

¹⁴¹ A se vedea punctul 337 litera (b).

360. În al doilea rând, este necesară consolidarea formării continue a judecătorilor și procurorilor privind aceste cerințe, prin măsuri practice mai degrabă decât teoretice. Ar fi cazul să li se pună la dispoziție materiale online care să ofere orientări privind aplicarea acestor cerințe în situații concrete, subliniindu-se importanța luării în considerare a circumstanțelor individuale ale fiecărei cauze și necesitatea evitării formulărilor standardizate în cuprinsul demersurilor sau hotărârilor, pentru ca motivarea acestora să demonstreze o apreciere critică a argumentelor tuturor părților.
361. Formarea ar putea beneficia de experiența avocaților apărării, care sunt în măsură să ilustreze, în mod constructiv, necesitatea unui scepticism critic în examinarea demersurilor procurorilor, precum și factorii de care trebuie să se țină cont pentru a aprecia dacă o anumită măsură preventivă este sau a devenit neproportională.
362. În al treilea rând, necesitatea de aplicare a acestei formări ar trebui consolidată prin instrucțiuni clare din partea instanțelor superioare. Acest lucru ar putea fi facilitat prin elaborarea unei liste de verificare a raționamentului juridic, care să includă elementele necesare conformității cu Codul de procedură penală al Republicii Moldova, cu Articolul 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cu Articolul 2 din Protocolul nr. 4, așa cum sunt detaliate în jurisprudența CtEDO, atunci când se propune sau se examinează aplicarea măsurilor preventive.
363. Lista de verificare ar trebui să oblige utilizatorii să demonstreze, în demersurile sau hotărârile judecătorești, dacă și în ce mod au stabilit că elementele relevante sunt întrunite în funcție de circumstanțele individuale ale cauzei respective și de ce argumentele apărării nu justifică aplicarea unor măsuri preventive mai puțin severe decât cele solicitate sau, dimpotrivă, justifică lipsa necesității acestora. Elaborarea unei astfel de liste de verificare ar putea să se bazeze pe schema urmată în listele de verificare pentru cercetare prevăzute în Anexa I, întrucât acestea au urmărit să stabilească dacă structura demersurilor înaintate de procurori și a hotărârilor judecătorești este conformă cu cerințele prevăzute în jurisprudența Curții Europene. Această listă de verificare ar putea fi completată de alte liste de verificare care să ghideze judecătorii și procurorii prin diferitele puncte care trebuie verificate atunci când își formulează concluziile cu privire la necesitatea aplicării unor măsuri preventive și, atunci când răspunsul e afirmativ, care dintre acestea ar trebui aplicate.
364. Mai mult, elaborarea unor liste de verificare recomandate judecătorilor pentru aplicarea și motivarea aplicării măsurilor preventive ar putea constitui baza pentru dezvoltarea unui instrument digital de pregătire a demersurilor procurorilor și a hotărârilor judecătorești, instrument care ar asigura că acestea se bazează numai pe fapte, standarde și raționamente relevante pentru cauzele la care se referă aceste demersuri și hotărâri.
365. În al patrulea rând, având în vedere faptul că motivarea insuficientă a hotărârilor judecătorești nu poate fi imputată exclusiv judecătorilor și procurorilor, ar trebui asigurată o formare adecvată pentru avocații existenți și viitori, nu doar în privința cerințelor CtEDO, ci și în ceea ce privește demonstrarea relevanței acestor cerințe în argumentele prezentate în fața instanțelor. În plus, ar fi util să se efectueze cercetări privind conținutul și calitatea motiunilor avocaților apărării referitoare la măsurile preventive, pentru a identifica ce aspecte ale acestora ar putea fi îmbunătățite.
366. În al cincilea rând, ar fi util să se asigure că abilitățile de raționament juridic necesare aplicării eficiente a Convenției Europene și a cerințelor privind măsurile preventive sunt dezvoltate în cadrul studiilor juridice universitare, astfel încât viitorii judecători, procurori și avocați să aibă o bază solidă înainte de a-și începe cariera profesională.
367. În acest sens, ar fi de dorit să se sublinieze că motivarea concisă poate fi acceptabilă cu condiția ca hotărârea sau demersul respectiv să se concentreze asupra circumstanțelor individuale legate de cauza respectivă. Necesitatea de a sublinia acest aspect decurge din concepția generală greșită potrivit căreia o motivare mai amplă este întotdeauna preferabilă, astfel încât se recurge la formule standardizate copiate și lipite, motivarea rămânând inevitabil neclară, fără a identifica

aspectele cu adevărat relevante pentru a stabili dacă aplicarea unei măsuri preventive este necesară și, dacă este, ce măsură ar fi adecvată.

368. În al șaselea rând, procesul decizional privind aplicarea măsurilor preventive ar trebui monitorizat continuu. Acest lucru ar putea fi facilitat prin crearea unei baze de date cu hotărârile judecătorești relevante, mecanism care ar permite examinarea raționamentului pentru verificarea conformității cu legislația națională și cerințele CEDO și abordarea deficiențelor specifice în cadrul formării și al altor măsuri propuse.
369. În al șaptelea rând, în măsura în care angajamentul de a aplica standardele relevante ar putea fi insuficient, ar trebui să se ia în considerare și modul în care să se țină cont de nerespectarea cerințelor legislației naționale, precum și a celor elaborate de Curtea Europeană în procedurile de dezvoltare a carierei. În cazurile mai extreme, și acolo unde este cazul și este proporțional, astfel de nerespectări ar putea conduce la proceduri disciplinare. Totuși, doar nerespectările săvârșite cu intenție sau din neglijență gravă ar trebui să dea naștere unor acțiuni disciplinare.
370. În al optulea rând, având în vedere faptul că limita cumulativă de 24 de luni pentru măsurile preventive neprivative de libertate prevăzută la articolul 176 alineatul (5) din Codul de procedură penală ar putea să conducă la o situație în care o astfel de măsură să depășească riscul pe care ar trebui să îl contracareze, aceasta pare a fi o deficiență structurală a legii, care ar trebui remediată prin revizuirea corespunzătoare a acestei prevederi, mai degrabă decât prin formare.
371. În cele din urmă, deși cercetarea nu s-a concentrat pe caracterul adecvat al măsurilor preventive neprivative de libertate, concluzia că acestea nu sunt în măsură să înlăture riscurile relevante în multe cazuri poate rezulta dintr-o opinie a judecătorilor și procurorilor privind insuficiența lor. Este necesar să se verifice dacă această opinie este întemeiată și, dacă este, să se ia măsuri pentru a asigura eficiența măsurilor neprivative de libertate în înlăturarea riscurilor relevante în majoritatea cazurilor, dacă nu în toate cazurile.

ANEXA I: LISTE DE VERIFICARE ALE CERCETĂRII

LISTA DE VERIFICARE 1: Demersurile inițiale ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinutului	
2	Numărul cauzei	
3	Instanța sesizată	
4	Infracțiunea/infracțiunile presupuse	
5	Data prezentării demersului de către procuror	
6	Măsura preventivă a cărei dispunere este solicitată de la instanță de procuror	De specificat
7	Învinuitul a beneficiat de reprezentare legală?	DA/NU
8a	Demersul a analizat existența unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	DA/NU
8b	Dacă DA, demersul a fundamentat bănuiala rezonabilă în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	DA/NU
9a	S-a constatat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice, conforme cu jurisprudența Curții Europene, pentru aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
9b	Dacă DA, ce temeuri:	
	(i) Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță;	DA/NU
	(ii) Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor;	DA/NU
	(iii) Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal;	DA/NU
	(iv) Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni;	DA/NU
	(v) Punerea în libertate a învinutului va cauza dezordine publică.	DA/NU
9c	Demersul a făcut suplimentar referire la următoarele motive: (i) Gravitatea infracțiunii; (ii) Forța probelor; (iii) Preocuparea pentru durata procedurii; (iv) Refuzul învinutului de a-și recunoaște vinovăția; (v) Necesitatea efectuării investigațiilor suplimentare; (vi) Un alt motiv?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU De specificat
10a	Demersul a furnizat probe care să susțină temeiurile de aplicare a măsurilor preventive?	DA/NU
10b	Dacă DA, probele au fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
11a	Demersul a luat în considerare doar necesitatea arestării preventive/arrestării la domiciliu?	DA/NU
11b	Dacă NU, demersul: (i) A oferit motive concrete pentru respingerea măsurilor neprivative de libertate (cauțiune, monitorizare electronică, restricții de călătorie)? Dacă DA, (ii) Măsurile alternative au fost considerate insuficiente pentru a înlătura riscurile identificate la: (a) 9b (i) (b) 9b (ii) și (iii) motivele au inclus o apreciere a riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arrestării la domiciliu? (iv) dacă a existat o asemenea apreciere, aceasta a fost susținută prin exemple concrete de comportamente anterioare?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
12a	Demersul a abordat problema proporționalității aplicării arestării preventive/arrestării la domiciliu cu gravitatea infracțiunii presupuse și cu pedeapsa anticipată în cazul condamnării?	DA/NU
12b	Dacă DA, aprecierea a fost în concordanță cu principiile stabilite de Curtea Europeană?	DA/NU

13a	Demersul s-a referit la declarații/argumente ale: (i) învinuitului; și/sau (ii) apărătorului acestuia?	DA/NU DA/NU
13b	Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul acestor declarații/argumente a fost considerat: (i) nerelevant; sau (ii) neîntemeiat; și (iii) dacă DA la (i) și/sau (ii), a existat vreo motivare pentru acest răspuns?	DA/NU DA/NU DA/NU
14a	Demersul a luat în considerare circumstanțele individuale ale învinuitului (precum vârsta, starea sănătății, dizabilitatea, orientarea sexuală) sau alte temeuri de vulnerabilitate?	DA/NU
14b	Dacă DA, demersul a motivat de ce aceste circumstanțe nu sunt relevante pentru măsura preventivă solicitată?	DA/NU
14c	Dacă DA la 14b, motivele invocate au fost în conformitate cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
15a	Demersul a luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?	DA/NU
15b	Dacă DA, demersul a încercat să justifice acest impact?	DA/NU
15c	Dacă DA, motivarea a fost în concordanță cu principiile stabilite de Curtea Europeană?	DA/NU
16a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
16b	Dacă DA, demersul: (i) s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice; și (ii) a făcut propuneri privind modul în care aceste aspecte ar trebui abordate?	DA/NU DA/NU
17a	Demersul s-a referit la standarde și orientări internaționale, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
17b	Dacă DA, la ce standarde și orientări s-a făcut referire?	De specificat
18	Considerați că motivarea/formularea demersului a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

LISTA DE VERIFICARE 2: Încheierile inițiale ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinuitului	
2	Numărul cauzei	
3	Instanța sesizată	
4	Infrațiunea/infrațiunile presupuse	
5	Data pronunțării încheierii judecătorului de instrucție	
6	Soluția pronunțată de judecătorul de instrucție:	
7a	Încheierea a consemnat verificarea reprezentării legale a învinuitului?	DA/NU
7b	Dacă DA, prezența sau absența reprezentării legale a fost considerată relevantă pentru încheiere?	DA/NU
8a	Încheierea a făcut trimitere la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
8b	Dacă NU, încheierea a invocat un alt temei legal pentru aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
8c	Dacă DA la 8b, care a fost acest temei legal?	De specificat
9a	Partea de motivare a încheierii s-a bazat exclusiv pe argumentele acuzării?	DA/NU
9b	Dacă NU, partea de motivare a încheierii a inclus argumentele apărării?	DA/NU
10a	Încheierea a analizat existența unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infrațiunea?	DA/NU
10b	Dacă DA, încheierea a stabilit existența unei bănuieli rezonabile în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	DA/NU
11a	Încheierea a constatat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeiuri specifice de aplicare a măsurilor preventive, conforme cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
11b	Dacă DA, ce temei (temeiuri): (i) Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță; (ii) Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor; (iii) Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal; (iv) Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni; (v) Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică.	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
11c	Încheierea a invocat următoarele motive pentru dispunerea măsurilor preventive: (i) gravitatea infracțiunii; (ii) forța probelor; (iii) preocuparea pentru durata procedurii; (iv) refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția; (v) necesitatea de a efectua investigații suplimentare; sau (vi) un alt motiv?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU De specificat
12a	Încheierea s-a bazat pe probe concrete care să susțină temeiurile invocate pentru aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
12b	Dacă DA, probele au fost conforme cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
13a	Încheierea a analizat doar necesitatea arestării preventive/arrestării la domiciliu ca măsură preventivă?	DA/NU
13b	Dacă NU, încheierea: (i) a furnizat temeiuri specifice pentru respingerea altor măsuri preventive decât arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu (de exemplu, măsurile neprivative de libertate precum cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie);	DA/NU

	Dacă DA, încheierea (ii) a considerat măsurile preventive alternative insuficiente pentru a înlătura riscurile identificate la 11b (i-v)? (a) 11 litera (b) (i) (b) 11 litera (b) (ii) (c) 11 litera (b) punctul (iii) (d) 11 litera (b) punctul (iv) (e) 11 litera (b) (v) și (iii) a inclus o apreciere a riscurilor implicate de neaplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu? (iv) Dacă a existat o astfel de apreciere, aceasta a fost susținută prin exemple concrete sau comportamente anterioare?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
14a	Încheierea a apreciat în mod specific proporționalitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu în raport cu gravitatea infracțiunii presupuse și pedeapsa preconizată în caz de condamnare?	DA/NU
14b	Dacă DA, aprecierea a fost conformă cu principiile stabilite de Curtea Europeană?	DA/NU
15a	Partea de motivare a încheierii a făcut referire la declarații/argumente invocate de: (i) învinuit; și/sau (ii) apărătorul acestuia?	DA/NU DA/NU
15b	Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat drept: (i) nerelevant; sau (ii) neîntemeiat; și (iii) Dacă DA la (i) și/sau (ii), a fost furnizată o motivare pentru această concluzie?	DA/NU DA/NU DA/NU
16a	Încheierea a luat în considerare circumstanțele individuale ale învinuitului (cum ar fi vârsta, starea sănătății, dizabilitatea, orientarea sexuală) sau alte motive de vulnerabilitate?	DA/NU
16b	Dacă DA, încheierea a motivat de ce aceste circumstanțe nu erau relevante pentru măsura preventivă solicitată?	DA/NU
16c	Dacă DA la 16b, motivele indicate au fost conforme cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
17a	Încheierea a luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?	DA/NU
17b	Dacă DA, încheierea a pretins să justifice acest impact?	DA/NU
17c	Dacă DA, justificarea a fost conformă cu principiile stabilite de Curtea Europeană?	DA/NU
18a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
18b	Dacă DA, încheierea: (i) a făcut referire la aspecte precum accesul consular sau barierele lingvistice; și (ii) a formulat propuneri privind modul de abordare a acestor aspecte?	DA/NU DA/NU
19a	Încheierea a făcut referire la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
19b	Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	De specificat
20	Considerați că motivarea/formularea încheierii a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

LISTA DE VERIFICARE 3: Demersurile ulterioare ale procurorilor privind aplicarea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinutului	
2	Numărul cauzei	
3	Instanța sesizată	
4	Numărul de sesizări/demersuri anterioare	
5	Infrațiunea/infrațiunile presupuse	
6	Data prezentării demersului procurorului	
7	Soluția solicitată de procuror instanței:	
	(i) Liberarea provizorie sub control judiciar;	DA/NU
	(ii) Arestarea la domiciliu;	DA/NU
	(iii) Arestarea preventivă;	DA/NU
	(iv) Revocarea măsurii preventive;	DA/NU
	(v) Încetarea procesului penal ca urmare a împăcării părților.	DA/NU
8a	Demersul a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinutul a comis infrațiunea?	DA/NU
8b	Dacă DA, demersul:	
	(i) a justificat existența bănuielii rezonabile într-un mod compatibil cu jurisprudența CtEDO;	DA/NU
	și	
	(ii) s-a bazat pe aceleași probe ca un demers anterior?	DA/NU
9a	Demersul a identificat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive, în conformitate cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
9b	Dacă DA, ce temeuri:	
	(i) Învinutul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță;	DA/NU
	(ii) Învinutul ar putea să exercite presiune asupra martorilor;	DA/NU
	(iii) Învinutul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului;	DA/NU
	(iv) Învinutul ar putea să săvârșască alte infracțiuni;	DA/NU
	(v) Punerea în libertate a învinutului va cauza dezordine publică.	DA/NU
9c	Demersul a invocat și alte motive (neadmise de jurisprudența CtEDO), precum:	
	(i) Gravitatea infracțiunii;	DA/NU
	(ii) Forța probelor;	DA/NU
	(iii) Durata procedurii;	DA/NU
	(iv) Refuzul învinutului de a-și recunoaște vinovăția;	DA/NU
	(v) Necesitatea unor investigații suplimentare;	DA/NU
	sau	
	(vi) Alt motiv?	De specificat
9d	A existat vreo schimbare în utilizarea acestor motive?	DA/NU
10a	Demersul a furnizat probe care să susțină temeiul/temeiurile de aplicare a măsurilor preventive în conformitate cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
10b	Dacă DA, probele au fost aceleași ca într-un demers anterior?	DA/NU
10c	Dacă NU, noile probe se refereau la:	
	(i) temeiul invocat anterior;	DA/NU
	sau	
	(ii) un temei diferit.	DA/NU
11a	Demersul a luat în considerare doar necesitatea prelungirii arestării preventive/arrestării la domiciliu ca măsură preventivă?	DA/NU

11b	Dacă NU, demersul: (i) a prezentat motive specifice pentru respingerea măsurilor preventive, altele decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu (de exemplu, măsurile neprivative de libertate, cum ar fi cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie etc.) și (ii) a prezentat motive specifice pentru respingerea suficienței acestora? Dacă DA, (iii) motivele au fost aceleași cu cele invocate anterior pentru a respinge suficiența măsurilor alternative? (iv) s-a inclus o evaluare a riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu? și (v) dacă a existat o astfel de evaluare, aceasta a fost susținută de exemple specifice de comportamente anterioare?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
12a	Dacă anterior au fost dispuse măsuri alternative, demersul a luat acum în considerare necesitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu ca măsură preventivă?	DA/NU/ Nu se aplică
12b	Dacă DA, demersul a furnizat: (i) temeiul (temeiurile) de aplicare a acesteia în prezent în conformitate cu jurisprudența Curții Europene și (ii) probele care să motiveze aceasta?	DA/NU DA/NU
13a	Demersul s-a referit la orice declarații /argumente noi ale: (i) învinutului și/sau (ii) ale apărătorului acestuia?	DA/NU DA/NU
13b	Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat: (i) drept nerelevant sau (ii) drept neîntemeiat și (iii) dacă DA la punctele (i) și/sau (ii), a existat vreo motivare pentru acest răspuns?	DA/NU DA/NU DA/NU
14	Demersul a furnizat instanței informații cu privire la acțiunile întreprinse în cadrul urmăririi penale de la încheierea anterioară privind măsurile preventive?	DA/NU
15	Demersul a abordat: (i) problema duratei arestării preventive/arestării la domiciliu al învinutului; (ii) conformitatea acestei durate cu dreptul național; și (iii) conformitatea acestei durate și cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU DA/NU DA/NU
16a	Demersul a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinutului în timpul măsurilor preventive anterioare?	DA/NU
16b	Dacă DA, au oferit exemple concrete de respectare sau nerespectare a acestor măsuri?	DA/NU
17a	Demersul a evaluat orice evoluție nouă în circumstanțele individuale ale învinutului, cum ar fi modificările situației familiale, ale ocupației sau ale stării sănătății, care ar putea avea un impact asupra necesității sau adecvării arestării preventive/arestării la domiciliu?	DA/NU
17b	Dacă DA, au fost considerate aceste modificări pertinente pentru soluția solicitată?	DA/NU
18a	Demersul a furnizat: (i) o apreciere actualizată a proporționalității aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu în funcție de durata scursă; și/sau (ii) orice detalii privind modificările în gravitatea sau natura infracțiunii presupuse?	DA/NU DA/NU
18b	În cazul în care DA la punctul 18a litera (i), această apreciere a fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU

19a	Demersul a luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?	DA/NU
19b	Dacă DA, (i) demersul a pretins să justifice acest impact; și, dacă DA (ii) această justificare a fost conformă cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU DA/NU
20a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
20b	Dacă DA, demersul s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?	DA/NU
21a	Demersul s-a referit la standarde sau orientări internaționale în materie de drepturi ale omului, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
21b	Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	DA/NU
22	Considerați că motivarea/formularea demersului a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

LISTA DE VERIFICARE 4: Încheierile ulterioare ale judecătorilor de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinuitului	
2	Numărul cauzei	
3	Instanța sesizată	
4	Numărul încheierilor anterioare	
5	Infracțiunea/infracțiunile presupuse	
6	Data încheierii judecătorului de instrucție	
7	Încheierea judecătorului de instrucție	De specificat
8a	Încheierea a verificat dacă învinuitul era reprezentat legal?	DA/NU
8b	Dacă DA, lipsa sau existența reprezentării legale a avut vreo importanță pentru încheiere?	DA/NU
9a	Încheierea a făcut referire la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
9b	Dacă NU, încheierea s-a bazat pe alt temei legal?	DA/NU
9c	Dacă DA la 9b, care a fost temeiul legal?	De specificat
10a	Încheierea s-a bazat exclusiv pe argumentele acuzării?	DA/NU
10b	Dacă NU, încheierea a analizat și argumentele apărării?	DA/NU
11a	Încheierea a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	DA/NU
11b	Dacă DA, încheierea: (i) a constatat existența persistentă a unei bănuieli rezonabile în conformitate cu jurisprudența CtEDO; și (ii) s-a bazat pe aceleași probe ca o încheiere anterioară; (iii) s-a bazat pe probe noi?	DA/NU DA/NU DA/NU
12a	Încheierea a stabilit aplicabilitatea unuia sau mai multor temeiuri specifice de aplicare a măsurilor preventive, în conformitate cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
12b	Dacă DA, ce temei(uri): (i) învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță; (ii) învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor; (iii) învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă; (iv) învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni; (v) punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică.	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
13a	Încheierea s-a referit suplimentar la următoarele motive pentru aplicarea măsurilor preventive:	
	(i) gravitatea infracțiunii;	DA/NU
	(ii) forța probelor și durata procedurii;	DA/NU
	(iii) refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția;	DA/NU
	(iv) necesitatea unor investigații suplimentare; sau	DA/NU
	(v) alt motiv?	De specificat
14a	Încheierea s-a bazat pe probe concrete care susțin menținerea temeiurilor de aplicare a măsurilor preventive?	DA/NU
14b	Dacă DA, probele au fost conforme cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
14c	Dacă DA la 14a și/sau 14b, probele au fost aceleași ca într-o încheiere anterioară?	DA/NU
15a	Dacă arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu a fost aplicată anterior, încheierea a analizat doar necesitatea prelungirii acesteia ca măsură preventivă?	DA/NU

15b	Dacă NU, încheierea:	
	(i) a abordat posibilitatea altor măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu; și	DA/NU
	(ii) a prezentat motive concrete pentru a respinge suficiența lor? și	DA/NU
	(iii) dacă DA, temeiurile invocate au fost aceleași ca anterior pentru respingerea măsurilor alternative?	DA/NU
16a	Dacă au fost aplicate anterior măsuri alternative, încheierea a admis acum necesitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu?	DA/NU
16b	Dacă DA, încheierea:	
	(i) a indicat temeiul(temeiurile) de aplicare a acesteia în prezent conform jurisprudenței CtEDO și	DA/NU
	(ii) a indicat probele care susțin acest(e) temei(uri)?	DA/NU
17a	Încheierea a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinuitului pe durata măsurilor preventive anterioare?	DA/NU
17b	Dacă DA, au fost prezentate exemple concrete de respectare/nerespectare?	DA/NU
18a	Încheierea a analizat noi evoluții în circumstanțele individuale ale învinuitului (modificări ale situației familiale, ale ocupației, ale stării sănătății)?	DA/NU
18b	Dacă DA, acestea au fost considerate pertinente în procesul decizional?	DA/NU
19a	Încheierea a evaluat acțiunile întreprinse în cadrul urmăririi penale după încheierea anterioară privind aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
19b	Dacă DA, acestea au fost considerate suficiente?	DA/NU
20	Încheierea a abordat:	
	(i) durata arestării preventive/arestării la domiciliu; și	DA/NU
	(ii) conformitatea acestei durate cu legislația națională; și	DA/NU
	(iii) conformitatea acestei durate cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
21a	Încheierea a evaluat modificările în reprezentarea legală a învinuitului (schimbarea avocatului, nivelul de asistență)?	DA/NU
21b	Dacă DA, aceste modificări au fost considerate relevante în contextul cauzei?	DA/NU
22a	Încheierea a evaluat eficacitatea și adecvarea măsurilor preventive anterioare?	DA/NU
22b	Dacă DA, s-au oferit motive concrete pentru menținerea sau modificarea acestora?	DA/NU
23a	Încheierea a abordat proporționalitatea arestării preventive/arestării la domiciliu în raport cu gravitatea faptei și pedeapsa preconizată?	DA/NU
23b	Dacă DA, aprecierea a fost în concordanță cu principiile CEDO?	DA/NU
24a	Încheierea s-a referit la declarații/argumente noi ale: (i) învinuitului; și/sau apărătorului acestuia?	DA/NU
24b	Dacă DA la oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/demersurilor a fost considerat:	DA/NU
	(i) nerelevant; sau neîntemeiat; și	DA/NU
	dacă DA la (i) și/sau (ii), a existat o motivare a acestui răspuns?	DA/NU
25a	Încheierea a analizat potențialele prejudicii aduse capacităților de apărare de arestare preventivă/arestarea la domiciliu prelungită?	DA/NU

25b	Dacă DA, cum a fost abordată sau atenuată această problemă?	De specificat
26a	Încheierea a luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării asupra situației generale a învinutului (personală, familială, profesională)?	DA/NU
26b	Dacă DA, încheierea a considerat acest impact drept justificat?	DA/NU
27a	Încheierea a evaluat impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinutului?	DA/NU
27b	Dacă DA: (i) încheierea a pretins să justifice acest impact; și această justificare a fost în concordanță cu principiile CtEDO?	DA/NU DA/NU
28a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
28b	Dacă DA, încheierea: s-a referit la accesul consular sau barierele lingvistice; a făcut propuneri pentru abordarea acestora?	DA/NU DA/NU
29a	Încheierea s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența CtEDO?	DA/NU
29b	Dacă DA, la ce standarde/orientări s-a făcut referire?	De specificat
30a	Încheierea a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu asupra dreptului la libertate și asupra prezumției de nevinovăție?	DA/NU
30b	Dacă DA, acestea au influențat substanțial încheierea instanței?	DA/NU
31	Considerați că motivarea/formularea încheierii a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

LISTA DE VERIFICARE 5: Deciziile instanțelor de recurs privind aplicarea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinuitului	
2	Numărul cauzei	
3	Instanța sesizată	
4	Infracțiunea/infracțiunile presupuse	
5	Data deciziei instanței	
6	Decizia instanței	De specificat
7a	Decizia a verificat dacă învinuitul era reprezentat legal?	DA/NU
7b	Dacă DA, lipsa sau existența reprezentării legale a avut vreo importanță în decizie?	DA/NU
8a	Decizia a făcut referire la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
8b	Dacă NU, decizia s-a referit la alt temei legal?	DA/NU
8c	Dacă DA la 8b, care a fost temeiul legal?	De specificat
9a	Decizia s-a bazat exclusiv pe demersurile acuzării?	DA/NU
9b	Dacă NU, decizia a analizat și argumentele apărării?	DA/NU
10	Decizia a admis încheierea judecătorului de instrucție fără alte motivări?	DA/NU
11a	Decizia a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	DA/NU
11b	Dacă DA, decizia: (i) a constatat existența continuă a bănuielii în mod compatibil cu jurisprudența CtEDO; și s-a bazat pe (ii) aceleași elemente de probă ca cele invocate în încheierea judecătorului de instrucție; sau (iii) probe noi; sau (iv) un raționament diferit?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
12a	Decizia a stabilit aplicabilitatea unuia sau mai multor temeiuri specifice pentru măsurile preventive, în concordanță cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU
12b	Dacă DA, ce temei(uri): (i) învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță; (ii) învinuitul ar putea să exercite presiuni asupra martorilor; (iii) învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă; (iv) învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni; (v) punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică.	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
12c	Decizia s-a referit și la următoarele motive: (i) gravitatea infracțiunii; (ii) forța probelor; și durata procedurii; (iii) refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția; (iv) necesitatea unor investigații suplimentare; sau (v) un alt motiv? și (vi) motivul a fost același cu cel invocat de judecătorul de instrucție?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU De specificat DA/NU
13a	Decizia s-a bazat pe probe concrete prin care să justifice invocarea în continuare a unor temeiuri specifice de aplicare a măsurilor preventive?	DA/NU
13b	Dacă DA, au fost aceste probe în concordanță cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
13c	Dacă DA la 13a și/sau 13b, probele au fost aceleași ca în încheierea judecătorului de instrucție?	DA/NU
14a	În cazul în care arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu a fost dispusă de judecătorul de instrucție, decizia a luat în considerare doar necesitatea aplicării acestora ca măsură preventivă?	DA/NU

14b	Dacă NU, decizia: (i) a evaluat posibilitatea aplicării altor măsuri preventive; și (ii) a prezentat temeiuri concrete pentru respingerea lor; și (iii) dacă DA, temeiurile au fost aceleași ca cele invocate de judecătorul de instrucție? și (iv) a detaliat raționamentul judecătorului de instrucție?	DA/NU DA/NU DA/NU DA/NU
15a	Dacă judecătorul de instrucție a dispus măsuri alternative, decizia a evaluat necesitatea aplicării acum a arestării preventive/arestării la domiciliu?	DA/NU
15b	Dacă DA, decizia: (i) a identificat temeiurile conform jurisprudenței CtEDO; și (ii) a prezentat probele justificative?	DA/NU DA/NU
16a	Decizia a evaluat comportamentul învinuitului în timpul măsurilor preventive anterioare?	DA/NU
16b	Dacă DA, au fost prezentate exemple concrete de respectare sau nerespectare?	DA/NU
17a	Decizia a analizat noi evoluții în circumstanțele individuale ale învinuitului (modificări ale situației familiale, ale ocupației, ale stării sănătății)?	DA/NU
17b	Dacă DA, aceste modificări au fost considerate semnificative?	DA/NU
18a	Decizia a analizat dacă în cadrul urmăririi penale s-au întreprins măsuri suficiente după încheierea judecătorului de instrucție privind aplicarea măsurilor preventive?	DA/NU
18b	Dacă DA, acestea au fost considerate adecvate?	DA/NU
19	Decizia a abordat: (i) durata arestării preventive/arestării la domiciliu al învinuitului și (ii) conformitatea cu legislația națională; și (iii) conformitatea cu jurisprudența CtEDO?	DA/NU DA/NU DA/NU
20a	Decizia a evaluat modificările în reprezentarea legală (schimbarea avocatului, nivelul de asistență)?	DA/NU
20b	Dacă DA, acestea au fost considerate semnificative?	DA/NU
21a	Decizia a evaluat eficacitatea și adecvarea măsurilor preventive aplicate anterior?	DA/NU
21b	Dacă DA, decizia a furnizat temeiuri pentru menținerea sau modificarea lor?	DA/NU
22a	Decizia a abordat proporționalitatea arestării în raport cu gravitatea faptei și pedeapsa preconizată?	DA/NU
22b	Dacă DA, evaluarea a fost în concordanță cu principiile CtEDO?	DA/NU
23a	Decizia s-a referit la declarații/argumente noi din partea: (i) învinuitului; și/sau (ii) apărătorului acestuia?	DA/NU DA/NU
23b	Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor / argumentelor a fost considerat: (i) nerelevant; sau (ii) neîntemeiat; și (iii) dacă DA la (i) și/sau (ii), a existat vreo motivare a răspunsului respectiv?	DA/NU DA/NU DA/NU
24a	Decizia a abordat problema potențialelor prejudicii aduse capacităților de apărare ale învinuitului care ar putea rezulta din arestare preventivă/arestare la domiciliu prelungită?	DA/NU
24b	Dacă DA, cum a fost abordată sau atenuată această problemă?	De specificat

25a	Decizia a luat în considerare impactul cumulativ al duratei arestării preventive/arestării la domiciliu asupra situației generale a învinuitului, inclusiv aspectele personale, familiale și profesionale?	DA/NU
25b	Dacă DA, impactul a fost considerat justificat în contextul cauzei?	DA/NU
26a	Decizia a evaluat impactul asupra familiei/persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?	DA/NU
26b	Dacă DA, decizia a pretins să justifice acest impact?	DA/NU
26c	Dacă DA, această justificare a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană?	DA/NU
27a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
27b	Dacă DA, decizia: (i) a făcut referire la aspecte precum accesul consular sau eventualele bariere lingvistice și (ii) a formulat propuneri privind modul în care aceste aspecte ar trebui abordate?	DA/NU DA/NU
28a	Decizia s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	DA/NU
28b	Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	De specificat
29a	Decizia a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu asupra dreptului persoanei la libertate și la siguranță și asupra prezumției de nevinovăție?	DA/NU
29b	Dacă DA, aceste considerații au avut vreo influență substanțială asupra deciziei instanței?	DA/NU
30a	Decizia a identificat și a corectat eventuale omisiuni sau erori comise de judecătorul de instrucție?	DA/NU
30b	Dacă DA, care au fost aceste omisiuni sau erori?	De specificat
31	Considerați că motivarea/formularea deciziei a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

LISTA DE VERIFICARE 6: Deciziile instanțelor de recurs pentru prelungirea măsurilor preventive

1	Numele și prenumele învinutului	
2	Numărul cauzei	
3	Curtea sesizată	
4	Numărul hotărârilor judecătorești anterioare	
5	Infraacțiunile presupuse	
6	Data deciziei instanței	
7	Decizia instanței:	De specificat
8a	Decizia a arătat că s-a verificat dacă învinutul era reprezentat legal?	DA/NU
8b	Dacă DA, absența sau existența reprezentării legale a fost considerată relevantă în decizie?	DA/NU
9a	Decizia s-a referit la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează prelungirea măsurilor preventive?	DA/NU
9b	Dacă NU, decizia s-a referit la vreun alt temei legal pentru prelungirea măsurilor preventive?	DA/NU
10a	Decizia s-a referit doar la argumentele acuzării?	DA/NU
10b	Dacă NU, decizia s-a referit și la argumentele apărării?	DA/NU
11	Decizia a admis încheierea judecătorului de instrucție fără alte motivări?	DA/NU
12a	Decizia a abordat existența în continuare a unei bănuieli rezonabile că învinutul a comis infracțiunea?	DA/NU
12b	Dacă DA, decizia:	
	(i) a constatat existența continua a unei bănuieli rezonabile într-un mod compatibil cu jurisprudența Curții Europene;	DA/NU
	și s-a bazat pe:	
	(ii) aceleași probe ca cele invocate în încheierea judecătorului de instrucție;	DA/NU
	sau	
	(iii) pe probe noi;	DA/NU
	sau	
	(iv) pe un raționament diferit?	DA/NU
13a	Decizia a constatat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeiuri specifice pentru prelungirea măsurilor preventive, în concordanță cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
13b	Dacă DA, ce temei(temeiuri):	
	(i) Învinutul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță;	DA/NU
	(ii) Învinutul ar putea să exercite presiune asupra martorilor;	DA/NU
	(iii) Învinutul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau ar putea să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal;	DA/NU
	(iv) Învinutul ar putea să săvârșească alte infracțiuni;	DA/NU
	(v) Punerea în libertate a învinutului va cauza dezordine publică.	DA/NU
13c	Dacă DA la 13b, decizia a făcut referire suplimentară la următoarele considerente:	
	(i) gravitatea infracțiunii	DA/NU
	(ii) forța probelor; preocuparea pentru durata procedurii;	DA/NU
	(iii) refuzul învinutului de a-și recunoaște vinovăția;	DA/NU
	(iv) necesitatea efectuării unor investigații suplimentare;	DA/NU
	sau	
	(v) un alt motiv?	De specificat
14a	Decizia s-a bazat pe probe concrete pentru a justifica invocarea în continuare a temeiurilor specifice pentru prelungirea măsurilor preventive?	DA/NU
14b	Dacă DA, aceste probe au fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
14c	Dacă DA la 14a și/sau 14b, probele au fost aceleași ca în încheierea judecătorului de instrucție?	DA/NU
15a	Dacă arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu fusese dispusă de judecătorul de instrucție, decizia a considerat doar necesitatea menținerii acesteia?	DA/NU

15b	Dacă NU, decizia:	
	(i) a analizat posibilitatea aplicării unor alte măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu; și	DA/NU
	(ii) a prezentat temeiuri concrete pentru respingerea acestora; și	DA/NU
	(iii) dacă DA, aceste temeiuri au fost aceleași cu cele invocate de judecătorul de instrucție; și	DA/NU
	(iv) a detaliat raționamentul judecătorului de instrucție?	DA/NU
16a	Dacă judecătorul de instrucție a dispus anterior măsuri alternative, decizia a admis acum necesitatea arestării preventive/arestării la domiciliu ca prelungire a măsurii preventive?	DA/NU
16b	Dacă DA, decizia:	
	(i) a identificat temeiurile în conformitate cu jurisprudența Curții Europene;	DA/NU
	(ii) a specificat probe care susțineau aceste temeiuri?	DA/NU
17a	Decizia a evaluat comportamentul actual al învinutului în timpul măsurilor preventive anterioare?	DA/NU
17b	Dacă DA, s-au menționat exemple concrete de respectare sau nerespectare?	DA/NU
18a	Decizia a evaluat modificări noi în circumstanțele individuale ale învinutului (starea familială, ocupația, starea sănătății) care ar putea afecta necesitatea prelungirii măsurilor preventive?	DA/NU
18b	Dacă DA, aceste modificări au fost considerate semnificative?	DA/NU
19a	Decizia a verificat dacă s-au întreprins acțiuni suficiente în cadrul urmăririi penale de la încheierea judecătorului de instrucție privind măsurile preventive?	DA/NU
19b	Dacă DA, aceste măsuri au fost considerate adecvate?	DA/NU
20	Decizia a abordat:	
	(i) durata arestării preventive/arestării la domiciliu; și	DA/NU
	(ii) conformitatea temeiului cu dreptul național; și	DA/NU
	(iii) conformitatea temeiului cu jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
21a	Decizia a evaluat impactul modificărilor în reprezentarea legală (schimbarea avocatului, nivelul de reprezentare legală)?	DA/NU
21b	Dacă DA, aceste schimbări au fost considerate semnificative?	DA/NU
22a	Decizia a evaluat eficacitatea și adecvarea măsurilor preventive dispuse anterior?	DA/NU
22b	Dacă DA, decizia a furnizat temeiuri specifice pentru menținerea sau modificarea lor?	DA/NU
23a	Decizia a evaluat proporționalitatea arestării preventive/arestării la domiciliu cu gravitatea infracțiunii și pedeapsa preconizată?	DA/NU
23b	Dacă DA, evaluarea a fost în conformitate cu principiile Curții Europene?	DA/NU
24a	Decizia a abordat declarații/argumente noi ale:	
	(i) învinutului; și/sau	DA/NU
	(ii) apărătorului acestuia?	DA/NU
24b	Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat:	
	(i) nerelevant; sau	DA/NU
	(ii) neîntemeiat; și	DA/NU
	(iii) Dacă DA la (i) și/sau (ii), a existat vreo motivare a acestui răspuns?	DA/NU
25a	Decizia a abordat potențiale prejudicii aduse capacităților de apărare ca urmare a prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu?	DA/NU
25b	Dacă DA, cum a fost abordată/atenuată problema?	De specificat
26a	Decizia a luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării preventive/arestării la domiciliu asupra situației generale a învinutului (inclusiv aspectele personale, familiale, profesionale)?	DA/NU
26b	Dacă DA, impactul a fost considerat motivat în contextul cauzei?	DA/NU

27a	Decizia a evaluat impactul asupra familiei/persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?	DA/NU
27b	Dacă DA, decizia a pretins să justifice acest impact?	DA/NU
27c	Dacă DA, justificarea a fost conformă principiilor Curții Europene?	DA/NU
28a	Cauza a implicat un cetățean străin?	DA/NU
28b	Dacă DA, decizia:	
	(ii) a făcut referire la accesul consular sau barierele lingvistice și	DA/NU
	(ii) a formulat propuneri pentru abordarea acestora	DA/NU
29a	Decizia s-a referit la standarde/orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât Convenția Europeană și jurisprudența Curții Europene?	DA/NU
29b	Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	De specificat
30a	Decizia a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu asupra dreptului la libertate și la siguranță și asupra prezumției de nevinovăție?	DA/NU
30b	Dacă DA, acestea au avut o influență substanțială asupra deciziei instanței?	DA/NU
31a	Decizia a identificat și corectat eventualele omisiuni sau erori ale judecătorului de instrucție?	DA/NU
31b	Dacă DA, care au fost aceste omisiuni sau erori?	De specificat
32	Conșiderați că motivarea/formularea deciziei a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	DA/NU

ANEXA II: REZULTATELE ANALIZEI LISTELOR DE VERIFICARE¹⁴²

LISTA DE VERIFICARE 1: Demersurile inițiale ale procurorilor

Întrebarea 6: Măsura preventivă a cărei dispunere este solicitată de la instanță de procuror:	
Arestarea la domiciliu	6,4 %
Arestarea preventivă	93,6 %

N=314

Întrebarea 7: Învinuitul a fost reprezentat legal?	
Da	99,7 %
Nu	0,3 %

N=314

Întrebarea 8a: Demersul a abordat existența unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	
Da	99,4 %
Nu	0,6 %

N=314

Întrebarea 8b: Dacă DA, demersul a justificat existența unei bănuieli rezonabile într-o manieră conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	89,4 %
Nu	10,6 %

N=312

Întrebarea 9a: Demersul a stabilit aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive care să fie în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=315

Întrebarea 9b: Dacă DA, ce teme (temeiuri)?	
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	98,7 %
Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor	50,3 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau ar putea să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	93,0 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	72,6 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	10,5 %

N=314

¹⁴² Anumite întrebări ulterioare nu au fost incluse, deoarece răspunsul la cele precedente a făcut acest lucru inutil. „CtEDO” se referă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Întrebarea 9c: Demersul a făcut referiri suplimentare la următoarele motive pentru instituirea măsurilor preventive?	
Gravitatea infracțiunii	62,4 %
Puterea probelor	11,5 %
Preocuparea pentru durata procedurilor	5,1 %
Refuzul învinutului de a-și recunoaște vinovăția	3,2 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	28,3 %
Un alt motiv	1,2 %
<i>Asigurarea executării pedepsei</i>	0,6 %
<i>Neaplicarea arestării ar duce la probleme legate de stabilirea vinovăției, aplicarea sancțiunii penale</i>	0,3 %
<i>Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune (pentru o condamnare anterioară)</i>	0,3 %

N=314

Întrebarea 10a: Demersul a furnizat probe care să confirme că temeiurile specifice de aplicare a măsurilor preventive sunt justificate?	
Da	36,3 %
Nu	63,7 %

N=314

Întrebarea 10b: Dacă DA, au fost aceste probe în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	77,2 %
Nu	22,8 %

N=314

Întrebarea 11a: Demersul a luat în considerare doar aplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu ca măsură preventivă?	
Da	14,0 %
Nu	86,0 %

N=314

Întrebarea 11b (i) : Dacă NU, demersul a indicat motive specifice pentru respingerea altor măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu (adică măsurile neprivative de libertate, cum ar fi cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie?	
Da	95,6 %
Nu	4,4 %

N=270

Întrebarea 11 litera (b) punctul (ii): Dacă DA, măsurile preventive alternative au fost considerate insuficiente pentru a înlătura unul dintre următoarele riscuri:	DA
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	84,4 %
Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor	43,7 %

Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului	79,3 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	64,1 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	11,9 %

N=270

Întrebarea 11b (iii): Motivarea a inclus o evaluare a riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu?

Da	54,4 %
Nu	45,6 %

N=270

Întrebarea 11b (iv) Dacă a existat o astfel de evaluare, aceasta a fost susținută cu exemple concrete de comportamente anterioare?

Da	11,9 %
Nu	88,1 %

N=270

Întrebarea 12a: Demersul a abordat în mod specific proporționalitatea arestării preventive/arestării la domiciliu cu gravitatea presupusei infracțiuni și pedeapsa preconizată în cazul condamnării?

Da	86,3 %
Nu	13,7 %

N=314

Întrebarea 12b: Dacă DA, această evaluare a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?

Da	13,7 %
Nu	86,3 %

N=271

Întrebarea 13a (i): Demersul a luat în considerare vreo declarație/argument al învinuitului?

Da	1,9 %
Nu	98,1 %

N=314

Întrebarea 13a (ii): Demersul a luat în considerare vreo declarație/argument al apărătorului său?

Da	0,3 %
Nu	99,7 %

N=314

Întrebarea 13b (i): Dacă DA în oricare dintre cazuri, s-a considerat că conținutul declarațiilor/argumentelor este nerelevant?

Da	20,0 %
Nu	80,0 %

Fără date	0,0 %
-----------	-------

N=6

Întrebarea 13b (i): Dacă DA în oricare dintre cazuri, s-a considerat că conținutul declarațiilor/argumentelor este neîntemeiat?

Da	40,0 %
Nu	60,0 %

N=6

Întrebarea 13b (iii): Dacă DA în oricare dintre cazuri, a existat o motivare pentru acest răspuns?

Da	33,3 %
Nu	66,6 %

N=3

Întrebarea 14a: Demersul a luat în considerare circumstanțele individuale ale învinuitului (cum ar fi vârsta, starea sănătății, dizabilitatea, orientarea sexuală) sau alte motive de vulnerabilitate?

Da	51,0 %
Nu	49,0 %

N=314

Întrebarea 14b: Dacă DA, demersul a furnizat motive pentru care aceste circumstanțe nu erau relevante pentru măsura preventivă solicitată?

Da	35,0 %
Nu	65,0 %

N=160

Întrebarea 14c: Dacă DA la întrebarea 14b, au fost aceste motive în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	21,4 %
Nu	78,6 %

N=56

Întrebarea 15a: Demersul a luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?

Da	1,6 %
Nu	98,4 %

N=314

Întrebarea 15b: Dacă DA, demersul a încercat să justifice acest impact?

Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=5

Întrebarea 15c: Dacă DA, această justificare a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?	
Da	80,0 %
Nu	20,0 %
N=5	

Întrebarea 16a: Cauza a implicat un cetățean străin?	
Da	2,5 %
Nu	97,5 %
N=314	

Întrebarea 16b (i): Dacă DA, demersul s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
N=8	

Întrebarea 16b (ii): Dacă DA la 16a, a făcut propuneri cu privire la modul în care acestea ar trebui abordate?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
N=8	

Întrebarea 17a: Demersul s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	7,3 %
Nu	92,7 %
N=314	

Întrebarea 17b: Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	Număr
Recomandarea (80)11	21
Recomandarea Rec(2006)13, punctul 7 litera (a)	2
N=23	

Întrebarea 18: Considerați că motivarea/formularea demersului include fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	
Da	63,1 %
Nu	25,5 %
Nicio mențiune	11,5 %
N=314	

LISTA DE VERIFICARE 2. Încheierile inițiale ale judecătorilor de instrucție

Întrebarea 6: Încheierea judecătorului de instrucție:

Liberarea provizorie sub control judiciar	1,9 %
Arestarea la domiciliu	16,3 %
Arestarea preventivă	81,2 %

N=313

Întrebarea 7a: Încheierea a arătat că s-a verificat dacă învinuitul a fost reprezentat legal?

Da	99,7 %
Nu	0,3 %

N=313

Întrebarea 7b: Dacă DA, absența sau existența reprezentării legale a avut vreo importanță pentru încheierea pronunțată?

Da	1,3 %
Nu	98,7 %

N=312

Întrebarea 8a: Încheierea s-a referit la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?

Da	99,7 %
Nu	0,3 %

N=313

Întrebarea 8b: Dacă NU, încheierea s-a referit la vreun alt temei legal de aplicare a măsurilor preventive?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=308

Întrebarea 9a: Încheierea în partea sa de raționament s-a referit doar la argumentele acuzării?

Da	31,3 %
Nu	68,7 %

N=313

Întrebarea 9b: În cazul în care NU, decizia în partea sa de raționament s-a referit la argumentele apărării?

Da	99,5 %
Nu	0,5 %

N=215

Întrebarea 10a: Încheierea a abordat problema existenței unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	
Da	98,7 %
Nu	1,3 %
N=313	

Întrebarea 10b: Dacă DA, încheierea a constatat existența unei bănuieli rezonabile pe o bază conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	78,6 %
Nu	21,4 %
N=308	

Întrebarea 11a: Încheierea a constatat că este stabilită aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri rezonabile de aplicare a măsurilor preventive care să fie în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	94,9 %
Nu	5,1 %
N=313	

Întrebarea 11b: Dacă DA, ce teme (temeiuri)?	
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	92,3 %
Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor	47,1 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	91,9 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	61,6 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	9,1 %
N=297	

Întrebarea 11c: Încheierea a făcut referire suplimentară la următoarele motive pentru instituirea măsurilor preventive?	
Gravitatea infracțiunii	57,9 %
Puterea probelor	3,0 %
Preocuparea cu privire la durata procedurilor	4,4 %
Refuzul învinuitului de a-și recunoaște vina	1,0 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	30,0 %
Un alt motiv	0,7 %
Asigurarea executării pedepsei	0,3 %
Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune (pentru o condamnare anterioară)	0,3 %
N=297	

Întrebarea 12a: Încheierea s-a bazat pe probe concrete care să susțină temeiurile rezonabile de aplicare a măsurilor preventive?	
Da	24,3 %
Nu	75,7 %
N=313	

Întrebarea 12b: Dacă DA, aceste elemente de probă au fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	80,3 %
Nu	19,7 %

N=76

Întrebarea 13a: Încheierea a luat în considerare doar aplicarea arestării preventive/arrestării la domiciliu ca măsură preventivă?	
Da	17,9 %
Nu	82,1 %

N=313

Întrebarea 13b (i): Dacă NU, încheierea a indicat motivele specifice pentru respingerea măsurilor preventive, altele decât arestarea preventivă/arrestarea la domiciliu (de exemplu, măsurile neprivative de libertate, cum ar fi cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie etc.)?	
Da	98,1 %
Nu	1,9 %

N=257

Întrebarea 13b (ii): Încheierea s-a referit în plus la următoarele motive de aplicare a măsurilor preventive?	DA
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	82,9 %
Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor	41,2 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	83,7 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	55,0 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	8,8 %

N=257

Întrebarea 13b (iii): Motivarea a inclus o evaluare a riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arrestării la domiciliu?	
Da	56,4 %
Nu	45,4 %

N=257

Întrebarea 13b (iv) Dacă a existat o astfel de evaluare, aceasta a fost susținută prin exemple concrete de comportamente anterioare?	
Da	13,6 %
Nu	86,4 %

N=257

Întrebarea 14a: Încheierea a abordat în mod specific problema proporționalității aplicării arestării preventive/arrestării la domiciliu cu gravitatea presupusei infracțiuni și pedeapsa preconizată în cazul condamnării?	
Da	80,2 %

Nu	19,8 %
----	--------

N=313

Întrebarea 14b: Dacă DA, această apreciere a fost în conformitate cu principiile stabilite de CtEDO?

Da	17,9 %
Nu	82,1 %

N=251

Întrebarea 15a: Încheierea în partea sa de raționament s-a referit la declarații/argumente ale învinuitului?

Da	45,9 %
Nu	54,1 %

N=242

Întrebarea 15b: Încheierea în partea sa de raționament s-a referit la declarații/argumente ale apărătorului învinuitului?

Da	72,2 %
Nu	27,8 %

N=302

Întrebarea 15c (i): Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat nerelevant?

Da	1,8 %
Nu	70,0 %
Fără date	28,2 %

N=220

Întrebarea 15c (ii): Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat neîntemeiat?

Da	76,0 %
Nu	23,1 %
Fără date	0,9 %

N=220

Întrebarea 15c (iii): Dacă DA în oricare dintre cazuri, a existat vreo motivare pentru acest răspuns?

Da	51,1 %
Nu	26,7 %
Fără date	22,2 %

N=220

Întrebarea 16a: Încheierea a avut în vedere circumstanțele individuale ale învinuitului (cum ar fi vârsta, starea sănătății, handicapul, orientarea sexuală) sau alte motive de vulnerabilitate?

Da	35,1 %
Nu	64,9 %

N=313

Întrebarea 16b: Dacă DA, încheierea a inclus motivele pentru care aceste condiții nu au fost considerate relevante pentru măsura preventivă solicitată?		
Da		50,9 %
Nu		49,1 %
		N=110

Întrebarea 16c: Dacă DA la întrebarea 16b, au fost aceste motive în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?		
Da		37,5 %
Nu		62,5 %
		N=56

Întrebarea 17a: Încheierea a avut în vedere impactul arestării preventive sau al arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?		
Da		3,8 %
Nu		96,2 %
		N=313

Întrebarea 17b: Dacă DA, încheierea a pretins să justifice acest impact?		
Da		66,7 %
Nu		33,3 %
		N=12

Întrebarea 17c: Dacă DA la întrebarea 17b, această justificare a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?		
Da		75,0 %
Nu		25,0 %
		N=8

Întrebarea 18a: Cauza a implicat un cetățean străin?		
Da		2,6 %
Nu		97,4 %
		N=313

Întrebarea 18b (i): Dacă DA, încheierea s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?		
Da		0,0 %
Nu		100,0 %
		N=8

Întrebarea 18b (ii): Dacă DA la întrebarea 18 (b) (i), s-au făcut propuneri cu privire la modul în care acestea ar trebui abordate?		
Da		0,0 %
Nu		100,0 %
		N=8

Întrebarea 19a: Încheierea s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	5,4 %
Nu	94,6 %
<i>N=313</i>	

Întrebarea 19b: Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?		Număr
<i>Recomandarea (80)11</i>		<i>16</i>
<i>Recomandarea Rec(2006)13, punctul 7 litera (a)</i>		<i>1</i>
		<i>N=17</i>

Întrebarea 20: Considerați că motivarea/formularea încheierii include fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	
Da	70,6 %
Nu	18,5 %
Nicio mențiune	10,9 %
<i>N=313</i>	

LISTA DE VERIFICARE 3. Demersurile ulterioare ale procurorilor

Întrebarea 7: Încheierea solicitată de procuror de la instanță:

Liberarea provizorie sub control judiciar	5,2 %
Arestarea la domiciliu	28,7 %
Arestarea preventivă	64,9 %
Revocarea măsurii preventive	0,7 %
Dosarul penal a fost încetat din cauza concilierii părților	0,4 %

N=268

Întrebarea 8a: Demersul a abordat existența unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?

Da	99,6 %
Nu	0,0 %
Nu se aplică din cauza încetării procedurii din cauza reconcilierii părților	0,4 %

N=268

Întrebarea 8b (i): Dacă DA, demersul a motivat existența unei bănuieli rezonabile într-o manieră conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	88,8 %
Nu	11,2 %

N=267

Întrebarea 8b (ii): Dacă DA, demersul s-a bazat pe aceleași elemente de probă ca un demers anterior?

Da	91,8 %
Nu	8,2 %

N=267

Întrebarea 9a: Demersul a identificat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive care să fie în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	97,8 %
Nu	2,2 %

N=267

Întrebarea 9b: Dacă DA, ce teme (temeiuri)?

Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță;	97,3 %
Învinuitul ar putea să exercite presiune asupra martorilor;	49,0 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal;	90,8 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni;	72,0 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică.	10,0 %

N=261

Întrebarea 9c: Demersul s-a referit suplimentar la următoarele motive pentru aplicarea măsurilor preventive?	
Gravitatea infracțiunii incriminate	60,5 %
Soliditatea probelor	10,0 %
Preocuparea pentru durata procedurilor	3,1 %
Refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția	1,9 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	30,7 %
Un alt motiv	
<i>Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune</i>	0,4 %
<i>Rezonanța cauzei penale și faptul că învinuitul se află în curs de investigare pentru o a doua infracțiune gravă</i>	0,4 %

N=261

Întrebarea 9d: A existat vreo schimbare în invocarea acestor motive?	
Da	9,1 %
Nu	90,9 %

N=264

Întrebarea 10a: Demersul a furnizat probe prin care să susțină invocarea în continuare a temeiurilor rezonabile de aplicare a măsurilor preventive în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	22,3 %
Nu	77,7 %

N=264

Întrebarea 10b: Dacă DA, probele au fost aceleași ca într-un demers anterior?	
Da	49,2 %
Nu	50,8 %

N=59

Întrebarea 10c (i): Dacă NU, noile elemente de probă se refereau la motivele invocate anterior?	
Da	90,0 %
Nu	10,0 %

N=30

Întrebarea 10c)ii): În cazul în care răspunsul la întrebarea 10b este NU, noile elemente de probă se refereau la motive diferite?	
Da	23,3 %
Nu	76,7 %

N=30

Întrebarea 11a: Demersul a luat în considerare doar prelungirea arestării preventive/arestării la domiciliu ca măsură preventivă?	
Da	15,5 %
Nu	84,5 %
N=264	

Întrebarea 11b(i): Dacă NU, demersul a oferit motive specifice pentru respingerea altor măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu (de exemplu, măsurile neprivative de libertate, cum ar fi cauțiunea, monitorizarea electronică sau restricțiile de călătorie etc.)?	
Da	93,7 %
Nu	4,0 %
Fără date	2,2 %
N=223	

Întrebarea 11b (ii): Dacă NU la întrebarea 11a, demersul a indicat motive specifice pentru a respinge caracterul adecvat al acestor măsuri preventive?	
Da	55,6 %
Nu	22,0 %
Fără date	22,4 %
N=216	

Întrebarea 11b (iii): Dacă DA la întrebarea 11b (ii), motivele indicate au fost aceleași cu cele invocate anterior pentru respingerea acestor măsuri?	
Da	86,6 %
Nu	6,5 %
Fără date	6,9 %
N=216	

Întrebarea 11c (i): Dacă DA la întrebarea 11b (ii), motivarea a inclus o evaluare a riscului implicat de neaplicarea arestării preventive/arestării la domiciliu?	
Da	68,5 %
Nu	21,8 %
Fără date	9,7 %
N=216	

Întrebarea 11c (ii): Dacă DA, această evaluare a fost susținută prin exemple concrete de comportamente anterioare?	
Da	12,1 %
Nu	67,9 %
Fără date	20,0 %
N=216	

Întrebarea 12: Dacă anterior s-au aplicat măsuri alternative, demersul a luat acum în considerare necesitatea de a aplica arestarea preventivă/arestarea la domiciliu ca măsură preventivă?	
Da	0,0 %
Nu	1,1 %
Nu se aplică	98,9 %
N=268	

Întrebarea 13a (i): Demersul a luat în considerare vreo declarație/argument al învinuitului?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
N=268	

Întrebarea 13a (ii): Demersul a luat în considerare vreo declarație/argument al apărătorului învinuitului?	
Da	0,8 %
Nu	99,2 %
N=268	

Întrebarea 13b (i): Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat nerelevant?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %
Fără date	0,0 %
N=2	

Întrebarea 13b (ii): Dacă DA în oricare dintre cazuri, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat neîntemeiat?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %
Fără date	0,0 %
N=2	

Întrebarea 13b (iii): Dacă DA în oricare dintre cazuri, a existat vreo motivare pentru acest răspuns?	
Da	50,0 %
Nu	50,0 %
Fără date	0,0 %
N=2	

Întrebarea 14: Demersul a furnizat instanței informații cu privire la acțiunile întreprinse în cadrul urmăririi penale de la încheierea anterioară privind măsurile preventive?	
Da	32,1 %

Nu	67,9 %
----	--------

N=268

Întrebarea 15 (i): Demersul a abordat durata aflării în arestare preventivă/arestare la domiciliu a învinuitului?

Da	6,0 %
Nu	94,0 %

N=268

Întrebarea 15 (ii): Demersul a abordat motivele pentru care această durată e în concordanță cu legislația națională?

Da	4,2 %
Nu	95,8 %

N=268

Întrebarea 15 (iii): Demersul a explicat de ce această durată este, de asemenea, în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	0,8 %
Nu	99,2 %

N=268

Întrebarea 16a: Demersul a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinuitului în timpul aplicării măsurilor preventive anterioare?

Da	5,2 %
Nu	94,8 %

N=268

Întrebarea 16b: Dacă DA, s-au oferit exemple concrete de respectare sau nerespectare a acestor măsuri?

Da	85,7 %
Nu	14,3 %

N=14

Întrebarea 17a: Demersul a evaluat orice evoluție nouă în circumstanțele individuale ale învinuitului, cum ar fi modificări ale situației familiale, ocupației sau stării sănătății, care ar putea afecta necesitatea sau oportunitatea prelungirii arestării preventive/arestării la domiciliu?

Da	2,3 %
Nu	97,7 %

N=268

Întrebarea 17b: Dacă DA, au fost considerate aceste modificări semnificative pentru soluția solicitată?

Da	66,7 %
Nu	33,3 %

N=4

Întrebarea 18a (i): Demersul a furnizat o apreciere actualizată a proporționalității aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu, având în vedere durata deja suportată?	
Da	11,3 %
Nu	88,7 %
N=268	

Întrebarea 18a (ii): Demersul a furnizat detalii cu privire la vreo modificare a gravității sau naturii presupusei infracțiuni?	
Da	3,8 %
Nu	96,2 %
N=268	

Întrebarea 18b: Dacă DA la întrebarea 18a (i), această apreciere a fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	44,1 %
Nu	55,9 %
N=34	

Întrebarea 19a: Demersul a luat în considerare impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinutului?	
Da	2,2 %
Nu	97,8 %
N=268	

Întrebarea 19b (i): Dacă DA, demersul a încercat să justifice acest impact?	
Da	83,3 %
Nu	16,7 %
N=6	

Întrebarea 19b (ii): Dacă DA, această justificare a fost în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	80,0 %
Nu	20,0 %
N=5	

Întrebarea 20a: Cauza a implicat un cetățean străin?	
Da	3,0 %
Nu	97,0 %
N=268	

Întrebarea 20b: Dacă DA, demersul s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
N=8	

Întrebarea 21a: Demersul s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	6,7 %
Nu	93,3 %
N=268	

Întrebarea 21b: Dacă DA, la ce standarde sau linii directoare s-a făcut referire?		Număr
Recomandarea (80) 11		17
Recomandarea Rec(2006)13, punctul 7 litera (a)		1
		N=18

Întrebarea 22: Considerați că motivarea/formularea demersului include fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	
Da	81,3 %
Nu	5,2 %
Nicio mențiune	13,4 %
N=268	

LISTA DE VERIFICARE 4. Încheierile ulterioare ale judecătorilor de instrucție

Întrebarea 7: Încheierea judecătorului de instrucție:

Liberarea provizorie sub control judiciar	17,9 %
Liberarea provizorie pe cauțiune	0,4 %
Arestarea la domiciliu	27,8 %
Arestarea preventivă	52,9 %

N=263

Întrebarea 8a: Încheierea a arătat că a existat o verificare cu privire la reprezentarea legală a învinuitului?

Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=263

Întrebarea 8b: Dacă DA, absența sau existența reprezentării legale a avut vreo importanță pentru încheierea instanței?

Da	0,4 %
Nu	99,6 %

N=263

Întrebarea 9a: Încheierea s-a referit la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?

Da	99,2 %
Nu	0,8 %

N=263

Întrebarea 9b: Dacă NU, încheierea s-a referit la vreun alt temei legal privind aplicarea măsurilor preventive?

Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=2

Întrebarea 10a: Încheierea s-a referit doar la demersurile acuzării?

Da	27,4 %
Nu	72,6 %

N=263

Întrebarea 10b: Dacă NU, încheierea s-a referit la argumentele apărării?

Da	96,3 %
Nu	3,7 %

N=191

Întrebarea 11a: Încheierea a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?

Da	97,7 %
----	--------

Nu	2,3 %
----	-------

N=263

Întrebarea 11b: Dacă DA, încheierea:

DA

(i) a constatat existența continuă a unei bănuieli rezonabile într-un mod compatibil cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului	83,3 %
(ii) s-a întemeiat pe aceleași elemente de probă pe care s-a bazat o încheiere anterioară sau	88,6 %
(iii) s-a bazat pe noi probe?	16,3 %

N=257

Întrebarea 12a: Încheierea a stabilit aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive care sunt în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	86,3 %
Nu	13,7 %

N=263

Întrebarea 12b: Dacă DA, ce teme (temeiuri)?

Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	87,7 %
Învinuitul ar putea să exercite presiuni asupra martorilor	43,6 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	86,9 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	53,7 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	6,1 %

N=227

Întrebarea 13: Încheierea s-a referit suplimentar la următoarele motive pentru aplicarea măsurilor preventive:

Gravitatea infracțiunii;	54,6 %
Puterea probelor;	4,0 %
Preocuparea pentru durata procedurii;	0,4 %
Refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția	0,0 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	30,8 %
Un alt motiv	0,4 %
<i>Asigurarea executării pedepsei</i>	3,1 %
<i>Săvârșirea infracțiunii în perioada de probațiune (pentru o condamnare anterioară)</i>	0,4 %

N=36

Întrebarea 14a: Încheierea s-a bazat pe probe concrete prin care să justifice invocarea în continuare a unor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive?

Da	17,1 %
Nu	82,9 %

N=263

Întrebarea 14b: Dacă DA, au fost aceste probe în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	77,8 %
Nu	22,2 %
N=45	

Întrebarea 14c: Dacă DA la întrebarea 14a și/sau întrebarea 14b, probele au fost aceleași ca într-o încheiere anterioară?	
Da	42,2 %
Nu	57,8 %
N=45	

Întrebarea 15a: Dacă anterior s-a aplicat arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, încheierea a luat în considerare doar necesitatea prelungirii acesteia ca măsură preventivă?	
Da	16,0 %
Nu	84,0 %
N=263	

Întrebarea 15b: Dacă NU, încheierea:	DA
(i) a abordat posibilitatea de a aplica în prezent alte măsuri preventive decât arestarea preventivă/arestarea la domiciliu?	97,3 %
(ii) a invocat motive specifice pentru a justifica insuficiența acestora?	65,2 %
(iii) dacă DA la punctul (ii), motivele au fost aceleași cu cele invocate anterior pentru a justifica insuficiența măsurilor alternative?	61,5 %
N=221	

Întrebarea 16: Dacă anterior au fost aplicate măsuri alternative la arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, încheierea a admis acum necesitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu ca măsură preventivă?	
Da	0,0 %
Nu	2,1 %
Fără date	97,9 %
N=263	

Întrebarea 17a: Încheierea a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinutului în timpul măsurilor preventive anterioare?	
Da	13,7 %
Nu	86,3 %
N=263	

Întrebarea 17b: Dacă DA, încheierea s-a referit la exemple concrete de respectare sau nerespectare a acestor măsuri?	
Da	72,2 %

Nu	27,8 %
----	--------

N=36

Întrebarea 18a: Încheierea a evaluat orice evoluție nouă în circumstanțele individuale ale învinutului, cum ar fi modificări ale situației familiale, ocupației sau stării sănătății, care ar putea afecta necesitatea sau oportunitatea prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu?

Da	10,3 %
Nu	89,7 %

N=263

Întrebarea 18b: Dacă DA, aceste modificări au fost considerate semnificative în soluția pronunțată?

Da	66,7 %
Nu	33,3 %

N=27

Întrebarea 19a: Încheierea a abordat problema dacă s-au întreprins acțiuni suficiente în cadrul urmăririi penale de la încheierea anterioară privind măsurile preventive?

Da	19,0 %
Nu	81,0 %

N=263

Întrebarea 19b: Dacă DA, încheierea a considerat că aceste acțiuni au fost adecvate?

Da	66,7 %
Nu	33,3 %

N=50

Întrebarea 20: Încheierea a abordat:

DA	
(i) durata arestării preventive/arestării la domiciliu al învinutului?	20,5 %
(ii) conformitatea acestei durate cu dreptul național?	15,6 %
(iii) conformitatea acestei durate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	4,9 %

N=263

Întrebarea 21: Încheierea a apreciat impactul oricăror modificări în reprezentarea legală a învinutului, cum ar fi schimbarea avocatului sau nivelul de reprezentare legală oferită?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=263

Întrebarea 22a: Încheierea a apreciat eficacitatea și caracterul adecvat al măsurilor preventive aplicate anterior?

Da	21,7 %
----	--------

Nu	78,3 %
----	--------

N=263

Întrebarea 22b: Dacă DA, încheierea a furnizat motive specifice pentru prelungirea lor sau pentru necesitatea modificării lor?

Da	91,2 %
Nu	8,8 %

N=57

Întrebarea 23a: Încheierea a abordat proporționalitatea arestării preventive/arestării la domiciliu în raport cu gravitatea presupusei infracțiuni și pedeapsa preconizată în cazul condamnării?

Da	74,9 %
Nu	25,1 %

N=263

Întrebarea 23b: Dacă DA, aprecierea a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?

Da	24,4 %
Nu	75,6 %

N=197

Întrebarea 24a: Încheierea a răspuns la orice noi declarații/argumente invocate de:

(i) învinuit;	35,4 %
(ii) apărătorul acestuia?	56,7 %

N=263

Întrebarea 24b: Dacă DA, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat:

	DA
(i) nerelevant;	3,1 %
(ii) neîntemeiat;	55,2 %
(iii) în oricare dintre cazuri, a existat o motivare pentru acest răspuns?	62,0 %

N=162

Întrebarea 25: Încheierea a abordat problema potențialului prejudiciu adus capacităților de apărare ale învinuitului din cauza arestării preventive prelungite sau a arestării la domiciliu?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=263

Întrebarea 26a: Încheierea a luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării preventive sau al arestării la domiciliu asupra situației generale a învinuitului, inclusiv asupra aspectelor personale, familiale și profesionale?

Da	3,0 %
----	-------

Nu	97,0 %
----	--------

N=263

Întrebarea 26b: Dacă DA, încheierea a constatat că acest impact este justificat în contextul cauzei?

Da	62,5 %
Nu	37,5 %

N=8

Întrebarea 27a: Încheierea s-a referit la impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei învinutului sau asupra persoanelor aflate la întreținerea acestuia?

Da	2,3 %
Nu	97,7 %

N=263

Întrebarea 27b (i): Dacă DA, măsurile dispuse au încercat să justifice acest impact?

Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=6

Întrebarea 27b (ii): Dacă DA la întrebarea 27b (i), această justificare a fost în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	33,3 %
Nu	66,7 %

N=6

Întrebarea 28a: Cauza a implicat un cetățean străin?

Da	3,0 %
Nu	97,0 %

N=263

Întrebarea 28b (i): Dacă DA, încheierea s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?

Da	12,5 %
Nu	87,5 %

N=8

Întrebarea 28b (ii): Dacă DA la întrebarea 28b (i), s-au făcut propuneri cu privire la modul în care acestea ar trebui abordate?

Da	12,5 %
Nu	87,5 %

N=8

Întrebarea 29a: Încheierea instanței s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	7,6 %
Nu	92,4 %

N=263

Întrebarea 29b: Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	Număr
<i>Recomandarea (80)11</i>	17
<i>Recomandările CM/Rec(2014) ale Comitetului de Miniștri către statele membre privind monitorizarea electronică</i>	2
<i>Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploataării sexuale și a abuzului sexual</i>	1

N=20

Întrebarea 30a: Încheierea a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu asupra dreptului persoanei la libertate și la siguranță și asupra prezumției de nevinovăție?	
Da	16,0 %
Nu	84,0 %

N=263

Întrebarea 30b: Dacă DA, aceasta a avut vreo influență substanțială asupra încheierii instanței?	
Da	11,9 %
Nu	88,1 %

N=42

Întrebarea 31: Considerați că motivarea/formularea încheierii a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?	
Da	70,7 %
Nu	16,3 %
Nicio mențiune	12,9 %

N=263

LISTA DE VERIFICARE 5. Deciziile instanțelor de recurs privind aplicarea măsurilor preventive

Întrebarea 6: Decizia instanței	
Liberarea provizorie sub control judiciar	1,4 %
Arestarea la domiciliu	16,9 %
Arestarea preventivă	81,7 %

Întrebarea 7a: Decizia a arătat că s-a verificat dacă învinuitul a fost reprezentat legal?	
Da	99,5 %
Nu	0,5 %

N=207

Întrebarea 7b: Dacă DA, absența sau existența reprezentării legale a avut vreo importanță în hotărârea pronunțată?	
Da	1,0 %
Nu	99,0 %

N=207

Întrebarea 8: Decizia s-a referit la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează aplicarea măsurilor preventive?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=207

Întrebarea 9a: Decizia s-a referit doar la argumentele acuzării?	
Da	4,8 %
Nu	95,2 %

N=207

Întrebarea 9b: Dacă NU, decizia s-a referit la argumentele apărării?	
Da	99,5 %
Nu	0,5 %

N=197

Întrebarea 10: Decizia a admis încheierea judecătorului de instrucție fără alte motivări?	
Da	58,9 %
Nu	41,1 %

N=207

Întrebarea 11a: Decizia a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=207

Întrebarea 11b: Dacă DA, decizia:	DA
(i) a constatat existența continuă a unei bănuieli rezonabile într-un mod compatibil cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	86,5 %
(ii) a fost susținută prin aceleași elemente de probă pe care s-a bazat o încheiere anterioară?	89,9 %
(iii) s-a bazat în constatățile sale pe noi probe?	2,4 %
(iv) s-a întemeiat pe un raționament diferit?	0,0 %

N=207

Întrebarea 12a: Decizia a stabilit aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive care sunt în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	94,2 %
Nu	5,8 %

N=207

Întrebarea 12b: Dacă DA, ce teme (temeiuri)?	
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	92,9 %
Învinuitul ar putea să exercite presiuni asupra martorilor	42,3 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	92,9 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	51,5 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	8,2 %

N=195

Întrebarea 12c: Decizia a făcut referire suplimentară la următoarele motive pentru aplicarea măsurilor preventive:	
Gravitatea infracțiunii	56,4 %
Puterea probelor	1,5 %
Preocuparea pentru durata procedurilor	1,5 %
Refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția	0,0 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	22,1 %
A fost acesta același motiv invocat în încheierea judecătorului de instrucție?	2,1 %
Un alt motiv	1,0 %
<i>Eliberarea ar influența negativ percepția cetățenilor asupra luptei împotriva drogurilor</i>	0,5 %

N=207

Întrebarea 13a: Decizia s-a bazat pe probe concrete care să susțină invocarea în continuare a unor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive?	
Da	13,5 %
Nu	86,5 %

Întrebarea 13b: Dacă DA, au fost aceste elemente de probă în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	89,3 %

Nu	10,7 %
----	--------

N=28

Întrebarea 13c: Dacă DA la întrebarea 13a și/sau întrebarea 13b, probele au fost aceleași ca în încheierea judecătorului de instrucție?

Da	92,6 %
Nu	7,4 %

N=25

Întrebarea 14a: Dacă anterior a fost aplicată arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, decizia a luat în considerare doar necesitatea prelungirii acesteia ca măsură preventivă?

Da	10,3 %
Nu	89,7 %

N=203

Întrebarea 14b: Dacă NU, decizia:

DA	
(i) a abordat posibilitatea de a aplica în prezent alte măsuri preventive decât arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu?	98,9 %
(ii) a prezentat motive specifice care justifică insuficiența acestora?	79,1 %

N=182

Întrebarea 14c: dacă DA la întrebarea 14b (ii);

DA	
(i) aceste motive erau aceleași cu cele invocate de judecătorul de instrucție pentru a respinge caracterul adecvat al măsurilor alternative?	73,3 %
(ii) a existat vreo detaliere a raționamentului judecătorului de instrucție?	15,0 %

N=180

Întrebarea 15: Dacă au fost dispuse anterior măsuri alternative la arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, decizia a admis acum necesitatea dispunerii arestării preventive sau a arestării la domiciliu ca măsură preventivă?

Da	0,0 %
Nu	28,0 %
Fără date	72,0 %

N=207

Întrebarea 16a: Decizia a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinutului în timpul măsurilor preventive anterioare?

Da	3,4 %
Nu	96,6 %

N=207

Întrebarea 16b: Dacă DA, decizia a oferit exemple concrete de respectare sau nerespectare?

Da	28,6 %
----	--------

Nu	71,4 %
----	--------

N=7

Întrebarea 17a: Decizia a evaluat orice evoluție nouă în circumstanțele individuale ale învinutului, cum ar fi modificări ale situației familiale, ocupației sau stării sănătății, care ar putea afecta necesitatea sau oportunitatea prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu?

Da	5,8 %
Nu	94,2 %

N=207

Întrebarea 17b: Dacă DA, au fost considerate aceste modificări semnificative în luarea deciziei?

Da	50,0 %
Nu	50,0 %

N=12

Întrebarea 18a: Decizia a abordat problema dacă în cadrul urmăririi penale s-au întreprins acțiuni suficiente de la încheierea anterioară privind măsurile preventive?

Da	6,3 %
Nu	93,7 %

N=207

Întrebarea 18b: Dacă DA, decizia a considerat că aceste acțiuni au fost adecvate?

Da	92,3 %
Nu	7,7 %

N=12

Întrebarea 19: Decizia a abordat:

DA	
(i) problema duratei arestării preventive sau a arestării la domiciliu a învinutului	8,2 %
(ii) motivele pentru care această durată a rămas în limitele dreptului național	5,3 %
(iii) dacă această durată e în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	1,0 %

N=207

Întrebarea 20a: Decizia a evaluat impactul oricăror modificări în reprezentarea legală a învinutului, cum ar fi schimbarea avocatului sau nivelul de reprezentare legală oferită?

Da	0,5 %
Nu	99,5 %

N=207

Întrebarea 20b: Dacă DA, aceste modificări au fost considerate semnificative în contextul cauzei?

Da	100,0 %
Nu	0,0 %

N=1

Întrebarea 21a: Decizia a evaluat eficacitatea și caracterul adecvat al măsurilor preventive dispuse anterior?	
Da	7,6 %
Nu	92,4 %
N=207	

Întrebarea 21b: Dacă DA, decizia a furnizat motive specifice pentru prelungirea lor sau pentru necesitatea modificării lor?	
Da	81,3 %
Nu	18,8 %
N=16	

Întrebarea 22a: Decizia a abordat proporționalitatea arestării preventive/arrestării la domiciliu în raport cu gravitatea presupusei infracțiuni și pedeapsa preconizată în cazul condamnării?	
Da	83,1 %
Nu	16,9 %
N=207	

Întrebarea 22b: Dacă DA, evaluarea a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?	
Da	11,6 %
Nu	88,4 %
N=172	

Întrebarea 23a: Decizia a răspuns la noile declarații/argumente invocate de:	DA
(i) învinuit;	35,3 %
(ii) apărătorul acestuia?	72,9 %
N=207	

Întrebarea 23b: Dacă DA, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat:	DA
(i) nerelevant;	3,9 %
(ii) neîntemeiat;	61,8 %
(iii) în ambele cazuri, a existat vreo motivare a acestui răspuns?	49,3 %
N=156	

Întrebarea 24: Decizia a abordat problema potențialului prejudiciu adus capacităților de apărare ale învinuitului din cauza arestării preventive prelungite sau a arestării la domiciliu?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
N=207	

Întrebarea 25a: Decizia a luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării preventive sau a arestării la domiciliu asupra situației generale a învinutului, inclusiv asupra aspectelor personale, familiale și profesionale?	
Da	1,4 %
Nu	98,6 %

N=207

Întrebarea 25b: Dacă DA, decizia a considerat că acest impact este justificat în contextul cauzei?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=3

Întrebarea 26a: Decizia s-a referit la impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei învinutului sau asupra persoanelor aflate la întreținerea acestuia?	
Da	1,4 %
Nu	98,6 %

N=207

Întrebarea 26b: Dacă DA, măsurile au încercat să justifice acest impact?	
Da	33,3 %
Nu	66,7 %

N=3

Întrebarea 26c: Dacă DA la întrebarea 26b, această justificare a fost în conformitate cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	33,3 %
Nu	66,7 %

N=3

Întrebarea 27a: Cauza a implicat un cetățean străin?	
Da	3,4 %
Nu	96,6 %

N=207

Întrebarea 27b: Dacă DA, decizia s-a referit la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice;	
Da	14,3 %
Nu	85,7 %

N=7

Întrebarea 27c: Dacă DA la întrebarea 27b, decizia a făcut propuneri cu privire la modul în care acestea ar trebui abordate?	
Da	14,3 %
Nu	85,7 %

N=7

Întrebarea 28a: Decizia s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	12,1 %

Nu	87,9 %
----	--------

N=207

Întrebarea 28b: Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?

	Număr
Recomandarea Rec (80) 11	22
Recomandarea Rec (2006)13, punctul 7 litera (a)	1
Declarația Universală a Drepturilor Omului	1
Protocolul 4 la CEDO	1

N=25

Întrebarea 29a: Decizia a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arrestării la domiciliu asupra dreptului persoanei la libertate și la siguranță și asupra prezumției de nevinovăție?

Da	28,0 %
Nu	72,0 %

N=207

Întrebarea 29b: Dacă DA, examinarea a avut vreo influență substanțială asupra deciziei instanței?

Da	5,2 %
Nu	94,8 %

N=58

Întrebarea 30a: Decizia a identificat și a corectat orice omisiune sau eroare din încheierea judecătorului de instrucție?

Da	4,3 %
Nu	95,7 %

N=207

Întrebarea 30b: Dacă da, care au fost aceste erori sau omisiuni?

	Număr
Argumentele primei instanțe nu erau plauzibile și nu justificau arestarea preventivă	1
Aplicarea arestării preventive fără suport probatoriu și nejustificată	1
Calculul duratei arestării	1
Temeiurile de aplicare a arestării preventive nu au fost constatate	1
Prezentarea riscurilor/motivelor	1
Arestarea preventivă a fost aplicată fără suport probatoriu	1
Riscurile nu au fost dovedite și interpretate în mod eronat	1

N=7

Întrebarea 31: Considerați că motivarea/formularea deciziei a inclus fragmente copiate și lipite în cuprinsul său?

Da	71,5 %
Nu	13,0 %
Nicio mențiune	15,5 %

N=207

LISTA DE VERIFICARE 6. Decizia/concluziile instanțelor de recurs privind prelungirea măsurilor preventive

Întrebarea 7: Decizia/soluția instanței	
Liberarea provizorie sub control judiciar	16,4 %
Liberarea provizorie pe cauțiune	0,8 %
Arestarea la domiciliu	25,4 %
Arestarea preventivă	54,1 %
Revocarea măsurii preventive	2,5 %
Obligarea de a nu părăsi localitatea	2,5 %
	N=122

Întrebarea 8a: Decizia a arătat că s-a făcut o verificare cu privire la reprezentarea legală a învinuitului?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %
Nu se aplică	
	N=122

Întrebarea 8b: Dacă DA, absența sau existența reprezentării legale a fost considerată ca fiind importantă pentru decizia/soluția instanței?	
Da	0,0 %
Nu	100,0 %
	N=122

Întrebarea 9: Decizia/soluția s-a referit la prevederile specifice din Codul de procedură penală care reglementează prelungirea măsurilor preventive?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %
	N=122

Întrebarea 10a: Decizia/soluția s-a referit doar la argumentele acuzării?	
Da	5,7 %
Nu	94,3 %
	N=122

Întrebarea 10b: Dacă NU, decizia/soluția s-a referit la argumentele apărării?	
Da	94,7 %
Nu	5,3 %
	N=115

Întrebarea 11: Decizia a admis încheierea judecătorului de instrucție fără alte motivări?	
Da	61,5 %
Nu	38,5 %
	N=122

Întrebarea 12a: Decizia a abordat existența continuă a unei bănuieli rezonabile că învinuitul a comis infracțiunea?	
Da	100,0 %
Nu	0,0 %
	N=122

Întrebarea 12b: Dacă DA, decizia/soluția:	DA
a constatat stabilirea existenței continue a unei bănuieli rezonabile într-un mod compatibil cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului	80,3 %
s-a bazat pe aceleași elemente de probă pe care s-a întemeiat o încheiere anterioară	90,2 %
și-a bazat constatarea pe noi probe	4,1 %
și-a bazat constatarea pe un raționament diferit	0,0 %

N=122

Întrebarea 13a: Decizia/soluția a constatat aplicabilitatea unuia sau mai multor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	85,2 %
Nu	14,8 %

N=122

Întrebarea 13b: Dacă DA, ce teme (temeuri)?	
Învinuitul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță	79,5 %
Învinuitul ar putea să exercite presiuni asupra martorilor	41,0 %
Învinuitul ar putea să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal	73,8 %
Învinuitul ar putea să săvârșească alte infracțiuni	36,9 %
Punerea în libertate a învinuitului va cauza dezordine publică	4,1 %

N=122

Întrebarea 13c: Decizia a făcut referire suplimentară la următoarele motive pentru instituirea măsurilor preventive?	
Gravitatea infracțiunii presupuse	61,0 %
Puterea probelor	1,6 %
Preocuparea pentru durata procedurilor	0,8 %
Refuzul învinuitului de a-și recunoaște vinovăția	0,0 %
Necesitatea de a efectua investigații suplimentare	24,6 %
A fost acesta același motiv ca cel invocat în încheierea judecătorului de instrucție?	0,0 %

N=122

Întrebarea 14a: Decizia s-a bazat pe probe concrete care să susțină invocarea în continuare a unor temeuri specifice de aplicare a măsurilor preventive?	
Da	8,2 %
Nu	91,8 %

N=122

Întrebarea 14b: Dacă DA, au fost aceste elemente de probă în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	
Da	80,0 %
Nu	20,0 %

N=10

Întrebarea 14c: Dacă DA la întrebarea 14a și/sau la întrebarea 14b, aceste probe au fost aceleași cu cele indicate în încheierea judecătorului de instrucție?	
Da	90,0 %

Nu	10,0 %
----	--------

N=10

Întrebarea 15a: Dacă anterior a fost dispusă arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, decizia/concluzia a luat în considerare doar necesitatea prelungirii acesteia ca măsură preventivă?

Da	8,2 %
Nu	91,8 %

N=122

Întrebarea 15b: Dacă NU, decizia:

DA	
(i) a abordat posibilitatea de a aplica în prezent alte măsuri preventive decât arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu	99,1 %
(ii) a indicat motive concrete care justifică insuficiența acestora?	69,8 %

N=112

Întrebarea 15c: dacă DA la întrebarea 15b (ii);

DA	
Motivete indicate erau aceleași cu cele invocate de judecătorul de instrucție pentru a respinge caracterul adecvat al măsurilor alternative?	77,0 %
A existat vreo elaborare a raționamentului judecătorului de instrucție?	17,1 %

N=112

Întrebarea 16a: Dacă anterior au fost dispuse măsuri alternative la arestarea preventivă/arestarea la domiciliu, decizia/soluția a admis acum necesitatea aplicării arestării preventive/arestării la domiciliu ca măsură preventivă?

Da	2,5 %
Nu	23,8 %
Fără date	73,8 %

N=122

Întrebarea 16b (i): Dacă DA, decizia a indicat temeiul (temeiurile) pentru care această măsură ar trebui să fie aplicată acum în conformitate cu jurisprudența CtEDO?

Da	66,7 %
Nu	33,3 %

N=3

Întrebarea 16b (ii): Dacă DA la întrebarea 16a, decizia a specificat probe care au susținut aceste temeiuri?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=3

Întrebarea 17a: Decizia a evaluat comportamentul și conduita actuală a învinutului în timpul măsurilor preventive anterioare?

Da	9,0 %
----	-------

Nu	91,0 %
----	--------

N=122

Întrebarea 17b: Dacă DA, a oferit exemple concrete de respectare sau nerespectare?

Da	90,9 %
Nu	9,1 %

N=11

Întrebarea 18a: Decizia a evaluat orice evoluție nouă în circumstanțele individuale ale învinutului, cum ar fi modificări ale situației familiale, ocupației sau stării sănătății, care ar putea afecta necesitatea sau oportunitatea prelungirii arestării preventive sau a arestării la domiciliu?

Da	10,7 %
Nu	89,3 %

N=122

Întrebarea 18b: Dacă DA, au fost considerate aceste modificări semnificative pentru decizia pronunțată?

Da	46,2 %
Nu	53,8 %

N=13

Întrebarea 19a: Decizia a abordat problema dacă în cadrul urmăririi penale s-au întreprins acțiuni suficiente de la încheierea anterioară privind măsurile preventive?

Da	13,1 %
Nu	86,9 %

N=122

Întrebarea 19b: Dacă DA, decizia a considerat că aceste acțiuni au fost adecvate?

Da	13,1 %
Nu	86,9 %

N=16

Întrebarea 20: Decizia a abordat:

DA	
(i) durata arestării preventive/arestării la domiciliu al învinutului	12,3 %
(ii) dacă această durată a rămas în limitele dreptului național	9,8 %
(iii) dacă această durată e în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?	2,5 %

N=122

Întrebarea 21a: Decizia a evaluat impactul oricăror modificări în reprezentarea legală a învinutului, cum ar fi schimbarea avocatului sau nivelul de reprezentare legală oferită?

Da	0,8 %
----	-------

Nu	99,2 %
----	--------

N=122

Întrebarea 21b: Dacă DA, această modificare a fost considerată semnificativă în contextul cauzei?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=1

Întrebarea 22a: Decizia a evaluat eficacitatea și caracterul adecvat al măsurilor preventive dispuse anterior?

Da	23,0 %
Nu	77,0 %

N=122

Întrebarea 22b: Dacă DA, decizia a furnizat motive specifice pentru prelungirea lor sau pentru necesitatea modificării lor?

Da	92,9 %
Nu	7,1 %

N=28

Întrebarea 23a: Decizia/soluția a abordat proporționalitatea arestării preventive/arrestării la domiciliu în raport cu gravitatea presupusei infracțiuni și pedeapsa preconizată în cazul condamnării?

Da	83,6 %
Nu	16,4 %

N=122

Întrebarea 23b: Dacă DA, evaluarea a fost în conformitate cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului?

Da	21,6 %
Nu	78,4 %

N=102

Întrebarea 24a: Decizia a luat în considerare orice noi declarații/argumente invocate de:

(i) învinuit;	29,5 %
(ii) apărătorul acestuia?	74,6 %

N=122

Întrebarea 24b: Dacă DA, conținutul declarațiilor/argumentelor a fost considerat:

DA	
(i) nerelevant;	4,1 %
(ii) neîntemeiat;	54,9 %

(iii) în ambele cazuri, a existat o motivare pentru acest răspuns?	48,4 %
--	--------

N=122

Întrebarea 25: Decizia a abordat problema potențialului prejudiciu adus capacităților de apărare ale învinuitului din cauza arestării preventive prelungite sau a arestării la domiciliu?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=122

Întrebarea 26a: Decizia a luat în considerare impactul duratei cumulative a arestării preventive/arestării la domiciliu asupra situației generale a învinuitului, inclusiv asupra aspectelor personale, familiale și profesionale?

Da	1,6 %
Nu	98,4 %

N=120

Întrebarea 26b: Dacă DA, decizia a considerat că acest impact este justificat în contextul cauzei?

Da	50,0 %
Nu	50,0 %

N=2

Întrebarea 27: Decizia a avut în vedere impactul arestării preventive/arestării la domiciliu asupra familiei sau persoanelor aflate la întreținerea învinuitului?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=122

Întrebarea 28a: Cauza a implicat un cetățean străin?

Da	1,9 %
Nu	98,4 %

N=122

Întrebarea 28b: Dacă DA, decizia a făcut referire la aspecte precum accesul consular sau potențialele bariere lingvistice?

Da	0,0 %
Nu	100,0 %

N=2

Întrebarea 29a: Decizia s-a referit la standarde sau orientări internaționale privind drepturile omului, altele decât CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului?

Da	8,2 %
Nu	91,8 %

N=122

Întrebarea 29b: Dacă DA, la ce standarde sau orientări s-a făcut referire?	Număr
<i>Recomandare Rec (80) 11</i>	10
N=10	

Întrebarea 30a: Decizia a examinat implicațiile prelungirii arestării preventive/arrestării la domiciliu asupra dreptului persoanei la libertate și la siguranță și asupra prezumției de nevinovăție?	DA
Da	27,9 %
Nu	72,1 %
N=122	

Întrebarea 30b: Dacă DA, aceasta a avut vreo influență substanțială asupra deciziei instanței?	
Da	11,8 %
Nu	88,2 %
N=34	

Întrebarea 31a: Decizia a identificat și corectat orice omisiune sau eroare din încheierea judecătorului de instrucție?	
Da	6,6 %
Nu	93,4 %
N=122	

Întrebarea 31b: Dacă DA, care au fost aceste omisiuni sau erori?	Număr
<i>Absența oricărei aprecieri a probelor acuzării</i>	1
<i>Evaluarea stării sănătății</i>	1
<i>Învinuirile invocate, plus starea de sănătate a învinuitului, nu au fost dovedite</i>	1
<i>Instanța de judecată nu a apreciat deloc probele acuzării</i>	1
<i>Riscurile nu au fost dovedite</i>	1
<i>Soluția de bază a fost parțial neîntemeiată</i>	1
<i>Temeiurile de aplicare a arestării preventive nu au fost detectate</i>	1
<i>Prevenirea unei încălcări a Articolului 5 din CEDO prin modificarea măsurii preventive</i>	1
<i>Nu a existat nicio examinare a riscurilor invocate de acuzare</i>	1

Întrebarea 32: Considerați că motivarea/formularea constatărilor deciziei a inclus părți copiate și lipite?	
Da	66,4 %
Nu	21,3 %
Nicio mențiune	12,3 %
N=122	

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE